

Masteroppgave

Håvard Bergesen Dalen

**Idrett og nasjonalisme:
En flernivåanalyse**

NTNU
Norges teknisk-naturvitenskapelige
universitet
Fakultet for samfunnsvitenskap og
teknologiledelse
Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Masteroppgave i idrettsvitenskap
Trondheim, våren 2011

Forord

Å skrive denne masteroppgaven har vært en spennende, utfordrende og krevende prosess. Det var med en viss ærefrykt jeg begynte med å sette meg inn i de store mengdene litteratur om idrett og nasjonalisme. Jeg har imidlertid fått mye god hjelp på veien.

Jeg vil begynne med å takke Ørnulf Seippel som har hjulpet meg med å komme i gang med arbeidet, med utformingen av oppgaven og med det faglige innholdet. Dine gode råd og inspirerende veiledninger har vært uvurderlige.

Magnus, Marius og Hans-Roger: Takk for kaffeslabrasene. Magnus skal også ha en spesiell takk for korrekturlesing og nyttige innspill til oppgaven.

En takk skal også gis til venner og familie for støtte og oppmuntrende ord.

Til slutt skal det gis en hel rekke takksigelser til Ane, som har vært en interessert og nysgjerrig lytter og samtalepartner gjennom hele prosessen.

Trondheim, juni 2011

Håvard Bergesen Dalen

Sammendrag

Man antar ofte at det er en sammenheng mellom idrett og nasjonalisme, og mange nasjoner bruker store summer på idrett for å fremme og opprettholde en følelse av nasjonal identitet. Deltakelse i internasjonale idrettskonkurranser kan være et vindu for å få vise frem nasjonen og få internasjonal anerkjennelse. Samtidig som idretten gir nasjoner muligheter til å uttrykke nasjonalistiske tendenser på makronivå, er idretten også en av de viktigste arenaene hvor nasjonale følelser og interesser knyttes direkte til dagligdagse hendelser i vanlige menneskers liv (mikronivå). Idretten som en dimensjon ved nasjonalisme har altså som andre sosiale fenomener både en kollektiv (nasjonal) og individuell side. Disse to sidene ved nasjonalismen bør ses i sammenheng med hverandre om man ønsker å forstå fenomenet nasjonalisme. Denne oppgaven stiller spørsmål om det eksisterer forskjeller i denne uttrykkningen av nasjonalisme i idrett mellom nasjoner, når både individualitet og kontekst inkluderes som analysefaktorer.

Ut over mer caseaktige og teoretiske studier, finnes det lite forskning som har undersøkt nasjonalismefenomenet ved å se på sammenhengene mellom individualitet og kontekst i forhold til idrett. Datasettet ISSP: *Leisure time and sports* (2007) gir en mulighet til å se på sider ved dette spørsmålet som tidligere ikke er blitt forsket på. I denne oppgaven skal jeg derfor først se på hvordan individuelle kjennetegn kan forklare forskjeller i idrettsnasjonalisme. Deretter skal jeg studere hvordan nasjonale kjennetegn kan ha innvirkning på idrettsnasjonalisme, før jeg undersøker hvordan individuelle kjennetegn har ulik betydning i ulike nasjoner, betinget av kjennetegn ved nasjonene.

Altså er dette en sammenliknende og flernivåanalytisk analyse, som vil forsøke å gi noen forklaringer på forskjeller i idrettsnasjonalisme mellom nasjoner.

Utvelgelse av uavhengige variabler er gjort på bakgrunn av aktuell teori og empiri. Som i nasjonalismelitteraturen vil denne oppgaven skille mellom etnisk (østlig) og sivil (vestlig) nasjonalisme, og på lik linje med tidligere relevante flernivåstudier av nasjonalisme blir det benyttet økonomiske, politiske og kulturelle kjennetegn ved nasjoner som forklaringsfaktorer i operasjonaliseringer av disse nasjonalismeformene.

Resultatene viser at individuelle kjennetegn, nasjonale kjennetegn og samspillet disse imellom må tas i betraktning når man skal forstå nasjonalisme, slik den kommer til uttrykk i forhold til

idrett. Det er statistisk signifikante og positive sammenhenger mellom alder, inntekt, religiøs deltakelse, idrettsdeltakelse og ”se idrett live” og stolthet ved nasjonale idrettsprestasjoner. I nasjoner som kjennetegnes ved sterke demokratier, en sterk nasjonal økonomi og høy grad av kulturell globalisering, ser vi en signifikant høyere stolthet ved nasjonale idrettsprestasjoner, sammenliknet med nasjoner som har lavere verdier på disse nasjonale kjennetegnene. Påvirkningen av individuell utdanning og inntekt er betinget av henholdsvis kulturell globalisering og nasjonal økonomi, ved at effekten av høyere utdanning og inntekt er mer negativ i nasjoner som skårer høyt på disse nasjonale kjennetegnene.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	1
2. Teoretiske perspektiver.....	7
2.1 Primordialisme	10
2.2 Modernisme.....	11
2.3 Nasjonalisme på individnivå: Nasjonal identitet	17
3. Nasjonalisme og idrett.....	21
3.1 Den konkrete forbindelsen mellom idrett og konstruksjonen av nasjoner	23
3.2 Idrett og nasjonalisme på individnivå: Nasjonal identitet som sosial identitet.....	25
3.3 Idrett som identifikasjonsfaktor/objekt	26
3.4 Sosial identifikasjon og nasjonen	27
4. Metode	29
4.1 utfordringer i forhold til svarprosent.....	29
4.2 Valg av metode.....	30
4.3 Aldersfordelinger i utvalget.....	32
4.4 Språkutfordringer med datasettet.....	32
4.5 Tolkning av en flernivåanalysemodell	32
4.6 Operasjonalisering og beskrivelse av variabler	34
4.6.1 Idrettsnasjonalisme.....	34
4.6.2 Brutto nasjonalprodukt (BNP)	35
4.6.3 Kulturell globalisering.....	35
4.6.4 Demokratisk styring	36
4.6.5 Alder.....	37
4.6.6 Kjønn.....	37
4.6.7 Utdannelse	37
4.6.8 Inntekt	38
4.6.9 Religiøs deltakelse	39
4.6.10 Idrettsdeltakelse	39
4.6.11 Se idrett live.....	39
4.7 Validitet og reliabilitet	40
5. Hypoteser	43

5.1 Demokrati og nasjonalisme	44
5.2 Kulturell globalisering og utdanning	44
5.3 Økonomi: BNP og individuell inntekt	47
5.4 Alder og nasjonal identifikasjon	49
5.5 Kjønn: Nasjonen som et maskulint prosjekt?	51
5.6 Religion, idrett og nasjonen.....	52
5.7 Idrettsdeltakelse – Deltakelse i idrett som sosial integrasjonsprosess	53
5.8 Den sportsinteresserte tilskueren	54
6. Resultater.....	57
6.1 Idrettsnasjonalisme	57
6.2 Demokratisk styring.....	59
6.3 Kulturell globalisering	61
6.4 Brutto nasjonalprodukt (BNP).....	62
6.5 Variablenes samlede påvirkning på idrettsnasjonalisme.....	63
7. Diskusjon	67
7.1 Demokratisk styring.....	67
7.2 Kulturell globalisering	68
7.3 Utdanning.....	69
7.4 Økonomi.....	70
7.5 Alder og idrettsnasjonalisme	73
7.6 Kjønn	75
7.7 Religiøs deltakelse	75
7.8 Idrettsdeltakelse	76
7.9 Se på idrett.....	77
7.10 Metodiske og teoretiske betraktninger	78
8. Oppsummering og etterord.....	81
Referanser	85
Tabell- og figurliste	95
Vedlegg	97

1. Innledning

Mange forskere er opptatt av de mange likhetene mellom idrett og nasjonalisme (Bairner 2001; Jarvie & Walker 1994). Både idretten og nasjonalismen kan være inspirerende, og åpner for intens hengivelse og fører på jevnlig basis til voldelige sammenstøt. De opererer også ofte sammen, ved at idretten ofte er et talerør for nasjonale uttrykksformer. Politikere bruker jevnlig idrettsarenaen for å fremme nasjonsbygging, promotere nasjonalstaten eller for gi kulturell kraft og innhold til separatistiske grupperinger (Bairner 2009).

I de seneste tiårene har det kommet mye samfunnsvitenskapelig forskning om nasjonalisme. Selv om disse bidragene som tar for seg nasjonen, nasjonalstaten, nasjonal identitet og nasjonalisme har blitt dominert av historikere, politiske teoretikere og kulturelle antropologer (se for eksempel Gellner 1983; Hobsbawm 1991; Smith 1993), finner man også enkelte kvantitative studier som tar for seg nasjonalisme og nasjonal identitet. Denne oppgaven er av en slik art, men i motsetning til liknende studier av individers nasjonalistiske holdninger (se for eksempel Jones & Smith 2001a; Jones & Smith 2001b; Kunovich 2009) er denne oppgaven unik ved at den har et konsekvent fokus på *nasjonal stolthet i relasjon til idrett*.

Idretten kan ha flere sosiale funksjoner. Den er et konsumprodukt, og gjenspeiler samfunnet vi er en del av. Verdier og holdninger blir skapt i idretten, også i forhold til *nasjonen*. Idrettsarenaen er et av de mest sentrale samfunnsfenomener som uttrykk for nasjonalisme og nasjonal identitet. Eksempelvis begrunnes de økonomiske tilskuddene til idretten i Norge med faktorer som strekker seg forbi insentivet om å holde mennesker i bevegelse og aktivitet. I Stortingsmelding nr. 14 (1999-00) kan man lese at ”*Staten vil støtte norsk toppidrett økonomisk slik at grunnlaget for et etisk og faglig kvalifisert toppidrettsmiljø sikres, og at toppidretten fortsatt kan framstå som en kulturell identitetsskaper i det norske samfunn*”¹. Sitatet over viser hvordan idretten blir brukt eksplisitt av regjeringer til å fremme og vedlikeholde en følelse av nasjonal identitet. Eksemplene på denne typen relasjon mellom idretten og nasjonen er mange: Deltakelse i internasjonale konkurranser er en metode som kan benyttes for å oppnå anerkjennelse som selvstendig stat. For Sovjetunionen og østeuropeiske nasjoner har idretten hatt stor betydning for

¹ Stortingsmelding nr. 14, 1999-00, se <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kud/dok/regpubl/stmeld/19992000/stmeld-nr-14-1999-2000-/5.html?id=321246>

å oppnå internasjonal anerkjennelse og kontakt med vestlige nasjoner under den kalde krigen (Kolstad 2002).

På samme måte som idretten har også nasjonalismen flere ansikter. Det er vanlig å knytte nasjonalisme til blant annet marginale grupper, krigføring, til fremveksten av nye stater og som maktuttrykk for nasjonale eliter (Leoussi 2001; Billig 1995). Nasjonalisme produseres på jevnlig basis, ikke bare i form av ekstraordinære grupper eller hendelser, men også som tilsynelatende vanlige hendelser og uttrykksformer i vanlige menneskers liv (Billig 1995), og gjennom debatter og diskusjoner over tid av et mangfold av sosiale grupper. Nasjonalisme og nasjonal identitet er avhengig av historier som forteller noe om hvem vi er, og hva vi har gjort – Benedict Anderson (1991) har fremstilt dette på en interessant måte i sin beskrivelse av nasjonen og fellesskapet av nasjonale identiteter som ”det forestilte fellesskap”; Nasjoner reproduseres som nasjoner, individer som nasjonale innbyggere. Denne daglige produksjonen av nasjonalisme er tilstedeværende i form av oppfatninger, antakelser, vaner, representasjoner og praksiser, som kontinuerlig må reproduseres. Denne produksjonen er banal – den er jordnær, og skjer på et både bevisst og ubevisst plan (Billig 1995). Dette forteller oss at nasjonalismen kan være tilstedeværende som et aggressivt, og ofte opplevd som et nødvendig element, som for eksempel i form av krigføring. Samtidig kan den være gjennomgripende også som et mer passivt eller skjult element i vanlige menneskers liv. Den strekker seg med andre ord fra storpolitikk til hverdagslivet, fra det nasjonale til det individuelle.

Idretten kan være en viktig arena for denne virkeliggjøringen av det nasjonale, både på makro- og mikronivå. Idretten, representert ved spesielle sportsgrener, stereotypifiseres og blir tildelt rollen som representant for nasjonen. Skisporten har denne rollen i Norge (Goksøyr 2008; Kolstad 2002), på samme måte som ishockey har en slik status i Canada (Robidoux 2002). De sterke forbindelsene mellom idrett og nasjonal identifikasjon gjør at idretten, i sterkere grad enn hva man kan finne i andre institusjoner, er i stand til å utløse kollektiv entusiasme og ergrelse (Kolstad 2002). Denne kollektive entusiasmen, eventuelt ergrelsen, avhengig om nasjonen vinner eller taper, bygger på konstruksjonen mellom nasjoner – på kampen mellom ”oss” og ”dem”.

Klausen (1999) argumenterer for at toppidretten muligens er det viktigste symbolet på nasjonal identitet. Store internasjonale mesterskap som de Olympiske leker og verdensmesterskapet i fotball blir fremstilt som konkurranser mellom nasjoner ved hjelp av nasjonalflagg,

seiersseremonier og nasjonalsanger. I tillegg er tilskuerne et levende element i fremstillingen. Ved å ikle seg nasjonalfarger og nasjonalsymboler uttrykkes det hvilken nasjon en heier på:

”I dag vil mange ha vanskelig for å forstå ideen med internasjonal idrett dersom det ikke fokuseres først og fremst på deltakernes nasjonstilhørighet og på oppgjøret mellom nasjonene. Neppe noen annen samfunnsinstitusjon fungerer så effektivt som redskap for utbredelse og fastholdelse av nasjonal identitet” (Kolstad 2002: 4).

Flere har pekt på liknende sammenhenger mellom idrett og nasjonalisme som sitatet over skildrer, men ofte benyttes nasjonalismebegrepet som en negativ og/eller aggressiv betegnelse, og forklaringer som benyttes ofte rettes mot idrettens og nasjonalismens iboende egenskaper. Sosiale fenomener har både en individuell og en mer kontekstuell side – i dette tilfellet nasjonal – og det er nødvendig å se disse i sammenheng med hverandre. Andre studier av nasjonalisme fokuserer ofte på bestemte bevegelser, en enkelt hendelse, eller små n-studier (se for eksempel Conversi 1997; Vrcan 2002; Armstrong & Hognestad 2003). Denne typen studier gir interessant informasjon, men de sier relativt lite om systematiske kjennetegn ved individene som uttrykker disse relasjonene mellom idrett og nasjonalisme. Det eksisterer få eller ingen studier som har tatt for seg både nasjonale og individuelle faktorer i analysen av relasjonene mellom idrett, nasjonalisme og nasjonal identitet i en sammenliknende analyse. Jeg vil i resten av denne oppgaven benytte meg av begrepet ”idrettsnasjonalisme” når nasjonalisme diskuteres på individnivå, da nasjonal identitet diskuteres i en idrettslig kontekst². Oppgaven er bygd opp som en sammenliknende studie, hvor jeg inkluderer både individuelle og nasjonale faktorer som kan tenkes å påvirke idrettsnasjonalisme. Dermed har man to forklaringer på individuelle kjennetegn ved idrettsnasjonalisme. Først har man individuelle forskjeller, som for eksempel at lavt utdannede individer uttrykker sterkere idrettsnasjonalisme enn høyt utdannede. Deretter forskjeller mellom nasjoner, som for eksempel at nasjoner med en sterk kulturell unikhet har høyere grad av idrettsnasjonalisme, sammenliknet med nasjoner med en globalisert kultur. Til sist har vi samspillet mellom disse to faktorene, der man kan tenke seg at effekten av utdanning

² Begrepet ”idrettsnasjonalisme” referer tilbake til den avhengige variabelen i oppgavens analyse, hvor spørsmålslyden sier ”How proud are you when [country] does well in an international sports or games competition?”. På samme måte som blant andre Jones og Smith (2001a; 2001b) benytter jeg begrepet ”nasjonal identitet” som betegnelse for nasjonalisme på mikronivå.

er betinget av den nasjonale kulturen. Ut fra dette vil jeg i denne oppgaven svare på følgende spørsmål:

Hva forklarer individuelle forskjeller i nasjonal identitet, slik de kommer til uttrykk gjennom idrett?

Når jeg inkluderer både nasjonale og individuelle faktorer i min analyse vil jeg også undersøke hvorvidt effekten av individuell idrettsnasjonalisme varierer på tvers av nasjoner. Dermed stilles også spørsmålene:

Hvordan kan individuelle kjennetegn forklare forskjeller i idrettsnasjonalisme?

Dessuten,

På hvilken måte kan nasjonale kjennetegn ha innvirkning på idrettsnasjonalisme?

Og til slutt,

Er individuelle effekter av idrettsnasjonalisme betinget av nasjonale kjennetegn?

For å finne frem til gode svar på disse spørsmålene skal jeg i det neste kapittelet presentere aktuelle teorier om nasjonalisme som vektlegger makro- og mikrofaktorer på en måte som gjør dem spesielt interessante for sammenliknende studier.

I det tredje kapittelet vil jeg se på teorier om nasjonalisme i forhold til idrett. Hvorfor er det tette bånd mellom disse to fenomenene? Hvilke forklaringer, på nasjonalt og individuelt nivå, ligger til grunn for nasjonalistiske uttrykksformer i idrett?

Kapittel fire vil bli viet de metodologiske utfordringer og valg som er blitt vurdert og benyttet i oppgaven: Informasjon om datasett, vurderinger av innsamlingsteknikker, validitet og reliabilitet og prosedyrer for analyse av materiale presenteres i dette kapittelet. Begrunnelser for valg av flernivåanalyse som analyseverktøy, og hvordan flernivåmodeller skal leses blir presentert i dette kapittelet, samt valg av fremstillingsmåter av tabeller og figurer.

I det femte kapittelet vil jeg presentere hypoteser som bygger på teori og empiri som ble presentert i kapittel to og tre.

Kapittel seks inneholder analyser av datamaterialet. Her vil jeg presentere oppbyggingen av den flernivåanalytiske modellen. Variabler inkluderes i modellen bakgrunn av teori og empiri fra kapittel to og tre, samt mine forskningsspørsmål som ble presentert i innledningen av oppgaven. I kapitlet presenteres også den endelige modellen, samt resultater i form av funn i datasettet.

Kapittel syv inneholder forklaringer og en diskusjon om funnene som ble presentert i kapittel seks.

Det avsluttende kapitlet vil bli benyttet for å oppsummere funnene, samt forsøke å trekke eventuelle konklusjoner.

2. Teoretiske perspektiver

”The imagined community of millions seems more real as a team of eleven named people. The individual, even the one who only cheers, becomes a symbol of his nation himself” (Hobsbawm 1991: 143).

Sitatet overfor er hentet fra historikeren Eric Hobsbawm, og det kan stå som et eksempel på hvordan relasjonene mellom idrett og nasjonalisme oppfattes i litteraturen. Få eller ingen andre samfunnsfenomener illustrerer forholdet mellom individet, nasjonen og nasjonalisme bedre enn idretten.

En analyse av hvilke individuelle kjennetegn som påvirker nasjonalisme i idretten i ulike nasjoner krever en konseptualisering av nasjonalismebegrepet. I litteraturen har man i all hovedsak to fortolkninger av nasjonalismebegrepet, som ofte omtales som *sivil* og *etnisk* nasjonalisme. Den sivile nasjonalismen antar man vokste frem gjennom dannelsen av nasjoner og nasjonalstater i det 19. århundre. Denne formen for nasjonalisme vektlegger statsborgerskap med basis i politiske verdier, i motsetning til medlemskap i angivelig naturlige menneskelige sammenslutninger. I sammenheng med de moderne politiske bevegelsene den sivile nasjonalismen vokste frem fra, representert ved den franske revolusjon i litteraturen (Özkirmlı 2000), står demokrati, autonomi og frihet frem som nøkkelkomponenter som kjennetegner sivil nasjonalisme (Smith 2001). Den etniske nasjonalismen blir ofte knyttet sammen med språk, og i visse tilfeller, rase. Den blir ofte oppfattet som uopplyst og eksklusiv i forhold til politisk deltakelse; Enten hører man hjemme eller ikke. Medlemskapet er altså ikke forhandlingsbart (Bairner 2001). Et av de tydeligste særtrekkene som skiller disse oppfatningene rundt nasjonalisme er altså at den sivile nasjonalismen er inkluderende, i motsetning til i etnisk nasjonalisme, hvor grensene for deltakelse er noe tydeligere avgrenset.

I nasjonalismelitteraturen finner man også geografiske klassifiseringer av nasjonalisme. En vanlig oppfatning i nasjonalismeforskningen er at man kan skille mellom a) at det eksisterer mange ulike egenskaper som kan forstås som grunnlag for nasjonale samlingsprosesser og b) ulike nasjoner er forskjellig i hvilke egenskaper de benytter som basis for en enhetstenkning og identitetsdannelse. Det teoretiseres at den sivile nasjonalismen er mest utbredt i Vest-Europa, mens de etniske elementene av nasjonalisme er mest utbredt i Øst-Europa (Shulman 2002; 2004).

Denne geografiske inndelingen kan forstås som en forlengelse av teoriene om sivil og etnisk nasjonalisme, hvor hovedforskjellen mellom østlig og vestlig nasjonalisme finnes i henhold til nasjonalstaten: I den vestlige modellen vil staten foregå eller sammenfalle med utviklingen av nasjonen. I den østlige modellen vil nasjonen komme foran, og prøve å skape staten. Nasjoner i øst konsolideres rundt en felles arv av mennesker og den irrasjonelle ideen om folket (volk), i stedet rundt ideen om borgerskapsrett, som tilsvarer medlemsbasisen i den sivile nasjonalismen (Shulman 2002; 2004).

Distinksjonen mellom sivil, vestlig nasjonalisme og østlig, etnisk nasjonalisme legger et grunnlag for å kunne skille mellom ulike former for preferanser for nasjonalisme og individuell nasjonal identitet i ulike nasjoner. Det er dog ikke slik at den ene formen for nasjonalisme utelukker den andre; Anthony Smith argumenterer for at det ikke er analytisk korrekt å si at det i praksis eksisterer et klart skille mellom disse formene for nasjonalisme. Ifølge Smith er moderne nasjoner ”simultaneously and necessarily civic (sivil) and ethnic (etnisk)” (Smith 1995: 99). Hvordan kan vi så beskrive den moderne nasjonalstaten ved hjelp av denne distinksjonen? Først og fremst kan det argumenteres for at relasjonene mellom den moderne nasjonalstaten og det etniske samfunnet er sterk. Man ser også at nasjoner av nyere art ofte ser nødvendigheten i å konstruere en ”mythology and symbolism of a community of history and culture” (Smith 1991:42). Som Houlihan (1997) påpeker er det derimot viktig å huske på at også i nasjoner hvor det er en sterk kontinuitet mellom etniske samfunn og moderne nasjonalstater vil de to fenomenene stå ovenfor ulike problemer for sin fortsatte eksistens: Hvor det etniske samfunnet opprettholdes på basis av historiske myter og felles historiske ritualer, vil nasjonalstaten ha helt andre utfordringer. Staten opererer i et politisk samfunn, og har blant sine oppgaver i å beskytte territorielle grenser, opprettholde økonomien og administrering av et politisk/juridisk system. Disse fenomenene flyter derimot ofte sammen. Politiske ledere vil for eksempel ofte knytte seg til mytologiene og symbolismen til det etniske samfunnet for å oppnå sine mål.

Skillet mellom sivil, vestlig nasjonalisme og østlig, etnisk nasjonalisme kan benyttes for å forstå relasjonene mellom idrett og nasjonalisme. Sivil nasjonalisme hyller mangfoldet: At de fremste målskårerne på det norske landslaget per i dag har gambiske (John Carew) og marokkanske (Mohammed Abdellaoue) avstamminger, eller at spilleren som skårer flest mål på det kroatiske landslaget er født i Brasil (Eduardo Da Silva), ser ikke ut til å svekke den nasjonalistiske

innvirkningen man kan være vitne til når de disse lagene (av og til) vinner fotballkamper, eventuelt går på et heroisk tap. I østlig nasjonalisme vil man i større grad definere seg selv med basis i relasjonene mellom hjemlandet, innbyggerne og deres eksklusive (etniske) identitet. Det eksklusive hjemlandet og en oppfatning om at befolkningen er homogen, er derfor sentralt. Det er med andre ord en territoriell tilknytning mellom nasjonen og befolkningen. Som Smith påpeker, "the landscapes of the nation define and characterize the identity of its people" (Smith 1995:56).

I de to ulike oppfatningene av nasjonalisme er premissene for medlemskap i nasjonen forskjellige. Den vestlige nasjonalismen vektlegger statsborgerskap, mens i den østlige nasjonalismen er etnisitet sentralt for medlemskap i nasjonen. Begge disse bestemmelsesfaktorene for medlemskap i det nasjonale felleskap kan illustreres i idretten. I den vestlige modellen definerer statsborgerskapet ikke bare medlemskapet til nasjonalstaten (og tilgang til dens tjenester og fordeler), men det søker også å overstyre andre tilknytninger som for eksempel familie, religion og etnisitet. Partiet Høyre konstruerte i 2009 en statsborgerskapstest som det ble foreslått at alle nye nordmenn måtte gjennomføre, i tillegg til en formell seremoni. I prøven finner man blant annet spørsmål knyttet til nordmenn og skigåing. Høyres Bent Høie forsvarte dette med at "Den idretten er helt sentral. Det var viktig for nordmenn å se Kong Olav lære seg å gå på ski. Da ble han norsk"³. På liknende måte reflekterer regler for tilgang til å representere nasjonale landslag debatter som omhandler borgerskap. Sprinteren Jaysuma Ndure fikk eksempelvis norsk borgerskap i 2006, men kunne ikke konkurrere i internasjonale mesterskap i ett år fordi det gambiske friidrettsforbundet ikke godkjente at han skulle representere Norge⁴. Forholdet mellom kulturelle egenskaper og adferdsmønstre i forhold til statsborgerskap, kan tolkes som en del av en identitetsprosess som søker å "legitimize claims to rights...(and used as) strategies or weapons in competition over scarce social goods" (Worsley 1984: 249). Spørsmål om statsborgerskap og nasjonal identitet holdes på denne måten frem i offentligheten, og opptrer som surrogater for større debatter som omhandler grunnleggende spørsmål om immigrasjonspolitik.

³ http://www.dagbladet.no/2009/06/06/nyheter/politikk/abid_q_raja/statsborgertest/hoyre/6583986/ - Dagbladet 06/06/2009

⁴ <http://www.aftenposten.no/nyheter/sport/article1871383.ece> - Aftenposten 05/07/2007

Den teoretiske motsetningen til medlemskap basert på statsborgerskap er vektleggingen av etnisitet. Den tyske sportslige satsningen på 1930-tallet var tuftet på den lite sportsinteresserte Adolf Hitlers tro på de tyske atletenes genetiske overlegenhet (Guttman 2003). I mange tilfeller kan også den østeuropeiske fotballkulturen karakteriseres som en etnisk-kulturell forbindelse mellom individet og nasjonen (Sack & Suster 2000).

Eksemplene over viser hvordan modellen med vestlig, sivil nasjonalisme på den ene siden og etnisk-kulturell nasjonalisme på den andre siden, ligger tett opp til en grunnleggende motsetning i nasjonalismediskursen mellom "modernisme" og "primordialisme" (Calhoun 1997).

Motsetningene mellom disse ulike retningene i nasjonalismelitteraturen omhandler hvorvidt nasjonen skal kunne tolkes som "naturlig" og evigvarende i forhold til opprinnelse, eller om det er en moderne konstruksjon. Hvor primordialismen vil argumentere for det førstnevnte, hevder modernismen det sistnevnte.

2.1 Primordialisme

Den første tolkningen av nasjonalisme er hva man i litteraturen omtaler som "primordialisme". Primordialisme bygger på en naturalistisk tilnærming til nasjonalisme; Nasjoner eksisterer "først", tolket via en tidslinje, og nasjonen ligger til grunn for påfølgende prosesser og utviklinger (Smith 2001). Sentralt innenfor denne teoretiske retningen er troen på at tilknytninger til nasjonen bygger på objektive kriterier. Calhoun (1997:4-5) har utarbeidet en liste over objektive karakteristikker som har til hensikt å gjenkjenne nasjonen og også nasjonalismen. Disse omhandler blant annet grenser, suverenitet, legitimitet, deltakelse i kollektive affærer, direkte medlemskap, kultur (språk, oppfatninger, verdier og habituelle praksiser), nasjonen som kontinuerlig eksisterer i tid, felles avstamning og spesielle historiske eller hellige relasjoner til et spesielt territorium. Den primordialske tolkningen tilsier at nasjonen er en grunnleggende kategori, som er tuftet på grunnelementære tilknytninger. De kan være genetiske (Van den Berghe 1995; 1981) eller kulturelle (Geertz 1973). Kulturelt gitte faktorer, som slektskap, språk, religion, rase og territorium, fungerer som veivisere for overstrekende tilknytninger, og kan tilskrives en søken etter emosjonell sikkerhet og livskvalitet. Geertz (1967) oppfatter etniske bånd som grunnleggende i forhold til tilknytninger til grupper. Disse etniske og andre grunnleggende tilknytninger er av samme generelle type som nasjonen: de er klare baser for å

konstruere en ny nasjon eller utvise medlemmer fra en allerede eksisterende nasjon. De primordiale tilknytningene blir også produsert på det sosiale plan, som når et samfunn deler ideer om blodsband, samme rase, språk, territorier, skikker og tradisjoner.

Et sentralt poeng man kan dra frem fra de primordialisistiske teoriene, er at de retter oppmerksomhet mot den langsiktige betydningen til slektskap og kulturelle bånd.

Primordialismen stiller spørsmål ved hvorfor det er slik at så mange mennesker velger å risikere å miste livet for å forsvare slekten, hjemmet og så videre. Det ligger også et subjektivt element innenfor primordialismen, hvor mennesker kan *føle* at de tilhører en spesifikk etnisk gruppe eller nasjon.

Den primordialske tolkningen av nasjonalisme blir i dag langt på vei tilbakevist i litteraturen.

Den er allikevel relevant, kanskje spesielt i forhold til idrett. Idretten spiller på konkurranse, hvor det åpnes for muligheter for å fremvise fysiske kvaliteter som knytter mennesket til naturen, og som er nødvendige for fysisk overlevelse: dyktighet, utholdenhet, styrke, fart og så videre. Enda viktigere, idretten åpner for å tilegne seg og fremvise moralske kvaliteter: vågemot, aggresjon, lederskap, selvkontroll, initiativ, viljekraft, selvpoffrelse og lojalitet er alle kvaliteter som blir oppfattet som essensielle for kulturell og nasjonal overlevelse (Leoussi 2001). En primordialske fortolkning av nasjonalisme åpner for at nasjonal idrett er knyttet opp til de ulike kriteriene som oppfattes å legitimere individets medlemskap i nasjonen: blodsband, språk, topografi, landskap og så videre. Det som oppfattes som nasjonal idrett – altså aktiviteter som forstås som unike og som har en unik status i den respektive nasjon – er spesielt interessant i denne sammenhengen. Den nasjonale statusen til disse aktivitetene blir beskyttet av deres eksklusivitet og prioritet – en beskyttelse som vitner om etnisk nasjonalisme (Bairner 2009). Nasjonal idrett av denne typen kan relateres til det som blir oppfattet som essensen av nasjonen, selv om deres faktiske opprinnelser er førnasjonale. Nasjonalidretten representerer nasjonen på et symbolsk plan, hvor emosjonell deltakelse knytter individet til nasjonen gjennom idretten.

2.2 Modernisme

Den andre tolkningen av nasjonalisme, kalt modernismen, er den ledende teoretiske innfallsvinkelen for studier av nasjoner og nasjonalisme per i dag. Den modernistiske retningen tolker nasjonalismen som et produkt av historiske og sosiologiske prosesser som forklaring på

nasjonsbygging. Mange av de modernistiske teoretikerne legger vekt på at denne ”oppfinnelsen” av nasjonen ofte er et selvbevisst og manipulativt prosjekt, som bæres frem av eliter som søker å sikre seg makt gjennom å mobilisere tilhengere på basis av nasjonalistisk ideologi (Calhoun 1997).

Denne nasjonalistiske ideologi knyttes ofte opp til *nasjonalstaten*, hvor forbindelsen mellom staten og nasjonen reflekterer den generelle ideologien til nasjonalismen. Perspektivene til Benedict Anderson, Michael Billig, Eric Hobsbawm og Ernest Gellner er særlig relevante i denne sammenhengen. Som Gellner antyder er nasjonalisme basert på et prinsipp som er ”very widely held and even more commonly taken for granted in the modern world” (Gellner 1993: 409). Prinsippet tilsier at enhver *befolkningsnasjon* skal ha deres egen *nasjonalstat*. Dette vil naturligvis kreve at det eksisterer befolkningsenheter som kan karakteriseres som mennesker med nasjonale identiteter. Nasjonalismen fremmer her en konstruksjon av en form for nasjonal identitet for de som innebefatter, eller krever å innebefatte, en egen nasjonalstat. Nasjonalisme involverer derimot mer en kun konstruksjonen av en bestemt identitet (det nasjonale ”oss”), det fremmer også et generelt prinsipp: ”Vi” har ”vår” egen stat, fordi befolkninger (nasjoner) skal ha deres egne stater (nasjoner) (Billig 1995).

Som Gellner påpeker Michael Billig at nasjonalisme ofte ”glemmes” i etablerte nasjoner: ”In established nations, it seems ”natural” to suppose that nationalism is an over-heated reaction, which typically is the property of others. The assumption enables ”us” to forget ”our” nationalism. If our nationalism is to be remembered, then we must step beyond what seems to be common sense” (Billig 1995: 37).

Billig hevder altså at nasjonalismen ”glemmes” i etablerte nasjoner, og at man må gå ut over konvensjonelle grenser for å kunne stadfeste hva nasjonalisme faktisk er. I likhet med Gellner og mange andre nasjonalismeteorikere, vektlegger Billig *ideologi* som en sentral faktor for nasjonalisme: ”...ideology comprises the habits of behavior and belief which combine to make any social world appear to those, who inhabit it, as the natural world...ideology operates to make people forget that their world has been historically constructed. Thus, nationalism is the ideology by which the world of nations has come to see the natural world” (Billig 1995: 37). Det oppfattes altså som ”naturlig” å ha en nasjonal identitet. Det er derimot ikke bare naturlig å ha en nasjonal

identitet i følge Billig, det er også noe som det er naturlig å huske; de fleste vet hvilken nasjonalitet de innebefatter.

Dersom det foregår en prosess av erindring i forhold til nasjonalisme og nasjonal identitet, må det også ifølge Billig foregå en prosess av glemming. Dermed har man en prosess som involverer erindring og glemming, og dette er kjernen i Billigs teori: alle nasjoner må ha en egen historie, deres egen kollektive hukommelse. Denne minneprosessen er samtidig en kollektiv glemmelsesprosess hvor nasjonen, mens den hyller sin antikke historie, glemmer hendelser av nyere slag. Nasjonalismen må altså produseres og reproduseres for å holdes i live. Billig viser til at nasjonale identiteter påminnes fordi de er forankret i rutiner i dagliglivet, som kontinuerlig reflekterer vårt medlemskap i nasjonen. Disse påminnelsene er så mange, og en så vanlig del av våre liv, at de opererer ubevisst (Billig 1995). Den nasjonale idretten kan forstås som en av disse påminnelsesfaktorene. Den konkrete idretten (som oppfattes som nasjonalidrett), symbolene som benyttes som uttrykksformer for publikum, og de historiske atletene som knyttes til idrettene, er alle eksempler på slike påminnelsesprosesser som kontinuerlig reproduserer nasjonalisme.

Ernest Renan (1990) har påpekt et annen viktig aspekt i denne sammenhengen: Renan mente at den intellektuelle sfære er aktiv i å konstruere en svekkelse av den kollektive hukommelse, hvor historikere vektlegger ideologiske bekvemmeligheter fra fortiden, mens man overser det man ser på som sjenerende eller upassende for nasjonen. Kåre Holts dokumentarroman *Kappløpet* (1974) handler om kampen mellom Roald Amundsen og Robert Scott om å komme først til sydpolen, og vakte en hel nasjons forargelse der forfatteren ble anklaget for å forsøke å svekke omdømmet til en av de norske nasjonalheltene. Historien står seg best om man lar den være i fred. Billig legger videre vekt på at samfunnsvitenskapen glemmer det nasjonale i nåtiden. Den kontinuerlige flaggingen av det nasjonale i vårt dagligliv tenderer i følge Billig til å bli glemt av sosiologien. Dermed har man en dobbel forsømmelse i forhold til nasjonalisme, både av fortiden og nåtiden.

På samme måte som Renan vektlegger historikere, påpeker også Ernest Gellner hvordan bestemte samfunnsgrupper i relasjon til nasjonalstaten har vært sentrale for nasjonalismen. For Gellner er nasjonalisme utfallet av samfunnsprosesser som kjennetegnes ved sosial homogenisering. Denne sosiale homogeniseringen blir underlagt staten, i forsøk på å forme en yrkesbefolkning som er i overensstemmelse med det industrielle samfunnet: "homogeniety, literacy, and autonomy are the key traits of nationalism" (Gellner 1983: 138). I sitt forsøk på å

utdanne populasjonen til å møte kravene samfunnet stiller, vil staten forsøke å *tvinge frem* kulturell homogenitet (Gellner 1983). Denne kulturelle homogeniteten vil til slutt føre til høyere mobilitet og egalitarisme i samfunnet. Etter hvert som denne egalitarismen vil spre seg, utvikler det seg en avstand mellom politiske prosesser og en kultur i endring. Dette leder til større krav fra den nasjonale befolkning. Det var ifølge Gellner på denne måten nasjonalismen fungerte i sin tidligste form, og den er sterkt knyttet sammen med fremveksten av liberalismen i Europa. Nasjonalisme, slik man kjenner den i dag, er preget av prosessen hvor konservative eliter i Europa kontrollerte de nasjonalistiske bevegelsene i middelklassen og adresserte denne *utover* i stedet for *innover*. Få nasjoner er derimot så homogeniserte at de ikke inneholder undergrupper, som faller under Smiths definisjon av *ethnie*, det vil si spesifikke grupper som fremholder en oppfatning av egen historisk unikhet og opprinnelsesrøtter (Smith 1996). I norsk idrettssammenheng kan man trekke frem samelandslaget som et eksempel på en slik undergruppering av den dominante *ethnie*: samelandslaget i fotball er organisert på siden av det norske landslaget, og spiller i egne distinkte drakter. Laget har som mål å få innpass i UEFA og FIFA, slik at de kan spille offisielle landskamper. Fremmingen av samene som distinkt gruppe er et viktig mål for samelandslaget, og dette uttrykkes eksplisitt da et av samelandslagets delmål er å ”...gjennom fotballen, gjøre Sápmi mer kjent, synlig og respektert hos folk flest at samene er et folk, med status som urbefolkning i verdenssammenheng”⁵.

Eric Hobsbawms innfallsvinkel til nasjonalisme inneholder også et av de mest sentrale begrepene i Gellners litteratur, høykulturen. Hos Gellner er høykulturen et nødvendig produkt av et samfunn som søkte industriell vekst. Hobsbawm tillegger høykulturen en mer direkte politisk rolle: Eliter har behov for å kontrollere den nylig frie populasjonen in en æra av mobilisering og demokratisering, spesielt i Europa og Amerika etter 1870. Innenfor dette rammeverket ble nasjonen den viktigste agenten for sosial kontroll i tiden hvor kapitalismen var i fremvekst. Dette foregikk ved at det ble konstruert tradisjoner (invented traditions) basert på nasjonalhistorie, symbolisme og mytologier (Hobsbawm & Ranger 1983). Fridtjof Nansen kan karakteriseres som en skikkelse som i sin ettertid står som et av de fremste symbolene for norsk skihistorie. I sin egen levetid var også Nansen del av et lite miljø som så på det som sin oppgave å fremme det nasjonale, det særegne norske. Bodil Stenseth har analysert dette miljøet i boken *En norsk elite*

⁵ <http://www.infonuorra.no/samisk-kultur/10-sport.html> - Informasjonsside om blant annet samisk kultur, deriblant det samiske fotballforbundet.

(1993), hvor hun tar for seg den såkalte *Lysakerkretsen*, hvor Nansen som skiinteressert idrettsmann var en foregangsskikkelse. Lysakerkretsen så på det som sin oppgave å fremme ”det norske” og skape en norsk samlingskultur. At Nansen var frontfigur i Lysakerkretsen illustrerer hvor sterkt idretten og skiidentiteten stod i forhold til å skulle danne en norsk nasjonal identitet. Andre sentrale medlemmer i Lysakerkretsen var blant annet malerne Gerhard Munthe og Erik Werenskiold, forfatterne Nordahl Grieg, Johan Bojer og Oskar Braaten, og professorene Ernst og Ossian Sars. Det vil ikke være noen overdrivelse å karakterisere Lysakerkretsen som en samling intellektuelle som kom sammen i kraft av sin posisjon som samfunnsintellektuelle med et bestemt formål: Å fremme en særegen norsk identitet blant befolkningen gjennom kultur.

Det er lett å finne eksempler på at disse kulturelle homogeniseringsprosessene Gellner og Hobsbawm skisserer, fortsatt er gjeldende i dagens idrettsliv. Idretten bærer utvilsomt en slik type instrumentell funksjon i etablerte nasjoner i dag. Det kan argumenteres for at den de store økonomiske summene som subsidieres til idretten fra statlig hold stammer fra oppfatningen om at idretten innebærer en verdi utover selve aktiviteten; Idrett kan benyttes for å fremme politiske mål, på samme måte som den kan benyttes for å kamuflere utfordringer og problemer, og en lang rekke nasjoner benytter i dag idretten for å fremme en spesifikk form for nasjonal identitet. I Stortingsmelding nummer 14⁶ kan man lese at mange av argumentene som benyttes for å forsvare den store statlige støtten til organisert idrett i Norge illustrerer denne oppfatningen; ”Når idrett oppfattes som en del av kulturbegrepet, er dette [nettopp] knyttet til idrettsaktiviteters evne til å skape engasjement, begeistring, identitet og tilhørighet”. Og ”Idrett på elitenivå er et uttrykk for et kulturfenomen som gir publikum felles opplevelser, og som bidrar til identitetsdannelse vid forstand.” Videre utdypes det med at ”*Staten vil støtte norsk toppidrett økonomisk slik at grunnlaget for et etisk og faglig kvalifisert toppidrettsmiljø sikres, og at toppidretten fortsatt kan framstå som en kulturell identitetsskaper i det norske samfunn*”. I tillegg til idrettens egenverdi, samt dens positive innvirkninger for folkehelsen, er den statlige støtten som gis idretten i Norge altså begrunnet med dens betydning for den nasjonale identiteten.

⁶ <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kud/dok/regpubl/stmeld/19992000/stmeld-nr-14-1999-2000-/1.html?id=192653>
– Stortingsmelding nummer 14, ”Idrettslivet i endring”, 1999/2000.

Benedict Anderson (1991) tolker på lik linje med Gellner nasjonalismen som et biprodukt av andre samfunnsforhold som vokste frem under modernismen. Hvor Gellner vektlegger staten, tolker Anderson fremveksten av nasjonalismen som et produkt av kapitalismen. Andersons teori om nasjonalisme skiller seg videre fra Ernest Gellners teori ved at den i sterkere grad vektlegger den mer uåndgripelige, psykososiale karakteren ved den nasjonale idé. Andersons definisjon av nasjonen erklærer den som "...an imagined community - and imagined as both inherently limited and sovereign..." (Anderson 1991: 6). Det "forestilte fellesskapet" virkeliggjøres ved at ingen medlemmer av nasjonen kan ha interaksjon med stort mer enn en brøkdel av befolkningen, og nasjonen som sosial gruppe legger altså begrensninger på størrelse; Ingen nasjon har noensinne erklært eller forsøkt å omslutte hele menneskeheten. I Andersons definisjon av nasjonen opererer også staten som det siste beslutningsorgan i forhold til offentlige anliggender. På denne måten er staten suveren. Anderson gjør også et poeng av at nasjonen er et samfunn som, uavhengig av hvilke sosiale skillelinjer som eksisterer internt, blir oppfattet som den fundamentale gruppen individet tilhører.

Anderson drar sterke paralleller mellom nasjonen og det religiøse samfunnet. Han viser blant annet til hvordan kristendommen har vært leverandør av midler for å forstå virkeligheten i forhold til det *hellige*. Utviklingen av nasjonen og nasjonalismen tolkes av Anderson som en sekulær måte å gjøre det samme på, hvor han argumenterer for at tilpasningsevnen til den nasjonale idé er en av de sterkeste årsakene til fremveksten av nasjonalismen. Mens de store religionene som Kristendommen, Islam og Buddhismen nådde grenser i henhold til vekst og utbredelse, spredte den nasjonale idé seg fra Europa til hele kloden. Nasjonalismens eneste krav er en tro på nasjonen og dens kulturelle unikhet. Eksport av den nasjonale idé muliggjøres ved at alle menneskelige populasjoner innebærer en kultur. I stedet for den guddommelige tilbedelse som var sentral i tidligere samfunn, begynte samfunnet nå å hylle seg selv gjennom nasjonalsanger, offentlige seremonier og flagging.

Som kulturell uttrykksform er den nasjonale idretten muligens den fremste uttrykksarenaen for det forestilte fellesskap som Anderson beskriver: Når utøvere på internasjonalt nivå vinner gullmedaljer i vinteridrettens hellige katedral, Holmenkollen, spilles alltid nasjonalsangen til den respektive utøvers nasjon, og flaggingen av den nasjonale er en helt sentral del av publikumsaktiviteter, som finner sted ved konkurranser på internasjonalt nivå. Man kan også ofte

observere at publikum kler seg opp i det som oppfattes som nasjonalkulturelle særegenheter (som ofte bygger på historiske referanser) når man skal overvære idrettskonkurranser: Nederlandere tar på seg klomper, meksikanere dekker hodet med sombreroer, nordmenn ikler seg vikinghjelmer, mens brasilianerne danser samba etter at de har vunnet fotballkampen. Publikum samles altså omkring de markører de oppfatter som fellesegenskaper ved nasjonen, ved "oss", i møtet med andre nasjoner. På denne måten fremmes likhetene ved inngruppen samtidig som ulikhetene skyves til side. I møtet med "de" og "deres" kultur forsterkes denne effekten.

2.3 Nasjonalisme på individnivå: Nasjonal identitet

De teoretiske bidragene vist til ovenfor henviser først og fremst til de makrososiologiske forklaringene av nasjonalisme, og vier derfor mer oppmerksomhet til nasjonen enn individet; De kan tolkes som rammer som setter premisser for hvilke nasjonale identitetsmarkører som eksisterer eller man kan forvente å finne på mikronivå. De makrososiologiske faktorene er altså indikatorer som forteller oss noe om konteksten individet opererer i. Dermed må også det individuelle aspektet vurderes teoretisk. Ved å inkludere nasjonalisme på mikronivå som nasjonal identitet⁷, vil man kunne se om effekten av idrettsnasjonalisme varierer i henhold til individuelle kjennetegn mellom nasjoner. Når disse eventuelle variasjonene tolkes i lys av nasjonale makrososiologiske kjennetegn over landegrensler, vil man kunne få et mer helhetlig bilde av hvordan nasjonalisme og nasjonal identitet finner sted geografisk, både i form av likheter og forskjeller både på makro- og mikronivå. Billig (1995) argumenterer for at det er gjennom den kontinuerlige flaggingen av det nasjonale i folks dagligliv at nasjonalismen får mulighet til å bli produsert og reproduisert. Denne påstanden er således spesielt interessant ved at den knytter den nasjonale ideologi til de faktiske handlinger til individene som utgjør nasjonens befolkning. På denne måten kan man få et innblikk i hvordan nasjonalisme utøves i praksis. Jeg vil argumentere for at idrettsarenaen er et av de mest sentrale områdene hvor denne kontinuerlige flaggingen av det nasjonale finner sted. Spørsmålet som da må stilles er hva som kjennetegner aktørene som utøver denne "flaggingen" av det nasjonale i en idrettslig kontekst? Hvilke

⁷ På samme måte som blant andre Jones og Smith (2001a; 2001b) benytter jeg begrepet "nasjonal identitet" som betegnelse for nasjonalisme på mikronivå.

individuelle kjennetegn kan knyttes til den dagligdagse produksjonen og reproduksjonen av nasjonalisme i idretten?

Karakteristikker som blir benyttet for å identifisere nasjonal identitet på mikronivå er blant annet sosioøkonomisk status, kjønn og alder (Kunovich 2009; Stankovic 2004). Tidligere forskning viser visse sammenfallende tendenser i analyserte data i forhold til nasjonal identitet på mikronivå. Høyere utdanning og husholdningsinntekt kan begge assosieres med en lavere tilslutning til både sivil og etnisk nasjonal identitet, og dette forklares ofte gjennom kognitive ferdighetsmodeller (hvor individer med høyere utdanning tilbøyer seg i større grad å tilhøre større grupper) eller gjennom rational choice teori (som økonomisk konkurranse) (Jones & Smith 2001 a; Kunovich 2009). Giulianotti vektlegger økonomisk konkurranse når han argumenterer for at det i forhold til fotball foregår et skifte i tilskuermassen: de lidenskapelige *supporterne* med arbeiderklassebakgrunn blir gjennom kommersialiseringsprosesser skyvet ut av fotballstadionet til fordel for *tilskuere*⁸, som er individer som bivåner arrangementer sjeldnere og med et lavere engasjement, men som blant annet har sterkere personlig økonomi enn den tradisjonelle supporteren (Giulianotti 2002).

I forhold til alder finner Jones og Smith (2001a) i sin studie at yngre personer tenderer til å favorisere den etniske formen for nasjonal identitet. Dette forklares ved at yngre personer plasserer mindre betydning til begge former for nasjonal identitet. I de tilfeller hvor nasjonal identitet synes å ha betydning, vektlegges den etniske formen. Nasjonal identitet oppleves som viktigere jo eldre en blir, hvor tendensen er at alder korrelerer positivt med den etniske formen for nasjonal identitet (Jones & Smith 2001a). Man kan forvente at den territorielle tilknytningen til nasjonen vil være sterkere jo eldre enn er (Norris 1999). Jo eldre enn blir, desto flere nasjonalhistoriske hendelser har man også som knytter individet til nasjonen. I tråd med Renans (1990) påstand over, vil man i denne sammenhengen kunne ha flere idrettslige bragder som fremstår som nasjonalhistoriske holdepunkter, og som virkeliggjør nasjonen og setter den i et positivt lys. Idrettsbragdene selekteres og plukkes ut av den individuelle hukommelsen til individet, slik at den er i samsvar med den ideologiske oppfatning man ønsker å ha av nasjonen man lever i. Få eller ingen nordmenn vil trekke frem Norges innsats i de Olympiske Leker i

⁸ Giulianotti bruker betegnelsen "flâneur". En flâneur tilegner seg "a postmodern spectator identity through a depersonalized set of marketdominated virtual relationships, particularly interactions with the [cool] media of television or the Internet (Giulianotti 2002: 38)

Calgary i 1988, hvor nasjonen ikke hentet hjem én eneste gullmedalje, når man skal forklare hvorfor Norge er verdens fremste skinasjon. Tankene vil vandre til blant annet mesterskapene hvor Norge tok flest gull, som OL i Chamonix (1924), Garmisch-Partenkirchen (1936), Oslo (1952), Grenoble (1968), og i nyere tid til suksessen på Lillehammer (1994).

Oppsummert fremmer tidligere forskning mange ulike syn på hvordan kryssnasjonale differanser i institusjonelle og sosiale kontekster kan påvirke relasjoner mellom idrett og nasjonalisme. Dette reflekterer i stor grad mangfoldet av ulike teoretiske innfallsvinkler på temaet som blir diskutert. Allikevel er det grunnleggende skillet mellom østlig og vestlig nasjonalisme, representert ved henholdsvis etnisk-kulturelle og sivile komponenter, et fellestrekk som går igjen både i teori og empiri. Mange studier fokuserer på spesifikke nasjonalistiske bevegelser, hvor ulike nasjoner og tidsperioder blir analysert (se for eksempel Goksøyr 1998; Sugden & Tomlison 2000; Bairner & Lee 2009), mens systematiske kryssnasjonale sammenlikninger finnes kun et begrenset omfang (se Jones & Smith 2001 a; Jones & Smith 2001 b; Kunovich 2009). Et slikt mangfold i innfallsvikler til temaet produserer også et liknende mangfold i forhold til empiriske funn. Dette reflekterer også at for å studere nasjonalisme og nasjonal identitet, er man nødt til å ta metodologiske overveielser. I nasjonalismelitteraturen har man eksempelvis et rikt empirisk materiale på bevegelser som forsøker å danne nye stater eller på høyreekstremistiske grupperinger, mens man tilsvarende har lite litteratur som tar for seg nasjonalisme i det vestlige samfunnet (Billig 1995). Sammenliknende forskning som tar for seg relasjoner mellom idrett og nasjonalisme i et flernivåanalytisk lys er så vidt jeg vet fraværende i nasjonalismelitteraturen. Dette betyr at man ikke har tilstrekkelige kunnskaper mellom kontekstuelle faktorer og individuelle preferanser i studier av relasjoner mellom idrett og nasjonalisme. Mye av den tidligere forskningen på temaet tilskriver relasjoner mellom idrett og nasjonalisme til en bestemt bevegelse (for eksempel Conversi 1997), en enkelt hendelse (for eksempel Vrcan 2002), eller små n-studier (for eksempel Armstrong & Hognestad 2003). Denne forskningen tilbyr ikke et bredt, stabilt grunnlag for kryssnasjonale generaliseringer om de systematiske effekter av blant annet politiske strukturer eller sosiale forhold. I tillegg er konseptene ”nasjonalisme” og ”nasjonal identitet” åpne for ulike tolkninger, og dette gjør det vanskelig å sammenlikne resultater mellom ulike caser i forsøk på å nå bredere og mer generaliserbare konklusjoner.

De mikro- og makrososiologiske teoretiske og empiriske bidragene som det er vist til i dette kapittelet er allikevel sentrale bidragsytere når nasjonalismebegrepet skal teoretiseres i en sammenliknende ramme, også i forhold til idrett. Øst-Vest distinksjonen er en klassifisering som legger til rette for identifisering av nasjonalisme i en samfunnsgeografisk sammenheng. Makroteori forteller oss om rammene eller strukturene som de mikroteoretiske faktorene og individuelle kjennetegnene opererer innenfor; Nasjonalisme er, for å sitere Anderson (1991), ”limet” som knytter det ”forestilte felleskap” av nasjonen sammen. Nasjonalismen bygger blant annet på kulturelle (Hobsbawm) og politiske (Gellner) faktorer. Man kan identifisere individuelle forskjeller i forhold til nasjonalisme, både i forhold til kjønn, alder, utdanning og inntekt. Michael Billigs (1995) teoretiske bidrag er spesielt interessant da det forteller oss noe om hvordan sammenhengen mellom makro- og mikroteorier om nasjonalisme gjør seg gjeldende som et levende element i samfunnet, altså hvordan de makrososiologiske strukturene ved nasjonalisme produseres og reproduseres på mikronivå i menneskers dagligliv. Eksemplene det er vist til i dette kapittelet kan vitne om at idretten i dette henseende er en sentral arena for disse prosessene ved ”flaggingen” av den nasjonale ideologi, og kan ses på som en kopling mellom ”det nære” og ”det fjerne”. Ved å implementere både makro- og mikroteori på denne måten kan man derfor analysere både likheter og forskjeller hos struktur (nasjon) og individ (befolkning) i forhold til idrettsnasjonalisme, og hvordan dette forholdet varierer på tvers av landegrenser.

3. Nasjonalisme og idrett

De mest sentrale nasjonalismeforskerne vier idretten bemerkelsesverdig lite oppmerksomhet. Nasjonalismeteorikere har gitt spesielt oppmerksomhet til andre aspekter ved kultur, som for eksempel språk og religion. I tillegg viser litteraturen at det har vært tendenser til å redusere forholdet mellom idrett og nasjonalisme til kun å være et politisk spørsmål (Leoussi 2001). En av de fremste nasjonalismeforskerne, Anthony D. Smith, ser ikke ut til å ha noen spesiell interesse i å innlemme idretten i sin "paradigmedebatt", hvor han diskuterer gjeldende diskurser for nasjoner, nasjonal identitet og nasjonalisme. Smith skriver sosialteori, men han nevner ikke idretten i sine empiriske studier, dette til tross for at han fremhever at "common myths and memories" og "a mass, public culture" er sentrale for den nasjonale bevissthet (Smith 1991).

Eric Hobsbawm står i en særstilling av de viktigste nasjonalismeforskerne når han bruker personlige idrettslige erfaringer for å illustrere hvordan den nasjonale identitet, omtalt som det "forestilte fellesskap" av Anderson (1991), modelleres i spesifikke historiske forhold til en bestemt tid. Hobsbawm ble først oppmerksom på den "nasjonale kamp" i idrettsverdenen på 1920-tallet, men trekker frem Olympiaden i 1936 som et avgjørende øyeblikk for den konkurrerende nasjonale selvhevdelse (Hobsbawm 1991).

Hobsbawms bidrag til diskursen om relasjonene mellom idrett og nasjonalisme bygger i sterk grad på Andersons (1991) argument om at alle nasjoner er konstruerte forestilte fellesskap, spesielt i forhold til hvordan hvert samfunn bygger sitt identitetsgrunnlag på populærmytologi, oppfunnede tradisjoner og kulturell unikhet. I motsetning til den generelle trenden i modernistisk teori trekker Hobsbawm også en linje til mikronivå – han forteller oss noe om hvordan idretten kan skape en sterk opplevelse av å tilhøre nasjonen for individet, kanskje spesielt for menn, og forklarer dette ved "the ease with which even the least political or public individuals can identify with the nations as symbolised by young persons excelling at what practically every man wants, or at one time in his life, has wanted, to be good at". Det er det nasjonale landslaget som blir fokus for disse sterke drømmene: "The imagined community of millions seems more real as a team of eleven named people. The individual, even the one who only cheers, becomes a symbol of his nation himself" (Hobsbawm 1991: 143).

Til tross for de få bidragene i den generelle nasjonalismelitteraturen som tar for seg relasjoner mellom idrett og nasjonalisme, er det en generell aksept for at idretten spiller en viktig rolle som nasjonal identitetsformidler. Idretten er en del av menneskers hverdagsliv som gir rom for at nasjonal identifikasjon og nasjonalismen kan operere uten store former for refleksjon (Kotnik 2009). Hvordan blir så nasjonalidretten produsert og produsert i en nasjon? ”Felles kultur” og ”kollektive erfaringer” antas å bli etablert når mennesker deler et øyeblikk som defineres av ”bevitnelsen av storhet” (Jackson et. al. 1998), som Billig (1995) mener har sterkest gjennomslagskraft for nasjonen som nasjonalhistoriske bragder av fortiden. Et annet aspekt er den emosjonelle tilknytningen individet opplever i net: Et av de viktigste bidragene fra internasjonale idrettskonkurranser er stemningen som blir skapt gjennom nasjonalsymbolene, samt innlevelsen tilskuerne uttrykker når deres nasjon konkurrerer. Disse prosessene er med på å skape en ”vi”-følelse som baserer seg på emosjonell deltakelse (Kolstad 2002). Nasjonal idrett fokuserer substansielt som en nasjonal samlingsarena og identitetsskaper, hvor dominante verdier, idealer og ressurser til nasjonen blir fremhevet (Kotnik 2009). Kolstad (2002: 6) omtaler dette som en ”virkeliggjøring av nasjonen gjennom idretten”, ved at ”Spesielle sportsgrener symboliserer og stereotypifiserer nasjonen, blir metaforer for nasjonalkarakteren, som ski og skøyter i Norge, rugby i Wales, soccer i England. Den nære forbindelsen mellom idrett og nasjonal identifikasjon har gjort at idretten mer enn andre institusjoner utløser kollektiv entusiasme og ergrelse”.

Den nasjonale underholdningsidretten er konstruert som en kamp mellom nasjoner, mellom ”oss” og ”dem”. Dette skjer ved hjelp av nasjonale stereotyper, som retter mennesker mot å tenke på nasjonalt tilholdssted som basis for å tilhøre nasjonen og samtidig skille seg fra andre mennesker og nasjoner. Dette fremmer nasjonalfølelsen: ”en seger kunna betyda at självfortroendet och självrespekten bland nationens medlemmar ökat; plötsligt har de fått något att vara stolta över inför världen” (Jönsson 2007:70). Samtidig fremmes også forskjellene og etnosentrisme, som muliggjør sortering og rangering av nasjoner og folk (Kolstad 2002).

I tråd med den generelle nasjonalismelitteraturen, fremhever Jönsson (2007) at nasjonen er en abstraksjon, hvor meningsinnholdet først og fremst gir seg uttrykk i den symbolske verden. Nasjonens historie bygger ofte på myter og sagaer, eventuelt forestillinger, om *ett folk*, med

felles språk, og et felles kulturelt utspring. Ut fra dette vokser det frem det Jönsson karakteriserer som ”en hjemmefølelse” (Jönsson 2007: 66).

Selv om idretten står sterkt som arena for nasjonalistiske tendenser eksisterer det utfordringer. Relasjonene mellom idrett og nasjonalisme blir i litteraturen fremstilt som et fenomen som trues av internasjonale forhold i moderne tid. Globalisering antas å minke signifikansen til den nasjonale identitet, samtidig som den svekker relasjonene mellom idrett og nasjonalisme (Bairner 2001). I engelsk fotball kan man se tendenser hvor de store klubbene investerer store penger i utenlandske spillere fra andre ligaer. Idrettsidentiteten ser ut til å gå på tvers av nasjonale skillelinjer; Fransesc Fabregas i Arsenal, Didier Drogba i Chelsea og Rade Prica i Rosenborg er eksempler på spillere som fremheves som forskjellen mellom suksess eller fiasko, mellom 3 eller 0 poeng (den ene eller den andre veien).

3.1 Den konkrete forbindelsen mellom idrett og konstruksjonen av nasjoner

Idretten og forbindelser til nasjonale politiske prosesser har gitt konkrete, politiske utfall. Idretten har blitt benyttet av politikere og politiske partier for å fremme støtte for nasjonen. Gjennom hele 1970-tallet påpekte Julius Nyerere fra Tanzania at idretten var et sterkt virkemiddel for å minske gapet mellom nasjonal og global anerkjennelse av nasjoner. Tidligere president i Sør-Afrika, Nelson Mandela, uttrykte på liknende måte på 1990-tallet at idretten var en del av ”limet” som holdt nasjonen samlet. Et konkret eksempel på hvordan dette ”limet” fungerte fikk man i 1995 da Sør-Afrika vant The World Rugby Cup, en seier som ble tolket symbolsk som den fullstendige inngangen til en ny, post-apartheidsk æra. Dette er eksempler på hvordan idrett har fungert som et substitutt for nasjonalisme gjennom politikk (i motsetning til kulturell nasjonalisme) ved at nasjonalidentiske følelser kommer til uttrykk gjennom ulike idrettslige hendelser, uten at det nødvendigvis krever en stemmegivning til nasjonalistiske partier (Jarvie 2003).

Symbolikken i idretten har også hjulpet til med å promotere nasjonal identitet ved store idrettslige arrangement. Idretten har blant annet hjulpet til med å frembringe en følelse av kulturell autonomi til steder som Katalonia og Taiwan. Idretten har også vært viktig for fremveksten av spesifikke symbolske tilknytninger mellom spesifikke idretter og spesifikke steder, som for eksempel ski og Norge, fotball og Brasil, ishockey og Canada, golf og Skottland og sykling og Frankrike. Ideen som tilsier at idrett og idrettsprestasjoner bidrar til en nasjons

suksess, nasjonal identitet, og til tider har overstyrt indre stridigheter og sosiale utfordringer, er ett av de mest brukte og kommenterte argumentene om relasjonene mellom idrett og nasjonalisme de siste tiårene (Jarvie 2003).

Idretten har også blitt implementert i forhold til imperialisme og nasjonale forsoninger. I oppbygningen til Verdensmesterskapet i fotball i 2002 som ble avholdt i fellesskap av Japan og Sør-Korea, brukte Keiser Akihito av Japan idrettsarrangementet til å forsonne de to nasjonene etter Japans annekasjon av Korea i 1910 og de påfølgende 35 år med kolonistyre. Delingen på avholdelsen av Verdensmesterskapet i fotball mellom Japan og Sør-Korea, var kun den andre gangen siden andre verdenskrig at disse to nasjonene hadde samarbeidet over denne typen begivenhet, og flere forsøk på å normalisere forholdene mellom nasjonene ble gjort i forkant av arrangementet.

Relasjonene mellom idrett og nasjonalisme, og rollen idretten har hatt i konstruksjonen av nasjoner, har blitt eksponert for betydelig oppmerksomhet i litteraturen. Diskusjoner om idrettens rolle i konstruksjonen av nasjoner har omhandlet de følgende argumenter:

1. Idrett fungerer som en form for kulturell nasjonalisme;
2. Idrett kan fungere som et substitutt for politisk nasjonalisme;
3. Idrett kan bidra til både etniske og sivile former for nasjonalisme, hvor mange kan være mytiske, oppfunnet og/eller selektert;
4. Idrett er et hjelperedskap for nasjonal forsoning;
5. Idretten kan tilby et sikkerhetsnett for emosjonell energi for frustrerte mennesker eller nasjoner;
6. Idrett hjelper til med å bygge nasjonal identitet og patriotisme;
7. Nasjoner som får avslått deltakelse i internasjonale idrettskonkurranser har til tider investert sterke nasjonale følelser til spesifikke klubber eller idretter, som for eksempel ”Barca”.

8. Nasjonalistisk støtte til idretten har vært en naturlig reaksjon mot presset som springer ut fra utviklingen av global eller internasjonal idrett;
9. Idrett bidrar med bygging av en nasjonal bevissthet; og
10. Idretten har bidratt i henhold til kulturell imperialisme og kolonialisme (Jarvie 2003).

Nasjonalismen som knyttes til idretten kan bli konstruert slik at den manifesterer seg selv både innenfor og mellom nasjoner, den kan være både ekte og forestilt, kreativ eller refleksiv, både positiv og negativ og vedvarende eller midlertidig (Jarvie 2003).

3.2 Idrett og nasjonalisme på individnivå: Nasjonal identitet som sosial identitet

Den nasjonale identiteten er ifølge Kolstad (2002) en særlig form for *sosial identitet*, og dermed en del av individets identitet eller selvoppfatning. Vår identitet har to bestanddeler, en personlig og en sosial. Den personlige identiteten refererer til en selvoppfatning som er uløselig knyttet til individuelle egenskaper, som fysisk fremtoning, intellektuelle kapasiteter, og personlig smak (Haslam 2008). Den sosiale identiteten referer på den annen side til individets oppfatning av ”hvem de er”, og er uløselig knyttet til gruppe-medlemskaper. Sosial identitet kan beskrives som ”the individuals knowledge that he [or she] belongs to certain social groups together with some emotional and value significance to him [or her] of this group membership” (Tajfel 1972: 31).

Hvordan henger så den sosiale identiteten sammen med nasjonalstaten? Kolstad (2002) påpeker at individualisme og privatisering i stor grad forklarer deler av nasjonalstatens betydning for identitetsdannelsen i det 21. århundre. Hvordan bygges så den individuelle identiteten? Identitet konstrueres gjennom *valg*. Individuer kategoriseres i forhold til gruppe-medlemskap, og gjennom *selvdefinering* i forhold til denne sosiale kategoriseringen, vil individet søke å oppnå positiv selvoppfatning ved å differensiere sin *inngruppe* fra en sammenliknbar *utgruppe*. Denne søken etter positiv egenart betyr at når individer definerer seg selv som ”vi” i stedet for ”meg” vil de også se ”oss” som annerledes – og bedre – enn ”dem”, for å føle seg vel med hva og hvem man er (Haslam 2008).

Denne psykologiske prosessen er også gjeldende i idretten. Ikke alle kan være idrettsutøvere på nasjonalt nivå. Kun et fåtall blir toppidrettsutøvere og vinnere med sterk personlig egenidentitet.

Deres prestasjoner vil bli lagt merke til av andre. Utøverne kan lese sine egne navn på toppen av resultatlistene, og sammenlikne seg med andre utøvere, og faktisk se at de er ”bedre” enn ”de andre”. Nasjonalidretten fostrer derimot få av disse individene: Det er kun plass til 11 spillere på hvert fotballag, og det ble kun tatt ut fem utøvere til å gå femmila for Norge i Vancouver OL i 2010. De mange ”taperne” som ikke kan tre på seg nasjonaltrøya, men som allikevel ønsker å ”investere” av identiteten sin i idretten for å fremme et godt selvbilde, må finne andre måter å gjøre dette på. En metode å gjøre dette på er å identifisere seg med toppidretten gjennom nasjonale utøvere og/eller lag. På denne måten vil også disse individene ta del i seieren eller suksessen som utøves av de nasjonale representantene i idretten.

Denne rollen som tilhenger er sentral for identiteten til individer som identifiserer seg med landslagsutøvere eller en nasjon. Hvordan utøverne eller det nasjonale laget presterer, kan dermed også være sentralt for supporterer når suksess for laget/utøveren har sterk innflytelse på tilhengerens egenverdi og selvbilde. Ved at tilhengeren tilskriver æren for suksess til gruppen han eller henne henter sin sosiale identitet fra, oppnås en økt stolthet og økt selvtillit ettersom seieren angår også dem på en helt annen måte enn dersom man ikke er involvert. Som aktiv tilhenger vil man også føle at man har vært deltakende i at suksessen faktisk har blitt oppnådd (Kolstad 2002).

Når tilhengeren har disse sterke følelsene for utøvers eller nasjonale prestasjoner, viser dette at følelser kan erfares ikke bare i forhold til det individuelle selvet, men også på gruppenivå. Dersom gruppeidentiteten er sterk nok er gruppefunksjonene en del av selvet, og på denne måten vil hendelser som tilhører gruppen utløse slike sterke følelser hos det individuelle selvet. Når laget en identifiserer seg med vinner eller taper, blir dette like reelt som dersom man selv hadde vært deltakende og vunnet eller tapt. Den subjektive oppfattelsen av seg selv som gruppe medlem, for eksempel som medlem av nasjonen, legger til rette for at grupperrelevante vurderinger blir delt i gruppen gjennom bevisste og ønskede bekreftelser av gruppenormene som til enhver tid er tilstede (Kolstad 2002).

3.3 Idrett som identifikasjonsfaktor/objekt

Mennesker har medlemskap i og identifiserer seg med mange grupper til samme tid. Nasjonen, religion, etniske grupper, religiøse grupper og familie er eksempler på noen av disse gruppene

individer identifiserer seg med (Moskalenko, McCauley & Rozin 2006). Idrett kan også nevnes som en av disse identifiseringskildene. Idretten skiller seg ut fra andre former for underholdning ved at den vekker sterke følelsesmessige tilknytninger og identifikasjon (Sutton, MacDonald & Milne 1997). I det moderne samfunnet ser ulike samfunnsprosesser som endrede livsstiler, sosiale innovasjoner og teknologiske nyvinninger ut til å være i stand til å bryte ned fellesskapsfølelser (Putnam 1995). Dette ser derimot ikke ut til å være tilfellet når man snakker om tilhengerrollen i idretten. Tilhengerrollen er sterkt tilknyttet Rooneys (1974) konsept om "Pride in Place" (Stolt av Sted), hvor det henvises til nøkkeluttrykksformer for samfunnsidentifikasjon. Idrett promoterer kommunikasjon, fremmer solidaritet, fremskaffer felles symboler og en felles identitet, samt en årsak for solidarisk handling (Lever 1983). På bakgrunn av dette er det ikke overraskende at Kolstad (2002) argumenterer for at "folk har lett for å identifisere seg med en individuell idrettsutøver eller er lag. Rollen som supporter er vesentlig for identiteten til stadig flere. Dermed har suksess eller nederlag for laget/utøveren også stor innflytelse på opplevelsen av egenverdi og selvbilde" (Kolstad 2002: 14). Forholdet fortøner seg slik at når tilhengeren tilskriver æren for suksess til nasjonen individet henter sin sosiale identitet fra, vil en følelse av stolthet og økt selvtillit finne sted. I internasjonal idrett kan denne prosessen finne sted gjennom konkurranse mellom nasjoner. Dette danner et sammenlikningsgrunnlag, hvor man utvikler positive stereotypier av egen gruppe mens man tilsvarende konstruerer negative stereotypier av utgruppen, som da er den konkurrerende nasjon. Utfallet av identifiseringsobjektets resultater vil naturligvis gi ulike utfall: på samme måte som en seier fremmer stolthet og økt selvtillit, vil en tap tilsvarende oppleves som en trussel mot individets selvbilde.

3.4 Sosial identifikasjon og nasjonen

En av de tydeligste og mest markante inngruppene i vår tid er nasjonen. Nasjonen er selve grunnsteinen for den kollektive identiteten i den moderne verden påpeker Calhoun, og understreker dette med at "nationalism is not only a matter of politics, but of culture and personal identity. The discourse of nations is couched especially in terms of passion and identification, while that of states – kindred in many ways – is phrased more in terms of reason and interests. Nationalism has emotional power partly because it helps to make us who we are..." (Calhoun 1997:3).

Nasjonen kan altså forstås som en sterk kilde til "vi"-følelsen. Identifikasjonsforholdet mellom nasjonen og det moderne individ preges derimot ikke av passivitet: Det fremmes aktivt ved hjelp av nasjonale symboler, ikoner og gjennom aktører som representerer gruppenormer på en akseptabel måte som uttrykk for det nasjonale. Underholdningsidretten kan beskrives som spesielt godt egnet til dette formålet: Idretten fremhever nasjonale følelser ved at selv det minst politiske eller offentlige individ kan identifisere seg med nasjonen, symbolisert gjennom unge mennesker som med fremragende dyktighet utøver det praktisk talt alle ønsker eller har hatt et ønske om å være flinke til. Deltakerne i internasjonal idrett representerer "vår" nasjon – kort sagt, sporten og spillet legemliggjør nasjonen (Kolstad 2002).

Oppsummert kan man si at nasjonalidretten har en klar tilknytning til konstruksjonen og reproduksjonen av den nasjonale identitet (Bairner 2001). Nasjonal idrett kan frembringe en form for nasjonalfølelse ved at internasjonale konkurranser genererer anledninger hvor nasjoner legemliggjøres og manifesterer seg selv som reelle og synlige (Smith & Porter 2004), hvor formålene er mange: prestisje, legitimering, kompensasjon for negative samfunnsaspekter innenfor nasjonale grenser, samt internasjonal rivalisering med fredfulle midler (Hargreaves 1992). Dette forteller oss at relasjonene mellom idrett og nasjonen sjeldent er direkte og uten kompleksitet: "it is only by looking at particular nationalities that its nuances are revealed. In addition, by examining the complexities of this issue, it becomes possible to establish a more accurate theoretical conceptualization of the relationship between sport and national identity" (Bairner 2001: 18). Relasjonene mellom idrett og nasjonalisme er altså ikke ett enkelt fenomen, det er snarere det motsatte. Det er en sosiopolitisk respons til utfordringer og hendelser, både av idrettslig og ikke-idrettslig art, som må forstås i forhold til de varierende nasjonale kontekstene hvor de oppstår (Hoberman 1993).

4. Metode

Datamaterialet som benyttes i denne oppgaven er hentet fra The International Social Survey Programme (ISSP) fra 2007. Målet med 2007-dataene, "Leisure time and sports module", var i følge NSD (Norsk Samfunnsvitenskapelig datatjeneste) "å samle data om sport og fritid; fritidsaktiviteters hyppighet og funksjoner, glede fra ulike aktiviteter, tidsbruk, grunner til å drive med sport og spill, sosiologiske aspekter ved sport, sosial og politisk deltagelse, hindre for ønskede fritidsaktiviteter og oppfatning av egen lykke og helse"⁹¹⁰.

ISSP er et samarbeidsprosjekt, og datasettet som benyttes i denne oppgaven er en samling av innsamlede ISSP-data fra flere nasjoner. Hvert år bygges det opp en modul med et tema som blir regnet som sentralt for samfunnsvitenskapelig forskning. For 2007-utgaven av ISSP, er det blitt samlet inn data fra 24 nasjoner. Datasettet tillater altså sammenlikninger mellom nasjoner, en forutsetning for å gjennomføre sammenliknende forskning på kryss av landegrenser.

Undersøkelsen dekker flere felt av spesiell interesse for spørsmålene jeg forsøker å svare på i denne oppgaven, og inneholder detaljerte variabler som blant annet omhandler opplevd nasjonal stolthet ved idrett. I forhold til respondenter er antallet høyt (N=36680), og dette gjør mulighetene for statistiske generaliseringer gode. Den tekniske informasjonen om datasettet som presenteres i de følgende avsnittene er hentet fra ISSPs hjemmeside¹¹.

4.1 utfordringer i forhold til svarprosent

Datamaterialet er samlet inn i årene 2006-2008. Det opprinnelige utvalget består av 36680 respondenter og har en svarprosent på 48,7. Når ulike analyser gjennomføres, vil utvalget nesten uunngåelig reduseres som en konsekvens av at respondenten ikke har svart svar på alle variablene som benyttes i analysen. Respondenten vil da trekkes ut av utvalget og ikke inngå i analysen det gjelder.

⁹<http://nsddata.nsd.uib.no/webview/index.jsp?study=http%3A%2F%2Fnsddata.nsd.uib.no%3A80%2Fobj%2FStudy%2FNSD0988&studydoc=http%3A%2F%2Fnsddata.nsd.uib.no%3A80%2Fobj%2FStudy%2FNSD0988&context=http%3A%2F%2Fnsddata.nsd.uib.no%3A80%2Fobj%2FServer%2FIndividdata&mode=documentation&submode=abstract&v=2> - NSDs informasjon om bruksområder for ISSP 2007-data

¹⁰ <http://www.geis.org/en/services/data/survey-data/issp/modules-study-overview/leisure-time-sports/> - ISSPs informasjon om bruksområder for ISSP 2007-data

¹¹ Se <http://www.geis.org/en/services/data/survey-data/issp/modules-study-overview/leisure-time-sports/2007/>

Spørsmålsskjemaet er hovedsakelig blitt besvart i intervjuer ansikt til ansikt, eller sendt pr. post til respondentene som selv har besvart undersøkelsen. Utvalgsprosedyrene, og i noen tilfeller en mangel på nødvendig detaljering, er de største hindrene for å kalkulere svarprosenten i ISSP 2007 datasettet nøyaktig. De ulike nasjonene skiller seg også fra hverandre i forhold til kodinger – hva som gjelder som ”gyldig”, ”ugyldig”, ”delvis besvart” og så videre. De endelige dataene viser en stor variasjon mellom nasjoner i forhold til gyldige besvarelser som er tatt med i datasettet, fra 21 % og opp til 89,5 % svarprosent. Gjennomsnittelig svarprosent er 48,7 %.

4.2 Valg av metode

Siden jeg i denne oppgaven ønsker å finne svar et generelt svar på hvordan det står til med nasjonalisme knyttet til idrett i en internasjonal sammenheng, har jeg valgt å benytte meg av en type data som gir meg informasjon om nasjoner fra verden over, og også om individene som lever i disse nasjonene. Dette krever statistiske analyser.

For analysen av datamaterialet har jeg benyttet SPSS Statistics 17.0. I den endelige modelleringen er flernivåverktøyet i SPSS, som heter Mixel models, tatt i bruk. Det finnes flere tidligere studier av nasjonalisme og nasjonal identitet, dog ikke spesifikt med idrett som hovedtema, som har benyttet seg av flernivåanalyse som analysemetode (se for eksempel Kunovich 2009; Jones & Smith 2001a). Det er vanlig å skille mellom statistisk og substansielle grunner for å benytte seg av flernivåanalyse. I forhold til statistiske grunner er styrken til flernivåanalyser at de korrigerer for statistisk avhengighet, et fenomen som vil finne sted i hierarkisk strukturerte data. Dermed slipper man at standardfeilene til koeffisientene blir underestimerte (Eikemo & Clausen 2007). De substansielle grunnene til at jeg har valgt å benytte meg av flernivåanalyse er like viktige som de statistiske. Jeg er interessert i effekter av uavhengige variabler på forskjellige nivåer. Samtidig som de individuelle kjennetegnene som påvirker idrettsnasjonalisme er basisen for analysen, er jeg også interessert i egenskapene ved nasjonene, og om disse har noen innvirkning på idrettsnasjonalisme. I tillegg har jeg et teoretisk forankret grunnlag som tiliser at det eksisterer systematiske forskjeller i nasjonalisme i Øst- og Vest Europa. Interaksjonseffektene jeg kontrollerer for i oppgaven er konstruert med variabler på individuelt og nasjonalt nivå, og gir på denne måten informasjon om samspillet mellom individ og nasjon, og hvordan individuelle effekter er betinget av og varierer med nasjonale kjennetegn.

Den aller viktigste begrunnelsen for valg av metode, er likevel at flernivåanalyser vil være det beste statistiske redskapet for å svare på mine forskningsspørsmål. Så vidt jeg vet er heller ikke flernivåanalyser tidligere blitt benyttet for å analysere sammenhengen mellom nasjonalisme og nasjonal identitet i relasjon til idrett, og forhåpentligvis vil analysen kunne brembringe nye forskningsresultater det vil være muligheter å bygge videre på.

Alternativet til flernivåanalyser vil være å gjøre beregningene med OLS-regresjon. En svært viktig forskjell mellom OLS-regresjon og flernivåanalyse er den grundige teoretiske kunnskapsbasen som er nødvendig for å kunne spesifisere og bygge en flernivåmodell (Bickel 2007). Har man denne teorien på plass, er argumentene for å benytte seg av flernivåanalyse flere enn argumentene for å modellere en analyse ved hjelp av OLS-regresjon. Jeg har vurdert tilgjengelig teori, og på bakgrunn av at denne analysen er kryssnasjonal og har variabler på to nivåer, har jeg valgt å gå videre med å gjøre analysen som en flernivåmodell.

SPSS Statistics 17.0. er også benyttet for alle andre analyser, deriblant faktor- og reliabilitetsanalyse i operasjonaliseringen av uavhengige variabler. Faktoranalyser benyttes for å beregne den felles variansen til et sett av variabler. Analyseteknikken bygger på korrelasjonsstrukturen i de aktuelle variablene. På denne måten gir faktoranalysen informasjon om hvor stor grad svarene respondentene gir på variablene er påvirket av det samme underliggende eller latente begrepet (Eikemo & Clausen 2007). I denne oppgaven er faktoranalyse blitt benyttet i operasjonaliseringen av indeksvariablene kulturell globalisering og demokratisk styring.

Reliabilitetsanalyser gir informasjon om den interne konsistensen blant variablene som analyseres. En reliabilitetsanalyse bygger på prinsippet om at man tester de samme respondentene på den samme skalaen på to tidspunkter, og ser på korrelasjonen mellom de to verdiene man da får. I konstruksjonen av indekser ønsker man å oppnå en høy alpha-verdi, da dette er et mål på styrken i sammenhengen mellom basisvariablene (indikatorerne) og antallet basisvariabler. Høy Cronbachs alpha betyr høy reliabilitet. En tommelfingerregel tilsier at Cronbachs alpha burde være minimum 0,7 (Brace, Kemp & Snelgar 2006).

Relevante forutsetninger for gjennomføring av flernivåanalyse, som kontinuerlig og normalfordelt avhengig variabel og varians- og normalfordeling av mikrovariabler i nasjonene i

utvalget (se figur 6 og 7 i vedlegg) er blitt testet. En annen forutsetning er antall analyseenheter på nivå-2. Jeg har 24 nivå-2 enheter i form av nasjoner i utvalget. I litteraturen anbefales det at man har minst 20 enheter (Kreft & de Leeuw 1998).

4.3 Aldersfordelinger i utvalget

Utvalget har en aldersspredning fra 15-98 år, og er ulikt i de forskjellige nasjonene: Finland hadde en lavere deltakergrense på 15 år. Japan, Russland og Sør-Afrika satte grensen ved 16 år, Uruguay 17 år, og Norge satte grensen ved 19 år. Alle resterende nasjoner hadde en lavere aldersgrense ved 18 år. Seks nasjoner rapporterte en øvre aldersmessig deltakergrense: Finland og Latvia ved 74 år, Tsjekkia og Sverige ved 79 år og Norge ved 80 år.

4.4 Språkutfordringer med datasettet

Flere av nasjonene som inngår i analysen har oversatt spørreskjemaet fra engelsk til morsmål, hvor alle nasjoner kontrollerte eller sjekket sine oversettelser. Tolv av nasjonene (Kroatia, Tsjekkia, Frankrike, Israel, Japan, Latvia, Norge, Polen, Russland, Slovenia, Sverige og Uruguay) testet ikke det oversatte spørreskjemaet på forhånd. Sør-Afrika utstedte spørreskjemaet på syv språk; Filippinene på fem; Sveits og Israel på tre og Finland og Latvia på to språk. Alle de andre nasjonene utstedte spørreskjemaet på ett språk. Finland og Sverige rapporterte problemer med å oversette spørreskjemaet.

4.5 Tolkning av en flernivåanalysemodell

Flernivåanalyse innebærer at man inkluderer variabler på ulike hierarkiske nivåer i analysene. Ved hjelp av flernivåanalyse kan man undersøke sammenhengene mellom individuelle faktorer og idrettsnasjonalisme på tvers av alle nasjonene i utvalget, effekt av variabler på nasjonalt nivå på idrettsnasjonalisme, samt samspillet mellom individuelle og nasjonale faktorer. Hvordan skal så resultatene i modellen tolkes? En fruktbar innfallsvinkel er å tenke at koeffisientverdier er knyttet til forskjellige sider ved dataene. Dermed besvarer de ulike spørsmål. De ulike variablene som tas med i modellen kan knyttes opp mot hverandre, slik at man for eksempel på individnivå kan finne at inntekt ikke har effekt på idrettsnasjonalisme, men at man finner en positiv effekt når man tar hensyn til BNP på nasjonalt nivå. En mulig tolkning vil da tilsi at inntektens effekt

har noe å si for idrettsnasjonalisme, men er betinget av hvilken nasjon man tilhører og deres respektive nasjonale økonomi.

Koeffisientverdiene til variablene i radene markert som ”Mikronivåeffekter” tolkes på samme måte som i tradisjonell regresjonsanalyse: De viser gjennomsnittlig endring i individuell idrettsnasjonalisme når verdien til uavhengig variabel øker med én enhet, samtidig som alle andre variabler holdes konstante (Eikemo & Clausen 2007). Mikronivåeffektene er kjernen i analysen, da det er her vi kan se hvilken effekt individuelle kjennetegn har på idrettsnasjonalisme generelt, på tvers av nasjoner. De nasjonale kjennetegnene som inkluderes kan hjelpe oss med å forklare eventuelle variasjoner i idrettsnasjonalisme, og i tillegg kan de hjelpe med å forklare *hvorfor* vi finner individuelle forskjeller mellom nasjoner i idrettsnasjonalisme.

Når man har data på to nivåer er en vanlig prosedyre å aggregere mikronivådata til makronivå. I denne formen for analyse er ikke regresjonene i og mellom grupper forbundet med hverandre, og regresjonskoeffisientene er ”faste” i stedet for tilfeldige/flytende (fixed vs. random) (Snijders & Bosker 1999). Når man benytter seg av flernivåanalyse behandles derimot regresjonskoeffisientene fra nivå 1 (mikronivå) som tilfeldige/flytende variabler på nivå 2 (makronivå), og man kan velge hvilke variabler fra nivå 1 man ønsker å la variere på nivå 2. Dette betyr at konstanten (idrettsnasjonalisme) og verdiene på mikronivåeffektene tillates å variere mellom nasjonene i analysen. Det er to måter å se på forholdet mellom disse nivåene på. Den ene er gjennom *variansekomponentene*, som i de følgende analysene viser systematiske variasjoner mellom nasjoner for konstant og alder, og hvordan variasjonen endres når man legger til mikronivåeffekter (for konstant vises også prosentvis endring). Den andre måten er gjennom interaksjonseffekter, som i flernivåanalyser konstrueres med variabler fra forskjellige nivåer (her individuelt og nasjonalt nivå). Når interaksjonseffektene blir konstruert med variabler både på individuelt og nasjonalt nivå, innebærer dette at interaksjonsvariablene kan fortelle oss om effekten av individuelle kjennetegn er betinget av verdien på kjennetegn ved nasjonene.

Når man skal vurdere gyldigheten til resultatene i den flernivåanalytiske hovedmodellen vil jeg ta utgangspunkt i p-verdier. Signifikansnivå og standardfeil vil også bli oppgitt og kommentert. Endringer i $-2 \cdot \text{LogLikelihood}$ blir oppgitt for å se om modellen blir bedre etter hvert som flere variabler legges til i modellen.

4.6 Operasjonalisering og beskrivelse av variabler

Alle uavhengige variabler, med unntak av de dikotome variablene ”kjønn” og ”se idrett live”, er blitt sentrert rundt et nullpunkt. Det er flere årsaker til at dette anbefales når man gjennomfører en flernivåanalyse: For det første beskyttes man mot multikollinearitet, som er spesielt viktig dersom man har interaksjonsledd mellom ett eller flere nivåer med i analysen. For det andre blir variabelverdiene enklere å fortolke. En annen grunn er at man minimerer ugunstige effekter som følger når randomiserte konstanter og randomiserte stigningstall er sterkt korrelerte med hverandre. I tillegg har kovarianser mellom randomiserte stigningstall og randomiserte konstanter konsekvenser som er sammenliknbare med multikollinearitet. Når forholdene mellom disse faktorene er sterke, vil de kunne påvirke estimeringen av randomiserte regresjonskoeffisienter (Bickel 2007).

Operasjonaliseringen av variablene som inngår i analysen vil bli beskrevet i de følgende avsnittene. Først følger en beskrivelse av den avhengige variabelen, idrettsnasjonalisme. Deretter følger operasjonaliseringen av de uavhengige variablene. Kapittelet avsluttes med noen betraktninger om analysens validitet og reliabilitet.

4.6.1 Idrettsnasjonalisme

Den avhengige variabelen i denne analysen er idrettsnasjonalisme. Jeg har tatt utgangspunkt i spørsmålet fra ISSP-undersøkelsen som lyder *Hvor stolt er du når [nasjon] gjør det bra i en internasjonal sportskonkurranse eller spillturnering?* Svaralternativene er *Svært stolt, nokså stolt, ikke særlig stolt, ikke stolt i det hele tatt og vet ikke*¹². Totalt i utvalget svarer 53,9 prosent ”Svært stolt”, 30,1 prosent ”Nokså stolt”, 6,2 prosent ”Ikke særlig stolt” og 3,9 prosent har svart ”Ikke stolt i det hele tatt”. 5,9 prosent har svart ”Vet ikke” eller har levert ufullstendige besvarelser. I forhold til det opprinnelige spørsmålet er variabelen uforandret, med unntak av at ”Vet ikke”-besvarelsene er blitt fjernet, samt at svarkategoriene er snudd slik at ”Svært stolt” gir verdi 4 (i stedet for 1 som i det opprinnelige datasettet), ”Nokså stolt” gir verdi 3, ”Ikke særlig stolt” verdi 2 og ”Ikke stolt i det hele tatt” verdi 1. Dette er gjort fordi det gir mer substansiell mening at høy idrettsnasjonalisme gir en høy svarverdi.

¹² Spørsmålet er hentet fra den norske utgaven. Til de respektive nasjoner som inngår i analysen er spørsmålene stilt på morsmålet for deretter å bli oversatt til engelsk.

Respondentenes fordeling på variabelen gjør at den er skjevfordelt (se figur 8 i vedlegg for variabelenes normalfordeling). Et alternativ kunne vært å kode om variabelen slik at den ble dikotom, men SPSS har kun støtte for kontinuerlige variabler for flernivåanalyse. I tillegg er det vanskeligere å estimere variabelverdier i dikotome flernivåmodeller enn i lineære flernivåmodeller, hvor man kan få store skjevfordelinger eller store gjennomsnittelige standardfeil (Patrick 2001). Jeg har derfor valgt å gjennomføre analysene uten å kode om variabelen.

4.6.2 Brutto nasjonalprodukt (BNP)

For å danne et bilde av nasjonenes nasjonale økonomi har jeg benyttet meg av nasjonenes brutto nasjonalprodukt (BNP). Statistisk sentralbyrå definerer BNP som ”en indikator for samlet verdiskapning i et land, og gir samtidig uttrykk for opptjent bruttoinntekt fra innenlandsk produksjonsaktivitet” (se <http://www.ssb.no/metadata/conceptvariable/vardok/1743/nb>). Dataene er hentet eksternt fra KOFs globaliseringsindeks (se <http://globalization.kof.ethz.ch/>). BNP-verdiene strekker seg fra 0 til 100, hvor 0 gir svakest nasjonal økonomi, mens 100 gir sterkest mulig nasjonal økonomi. En beskrivelse av hvordan nasjonene som inngår i analysen fordeler seg på BNP-skalaen er presentert i vedlegget.

4.6.3 Kulturell globalisering

Kulturell globalisering er satt sammen av tre basisvariabler, hentet fra KOFs globaliseringsindeks (se <http://globalization.kof.ethz.ch/>): *Personlig kontakt* (måler utgående telefontrafikk, internasjonal turisme, befolkning i utlandet og internasjonale brev), *Informasjonsflyt* (måler antall internettservere, internettbukere, kabel tv abonnemeter, avissalg og antall radioer) og *Kulturell tilgjengelighet* (Måler antall McDonaldsrestauranter, Ikeabutikker og salg av bøker). Dette er en skalavariabel som går fra 0 til 100, hvor indeksverdier $100 >$ jo mer kulturelt globalisert er nasjonen.

Alle de tre basisvariablene korrelerer på 0,001 nivå, med korrelasjoner fra 0,57 til 0,73. Gjennomsnittelig korrelasjon mellom variablene er 0,65. Ideelt sett bør korrelasjonen ligge mellom 0,3 og 0,6 (Ringdal 2001). Korrelasjonen er i dette henseende så vidt over Ringdals øvre anbefaling, men godt over det anbefalte minimumskravet på 0,3. Faktoranalysen viste en KMO-

verdi på 0,703, mens Bartletts test viser at hele indeksen er signifikant. Reliabilitetsanalysen gir en Cronbachs Alpha verdi på 0,811, som er godt over grenseverdien på 0,7 som karakteriseres som høy reliabilitet¹³.

4.6.4 Demokratisk styring

Demokratisk styring, som har til hensikt å måle den institusjonelle styrken til demokrati som nasjonal styreform, er i likhet med kulturell globalisering en indeksvariabel. Dataene er hentet fra Verdensbankens nettside (se <http://worldbank.org/wbi/governance/govdata>). Variabelen er satt sammen av seks basisvariabler, som alle har en verdiindikator som går fra -2,5 til 2,5.

Basisvariablene som inngår i indeksen er: *Fri stemmegivning og pålitelighet* (som frie valg og uavhengig presse), *Politisk stabilitet* (som oppfatninger om politisk ustabilitet i form av etniske konfrontasjoner og væpnede konflikter), *Statlig effektivitet* (som byråkratisk kvalitet og transaksjonskostnader), *Regulativ kvalitet* (som fravær av markedsfiendtlige poliser, eksempelvis utilstrekkelige bankoppsyn), *Rettsjustis* (som juridisk objektivitet) og *Korrupsjonskontroll* (som svarte markeder og bankkorrupsjon).

Korrelasjonstesting viser at alle basisvariablene korrelerer på 0,001 nivå, med korrelasjoner fra 0,62 til 0,97. Snittet er på 0,84, som er noe høyere enn den øvre anbefalte korrelasjonsgrensen på 0,6 (Ringdal 2001). Når man skal måle en institusjonell styrke på en så stor samfunnsstruktur som en demokratisk politisk og sosial organisering (som i seg selv er en abstrakt benevnelse), vil jeg allikevel beholde alle variablene, slik at jeg får dekket flest mulig aspekter ved demokratiet i denne sammenhengen.

Faktoranalysen viser en KMO-verdi på 0,88, og Bartletts test viser at hele indeksen er signifikant. Reliabilitetsanalysen viser en Cronbachs Alpha verdi på 0,967. Dette er godt over grenseverdien for høy reliabilitet (0,7), og ligger tett opp mot 1, som er høyst mulig verdi¹⁴.

¹³ Se tabell 4 i vedlegg for beskrivelse av faktorladninger, alpha hvis fjernet, egenverdi, prosent av varians og Cronbachs alpha.

¹⁴ Se tabell 4 i vedlegg for beskrivelse av faktorladninger, alpha hvis fjernet, egenverdi, prosent av varians og Cronbachs alpha.

Tabell 1: Oversikt over alle variabler i analysen. Gjennomsnittsverdi, Standardavvik, Min-Maxverdi og N.

	<u>Gjennomsnitt</u>	<u>Standardavvik</u>	<u>Min-Max</u>	<u>N</u>
Idrettsnasjonalisme	3,4255	0,78867	1-4	34499
Alder	45,66	17,537	15-98	36574
Kjønn	0,4509	0,49759	0-1	36644
Utdannelse	2,8772	1,37448	1-5	32530
Inntekt	2,9924	1,41087	1-5	27285
Religiøs deltakelse	2,7410	1,48646	1-5	35609
Idrettsdeltakelse	2,8596	1,45448	1-5	36230
Se idrett live	0,4706	0,49914	0-1	35881
Demokratisk styring	0,7851	0,72803	-2,5-2,5	36680
Kulturell globalisering	68,5493	15,51583	0-100	34533
Brutto nasjonalprodukt	20,6722	10,32940	0-100	34533

4.6.5 Alder

Alder er en kontinuerlig variabel. Datasettet har 36574 gyldige besvarelser, mens 106 stykker er ugyldige. Gjennomsnittelig alder på respondenten er 45,66 år. Standardavviket er 17, 53. Laveste alder rapportert i datasettet er 15 år, mens den høyeste er 98 år.

4.6.6 Kjønn

I datasettet er kvinner kodet som 0, mens menn er kodet som 1. Antall gyldige besvarelser er 36644, mens det er rapportert 36 ugyldige besvarelser. Snittverdien er på 0,45, noe som betyr at det er 16521 menn og 20123 kvinner med i analysen. Standardavvik er 0,49.

4.6.7 Utdannelse

Utdannelsesvariabelen har tatt utgangspunkt i den kontinuerlige variabelen ”Antall år utdanning til sammen” for hver nasjon. Denne er deretter blitt kodet for hver nasjon, slik at den får fem

kvartiler som er mest mulig like i størrelse. Dette er en forenkling som er gjort med basis i at utdannelsessystemene i de ulike nasjonene er svært forskjellige, både i innhold og hvilke grader som kan oppnås i forhold til utdanningslengde. Å skulle kategorisere de ulike utdannelsesretningene på tvers av nasjonene og gi de et felles uttrykk for utdanning ville ikke være hensiktsmessig, da variasjonen i utdannelsessystemene mellom nasjonene i utvalget er for stor til at de kan grupperes. Fordelingen slik jeg har konstruert utdanningsvariabelen gir fem kvartiler, med kategori 1. *Lav eller ingen utdanning*, 2. *Noe utdanning* 3. *Middels utdanning* 4. *Høy utdanning* og 5. *Svært høy utdanning*. 35692 besvarelser er gyldige, mens 998 er ugyldige. Gjennomsnittsverdien for alle besvarelsene er 2,88, mens standardavvik er 1,38.

4.6.8 Inntekt

Inntektsvariabelen har tatt utgangspunkt i spørsmålet ”Omtrent hvor stor er husstandens brutto årsinntekt, inkludert din egen?”. På lik linje med utdanningsvariabelen er inntektsvariabelen en sammenslåing av inntektsvariablene per husstand for hver enkelt nasjon, og kodet med fem kvartiler. På denne måten blir variabelen mest mulig normalfordelt for hver nasjon, og gir en samlet kategorisering for alle respondenter, uavhengig av nasjonalt tilholdssted. Den individuelle inntekten er preget av BNP-nivået hvert individ tilhører. En relativt lav inntekt i Norge kan eksempelvis være en svært høy inntekt i en annen nasjon. Kodingen jeg har gjennomført tar derimot høyde for dette ved at inntekt først grupperes innad i hver nasjon, deretter som et samlet uttrykk på tvers av nasjoner. Fordelingen gir kategoriene 1. *Meget lav inntekt*, 2. *Lav inntekt*, 3. *Middels inntekt*, 4. *Høy inntekt* og 5. *Svært høy inntekt*. Antall gyldige besvarelser er 27285, antallet ugyldige besvarelser er 9395. Denne variabelen har et forholdsvis høyt frafall, på 34,4 %, som kommer av at ugyldige besvarelser, samt individer som nekter å besvare spørsmålet eller ikke har inntekt, er blitt utelatt fra videre analyser. Dette gir en skjevhet i utvalget som kan gå ut over resultatenes statistiske representativitet, spesielt dersom frafallet er selektivt: Det er nærliggende å forvente at høytlønnede har større interesse av å oppgi sin inntekt enn lavtlønnede. Dersom det er tilfellet vil den faktiske gjennomsnittlige inntekt kan være lavere enn hva som vises i dataene, og dette er et problem med tanke på å trekke statistiske generaliseringer. Variabelens gjennomsnittsverdi er 2,99, mens standardavviket er 1,41.

4.6.9 Religiøs deltakelse

Variabelen bygger på spørsmålet ”I løpet av de siste 12 månedene, hvor ofte har du deltatt i aktivitetene til en kirke, menighet eller annen religiøs organisasjon eller forening?”. Variabelen er blitt omkodet, fra å ha åtte til å ha fem verdier. Dette gjør variabelen bedre normalfordelt, selv om dette går på bekostning av noe tapt informasjon i form av spesifisering. I tillegg er variabelen snudd, slik at mer religiøs deltakelse gir høyere svarverdi. Svarkategoriene én, *Aldri*, er beholdt fra den opprinnelige variabelen og utgjør 28,2 prosent. Svarkategori 2, *Sjelden*, er sammensatt av *Sjeldnere enn én gang i året* og *Èn gang i året*, og utgjør 22,1 prosent. Svarkategori 3, *Flere ganger i året* er uforandret fra den opprinnelige variabelen og utgjør 17,2 prosent. Svarkategori 4, *Flere ganger i måneden* utgjør 12,4 prosent og er satt sammen av *Èn gang i måneden* og *To til tre ganger i måneden*. Siste kategori, *Ofte*, utgjør 20,1 prosent og er satt sammen av *Èn gang i uken* og *Flere ganger i uken*. Svarkategoriene *Nekter å svare*, *Variierer for mye* og blanke besvarelser er blitt fjernet fra analysen. Variabelen har 35609 gyldige besvarelser, mens 1071 er ugyldige. Gjennomsnittsverdi er 2,74, og standardavviket er 1,48.

4.6.10 Idrettsdeltakelse

Variabelen idrettsdeltakelse bygger på spørsmålet ”Hvor ofte driver du med fysiske aktiviteter, som sport, gå på treningssenter, gå på tur?”. Variabelen har fem svarkategorier, hvor 1 tilsvarer at man *aldri er aktiv*, 2 tilsier at man er aktiv *flere ganger i året*, 3. tilsvarer at man er aktiv *flere ganger i måneden*, 4 tilsvarer at man er aktiv flere ganger i uken, mens 5 tilsvarer at man er aktiv *på daglig basis*. Variabelen er blitt snudd, slik at større mengde aktivitet tilsvarer høyere svarverdi. Blanke besvarelser og svarkategori *Kan ikke bestemme meg* er blitt fjernet fra videre analyser. 36230 besvarelser er gyldige, mens 450 er ugyldige. Gjennomsnittsverdi for hele utvalget er 2,86, og standardavvik er 1,45.

4.6.11 Se idrett live

Den uavhengige variabelen ”Se idrett live” bygger på spørsmålet i spørreundersøkelsen som spør om ”Hvor ofte er du tilskuer på idrettsarrangementer?”. Variabelen har i utgangspunktet seks svarkategorier, som strekker seg fra *Aldri* til *Daglig*. Hele 52,9 prosent har svart at de aldri ser idrettsarrangementer live, og jeg har derfor valgt å omkode variabelen slik at den blir dikotom.

Dette vil forbedre variabelens normalfordeling. Svaralternativene blir med dette *Ja* eller *Nei*. Som sagt har 52,9 prosent svart nei. Etter at blanke besvarelser og alternativet *Kan ikke bestemme meg* er blitt fjernet, innebærer dette at 47,1 prosent ser idrett live i et spekter fra *av og til i året til daglig*. Variabelen har 35881 gyldige og 799 ugyldige besvarelser. Gjennomsnittsverdien er 0,47, og standardavviket er 0,50.

4.7 Validitet og reliabilitet

Begrepet validitet betyr gyldighet. Når begrepet validitet benyttes innenfor det statistiske området, handler det i følge Skog (2009) om hvordan man kan unngå ulike forskningsmessige fallgruver: Har jeg tolket kausalitetsforholdene riktig? Eksisterer det nivåfeilproblemer? Måler indeksene jeg har laget det de er ment å måle? Har utvalgets størrelse og frafall noe å si for analysens validitet? Ved å kontinuerlig vurdere sitt arbeide i forhold til dets validitet, vil man kunne unngå feil som potensielt kan svekke oppgaven og resultatene som produseres. Validitet kan ifølge Skog (2009) diskuteres i mange former, blant annet som *intern validitet*, *ekstern validitet*, *begrepsvaliditet* og *konklusjonsvaliditet*.

Intern validitet handler om den kausale fortolkningen av data som foreligger. Er det A som frembringer B, eller er det noe annet? Hvilke mekanismer er i sving? Er det mekanisme M1, M2, eller eventuelt begge? Intern validitet handler altså både om bakenforliggende og mellomliggende variabler. Såkalte *nivåfeilproblemer* er en form for intern validitet som er spesielt relevant for analysen gjennomført i denne oppgaven. Nivåfeil finner sted når en har gjort empiriske funn på ett analysenivå og trekker slutninger om sammenhenger på et annet nivå. Å trekke denne formen for slutninger fra ett nivå til et annet kalles gjerne for *økologiske feilslutninger*, hvor overgangen fra ett nivå til et annet kan bli feilaktig dersom man har oversett viktige mekanismer. Ved å benytte seg av flernivåanalyser beskytter jeg meg mot denne typen feilslutning, ved at denne analysemetoden tillater at man har flere nivåer i samme analyse.

Ekstern validitet sier noe om hvorvidt foreliggende resultater kan generaliseres. Hvilken relevans har resultatene på populasjonen? Hvordan er forholdet mellom omstendighetene som er undersøkt og de vi ønsker å vite noe om?

Ved spørsmål om begrepsvaliditet er man først og fremst interessert i om man lykkes å måle og registrere det man ønsker på en tilfredsstillende måte. Dette er eksempelvis relevant i forhold til operasjonaliseringer av variabler, som når man bygger indekser. En indeks er ment å skulle være mål på et generelt begrep, og beslutningen om hva som skal inngå i indeksen må først og fremst være begrunnet ut fra teoretiske og begrepsmessige hensyn (Skog 2009). Det vil i de fleste tilfeller foreligge mange valgmuligheter når man skal lage indekser: Spørsmål kunne ha blitt stilt annerledes, og andre spørsmål kunne blitt benyttet. Man kunne brukt flere eller færre variabler. Cronbachs Alpha kan brukes i forhold til begrepsvaliditet, ved at den gir et mål på om indeksen man har konstruert gir omtrent samme rangering av individene som man ville fått med en annen indekskonstruksjon. Den forteller oss dermed også om den aktuelle indeksen gir et generaliserbart måleresultat. Begrepsvaliditeten blir også utfordret med tanke på de mange språkene og tilsvarende mange oversettelsene datasettet er blitt utsatt for; Klarer de ulike spørsmålsformuleringene på ulike språk å fange opp den samme tendensen man er ute etter å måle, og er oversettelsene fra morsmål til engelsk begrepsmessig riktige?

Uvalgets representativitet er også avgjørende for begrepsvaliditeten. Når begrepsvaliditet diskuteres i forhold til utvalg, må man stille spørsmål ved om utvalget man sitter igjen med er statistisk representativt for populasjonen man ønsker å si noe om (Skog 2009). De to vanligste grunnene til lav representativitet er at man ikke har benyttet seg av en god nok utvalgsmetode, samt at man har for stort frafall. Den enkleste måten å få representativitet på er å benytte seg av en eller annen form for sannsynlighetsutvelging, som enkel sannsynlighetsutvelging, stratifisert sannsynlighetsutvalg eller klyngeutvelging. I forhold til frafall bør dette ikke være for stort, da det kan skape problemer, spesielt dersom frafallet er selektivt og/eller korrelert med variablene man er spesielt interessert i å undersøke.

Konklusjonsvaliditet handler om tilfeldigheter; er effekten eller sammenhengen som er observert en reell effekt, eller er den et resultat av tilfeldigheter? Det motsatte kan også være tilfellet: Dersom man ikke observerer noen sammenhenger, er dette en tilfeldighet? Ved hjelp av statistisk signifikanstesting kan man finne ut av om observerte sammenhenger eller forskjeller er et resultat av tilfeldigheter. Selv om man frembringer statistisk signifikante resultater betyr ikke dette automatisk at resultatene er sterke og substansielt betydningsfulle; Store utvalg kan gi statistisk signifikante sammenhenger som er så små at de er uten substansiell betydning, og med

små utvalg kan man risikere at betydningsfulle sammenhenger ikke blir statistisk signifikante (Skog 2009). Selv om man i kvantitative analyser ønsker store utvalg, kan også antallet respondenter være så mange at det frembringer statistisk signifikante sammenhenger som ikke nødvendigvis er av spesiell betydning. Vi kan si at det er en forskjell mellom praktiske og statistiske betydninger av en variabels koeffisientverdi: "If a correlation is statistically significant, with a big sample size they may be only weak and, vice versa, a strong correlation with a small sample size may be not significant" (Krauth & Lienert 1973:33).

Hvor validitet handler om gyldighet og om man faktisk måler det en vil måle, handler reliabilitet om *pålitelighet*, om gjentatte målinger med samme måleinstrument gir samme resultat. I motsetning til validitet, som krever en teoretisk vurdering, er reliabilitet et rent empirisk spørsmål. Reliabiliteten blir påvirket av blant annet den kvalitetsmessige kontrollen av data i form av nøyaktighet i dataregistreringen, søking etter feil og retting av disse (Ringdal 2001). Når man bruker data som andre har samlet inn, har man derimot ikke mulighet til en slik gjennomgang. Man burde allikevel være kritisk og kontrollere dataene en er i besittelse av slik at man er observant og kjenner datasettet i form av spørsmålsformuleringer, hvordan data er blitt samlet inn, språkproblemer, oversettelser og så videre. Man kan også vurdere reliabilitet gjennom statistiske analyser av målingenes konsistens, som ved indeksbygging vist til i henhold til validitet.

5. Hypoteser

Det er en generell trend innenfor nasjonalismeforskningen å benytte seg av variabler og mål som baserer seg på nasjonale faktorer. For det første forteller det oss at det eksisterer mye strukturdrevet teori i nasjonalismelitteraturen. For det andre kan det også fortelle oss at det er en mangel på teori som vektlegger den individuelle oppfatningen av nasjonalisme. Litteraturbidrag som fokuserer på individer i samspill med struktur, blant annet fra Billig (1995), blir således viktige bidrag til å forstå relasjoner mellom nasjonal struktur og individuelle oppfatninger av nasjonal identitet.

Mitt formål med denne oppgaven er å vise hvordan nasjonalisme, knyttet til idrett, kommer til uttrykk på individnivå i ulike nasjoner. For å få dette til er det viktig å kunne inkludere kjennetegn ved individer, nasjoner og samspillet mellom individer og nasjoner i analysen. Med dette som bakgrunn vil jeg presentere hypoteser som i tillegg til å vise til strukturelle effekter ved nasjoner også tar hensyn til individuelle faktorer. Strukturelle effekter kan blant annet komme av sammensetningen av individer nasjonen består av. Alle nasjoner har unike historier, myter, skikker og så videre. Man kan forvente at nasjonale kjennetegn vil ha en effekt på idrettsnasjonalisme. Samlet vil eventuelle forskjeller være et resultat av interaksjonseffekter mellom individuelle og nasjonale kjennetegn. Evans og Kelley (2002) sin studie viste eksempelvis at i USA er det en positiv statistisk signifikant sammenheng mellom utdanning og stolthet til nasjonen i forhold til forskning. I øvrige nasjoner gikk sammenhengen mellom utdanning og stolthet av nasjonen i forhold til forskning i motsatt retning. Vi ser altså at nasjonale karakteristikk kan påvirke relasjonene mellom individuelle karakteristikk og nasjonal stolthet. I alle disse ulike forklaringsformene vil påvirkning på idrettsnasjonalisme, enten de er av individuell eller strukturell art, lede til nasjonal stolthet som kan leses av og sammenliknes på nasjonalt nivå. Man kan altså ha individuelle forklaringsfaktorer, nasjonalt strukturerte forklaringsfaktorer, samt en tredje forklaring som tiliser at disse to faktorene er gjensidig avhengige, slik at man kan ha individuelle forklaringsformer som påvirkes av strukturelle forhold. Dette er rammeverket jeg vil bruke i de neste avsnittene for å presentere mine hypoteser, og som underbygges av teori og empiri som ble presentert i kapittel to og tre.

5.1 Demokrati og nasjonalisme

Mange forskere har diskutert rollen statsformasjoner og demokratisering har for utviklingen av nasjonalisme og nasjonale identiteter (se for eksempel Mansfield & Snyder 2005; Shulman 2002; Nodia 1994; Snyder 1993). Både Nodia (1994) og Snyder (1993) vektlegger at nasjonalismen gjerne har en etnisk kjerne, men at den blir mer sivil med utviklingen av sterke demokratiske institusjoner. Nasjonalismen vil med dette ifølge Nodia også få en lavere intensitet: "Once democracies feel stable and secure within their own borders, national feeling may gradually begin to decline in intensity and significance" (Nodia 1994: 9).

Innenfor stater med et velfungerende, stabilt demokrati vil man derfor kunne forvente å finne lavere intensitet i henhold til nasjonalisme og nasjonal identitet. Den antatte nedgangen i intensiteten til nasjonal identitet når den settes i sammenheng med demokratisk vekst, er også blitt tolket som et resultat av *mangler* ved det statsstyrte demokratiske system som har vokst frem i en stadig mer globalisert verden. I en verden som styres av et system med formelt uavhengige nasjonalstater, ligger det en fare for at det demokratiske politiske samfunn ikke er i stand til å nå sine ønskede mål, grunnet forhold som ligger utenfor deres jurisdiksjon. Dette er problematisk i forhold til tillitsbegrepet, som ofte trekkes frem som en nødvendighet for et velfungerende demokrati. Dersom den lovgivende politiske makten ikke er tilfredsstillende i innenrikspolitikken, vil viktigheten av internasjonale organisasjoner øke (Zürn 1998). Den demokratiske organiseringen kan altså være avhengig av internasjonale organiseringer for å fungere, eksempelvis gjennom EU, og lovbestemmelser vil være styrt av internasjonale så vel som nasjonale forhold. Grensene mellom nasjonale og internasjonale egenskaper ved demokratiet kan dermed bli mindre. Dermed,

Hypotese 1: Individuer som lever i nasjoner med sterke demokratier vil uttrykke lavere grad av idrettsnasjonalisme enn individer som lever i nasjoner med svakere demokratier.

5.2 Kulturell globalisering og utdanning

Mange forskere diskuterer globalisering og dens effekt på nasjonal identitet (se for eksempel Berger 2002; Featherstone 1990; Giddens 1999). Globalisering er relevant for nasjonal identitet fordi det fremlegger faktorer som kan benyttes for å revurdere nasjonale identiteter (Kunovich

2009). Mange forskere fokuserer på prosesser hvor eksterne kulturer aksepteres og blander seg med lokale kulturer, for så å undersøke konsekvensene dette har for identitet (Berger 2002).

De fleste teorier om nasjonalisme forutsetter at det er en kausal link mellom ”kultur” og ”identitet” i sine analyser av nasjonalisme (Hedetoft 1999). Hvordan kan globalisering av kulturen påvirke dette forholdet? Blir ”nasjonale kulturer” truet av ”global kultur”, det spesielle av det universelle? Det er en generell oppfatning i litteraturen som sier at globalisering er en trussel for den lokale eller nasjonale identiteten. Tankegangen er at i tidligere tider, det vil si før globaliseringsprosessene begynte, eksisterte det lokale, autonome, distinkte og sterkt definerte kulturelle bindeledd mellom geografiske steder og kulturelle praksiser. Disse bindeleddene utgjorde individenes – og samfunnets – kulturelle identitet. Denne identiteten var noen mennesker ganske enkelt ”hadde”, som en udiskutabel, eksistensiell eiendom som gikk i arv. Identitet, på samme måte som med språk, var ikke bare en beskrivelse av kulturell tilhørighet; Den hadde en egen kollektiv verdi i lokalsamfunnet. Samtidig var identiteten noe skjørt, noe som måtte bli tatt vare på (Tomlinson 2003). På 1980-tallet ser man starten på globaliseringsprosesser som raskt har gjort innrykk på denne kulturelle identiteten. Globalisering har med overveldende kraft sveipt over ulike kulturer og skadet stabile lokale identitetsmarkører, flyttet menneskegrupper, samt brakt inn en markedsdrevet, ”merkevarebygget” homogenisert kulturell praksis. På denne måten har forskjeller mellom lokalt baserte kulturer som har markert våre identiteter blitt utvasket (Tomlinson 2003). Resonnementet tilsier at sterke innslag av kulturell globalisering er skadelig og vil ha negativt utfall på den nasjonale identiteten, siden det distinkte, altså egenarten ved de kulturelle markørene, også er tilstedeværende i andre nasjoner.

Ikke alle rammes på samme måte av disse prosessene. Det blir argumentert for at det vestlige samfunnet, som ligger i den fremste rekken av kapitalflyt, ser sin kultur bli eksportert til andre steder av verden. Det er da spesielt den kulturelle identiteten til utviklingsnasjoner som blir truet av disse prosessene. Dette er den generelle oppfatningen om forholdet mellom globalisering og kulturell identitet, og som regnes for å være en spesiell trussel også mot den nasjonale identitet (Tomlinson 2003). Statlig støtte til nasjonalidrett kan i lys av disse prosessene være en reaksjon på det man oppfatter som et press fra fremmede kulturelle innslag. Når man leser den siste årsrapporten fra Norges idrettsforbund fra 2009, er det ingen overraskelse at Norges Skiforbund er særforbundet som mottok det desidert største økonomiske tilskuddet fra Olympiatoppen med

7,36 millioner kroner. På andre plass finner vi svømmeforbundet med 2,89 millioner kroner (for oversikt over alle økonomiske tilskudd, se NIFs årsrapport fra 2009). Av de organiserte idrettene som praktiseres i Norge, har ski den sterkeste appellen til det som oppfattes som en særnorsk identitet. I tillegg til ansvaret med å utvikle norsk toppidrett, kan det se ut som Olympiatoppen i idrettslig sammenheng har et særlig ansvar med å beskytte den norske identiteten.

Andre utfall av globaliseringsprosesser som den skissert over eksisterer derimot også i litteraturen. Manuel Castells (1996) aksepterer ikke den direkte kausale forbindelsen mellom økt globalisering og en svekket kulturell identitet. Den sterkeste motstanden mot globaliseringskrefter ligger ifølge Castells i "the widespread surge of powerful expressions of collective identity that challenge globalization(...) on behalf of cultural singularity and people`s control over their lives and environment" (Castells 1996: 2). I stedet for å bli tolket som den svake part i møtet med globaliseringen, tolker Castells identiteten som den sterke kraften i den lokale kulturen. Den fremmer motstand mot kreftene som finnes i den kapitalistiske globaliseringen. Et globalt trykk mot den lokale kulturen kan altså i følge dette resonnementet styrke i stedet for å svekke den nasjonale identiteten. I litteraturen finnes allikevel empiri fra både sosiologer, historikere, politiske økonomer og geografer, som alle argumenterer for at globalisering ser ut til å svekke nasjonalismen og nasjonalstaten (se for eksempel Taylor 1996; Lash & Urry 1994; Featherstone 1990; Harvey 1989). Jeg vil derfor fremme hypotesen som sier at

Hypotese 2: Individuer som lever i nasjoner med høy grad av kulturell globalisering vil uttrykke lavere idrettsnasjonalisme enn individer som lever i nasjoner med lav grad av kulturell globalisering.

I samspillet mellom individ og nasjon kan det argumenteres for at globalisering er en kontekstuell faktor som påvirker den nasjonale kulturen individet er en del av (Erez & Gati 2004). Denne kulturelle påvirkningen fremmer nye utfordringer i forhold til gruppedlemskap. Noen av de fremste kjennetegnene på kulturelle globaliseringsprosesser er blant annet et økende press på tilpasning til et økende mellommenneskelig mangfold, da globalisering ser ut til å knytte kulturelle variasjoner sammen. Denne globaliseringsprosessen kan skape spenninger mellom lokale (tribalisme) og globale (universalisme) kulturer (Naisbitt 1994). På individnivå er en av de sterkeste konsekvensene av globalisering transformasjonen av identitet, som reflekteres i

hvordan mennesker ser seg selv i relasjon til det sosiale miljøet (Tajfel & Turner 1979). Det globale miljøet skaper en ny kollektiv og upersonlig instans som mennesker tilhører, og som påvirker han eller hennes identitet. En global identitet medfører at individer utvikler en form for tilhørighet til en verdensomspennende kultur ved å tilegne seg praksiser, egenskaper og informasjon som er del av en global kultur (Arnett 2002).

Empiriske resultater som tar for seg sammenhenger mellom faktorer som påvirker gruppedlemskap og individuelle kjennetegn, benytter ofte en kognitiv ferdighetsmodell som teoretisk utgangspunkt. I følge den kognitive ferdighetsmodellen vil individer med sterkere kognitive ferdigheter (høyere utdanning) lettere forestille seg å tilhøre større grupper (eksempelvis å oppfatte seg selv som europeer i stedet for nordmann). Man kan dermed fremme hypotesen som tilsier,

Hypotese 3: Jo mer utdanning individer har, jo lavere vil deres idrettsnasjonalisme være.

Både utdanning og kulturell globalisering ser altså ut til å kunne knyttes til preferanser for *internasjonalisme* fremfor nasjonalisme. Ved å se på interaksjonen mellom utdanning og kulturell globalisering kan man kunne studere hvorvidt forholdet mellom utdanning og idrettsnasjonalisme er betinget av nasjoners grad av kulturelle globalisering. Dermed fremmes hypotesen som tilsier,

Hypotese 4: I samspill vil høy utdanning ha en større negativ effekt på idrettsnasjonalisme hos individer i nasjoner som kjennetegnes ved høy kulturell globalisering, sammenliknet med individer i nasjoner med lav grad av kulturell globalisering.

5.3 Økonomi: BNP og individuell inntekt

Økonomi er ofte et neglisjert tema i nasjonalismelitteraturen. "... in the literature on national identity and nationalism(...)nation is most often defined in socio-cultural terms, with little consideration of how economic practice might symbolize nation" (Crane 1998:56). Dette er delvis et resultat av tendensen til å sette likhetstegn mellom nasjonalisme og politisk separatisme eller etnisk ekstremisme, samt å legge det til periferien. Dermed ignoreres ofte den mer stilltiende, og ofte banale nasjonalismen, som man finner i etablerte nasjonalstater og som er i det geopolitiske og geøkonomiske sentrum (Billig 1995).

Flere studier viser at det er i de økonomisk sterke nasjonene man finner størst nasjonal stolthet (Evans & Kelley 2002; Smith & Jarkko 1998). Hibbs` (1979) analyse tilsier at menneskers oppfattelse av den nasjonale økonomien stort sett er korrekt, og også i tråd med den økonomiske globaliseringshypotesen, som sier at mennesker rangerer deres nasjons økonomi i forhold til et enhetlig internasjonalt hierarki i stedet for i forhold til lokale hierarkier (Evans & Kelley 2002). Evans og Kelley (2002) argumenterer for at siviliseringsprosesser har medført at stolthet av nasjonal økonomi er i ferd med å erstatte stolthet av militæret. Man kan derfor forvente økt nasjonalisme i nasjoner med sterk økonomi.

Den nasjonale konkurransen mellom nasjonalstater er et sterkt uttrykk for nasjonalismen og den nasjonale ideologi. Korporatisme, som utøvd i slutten av det 20. århundre, er et eksempel på dette: Korporatismen var nasjonalistisk fordi den ble politisk legitimert gjennom en mobilisering basert på nasjonale interesser i jakten på økonomiske interesser, og fordi det var et *kollektivt* system, hvor kollektivet i fokus var *nasjonen* (Bond, McCrone & Brown 2003).

Sett fra et psykologisk standpunkt kan den nasjonale økonomien betraktes som en viktig bestanddel av *inngruppas selvoppfatning* (Smith 1991). På denne måten er den nasjonale økonomien en fellesegenskap ved inngruppa eller nasjonen, og et bindeledd for medlemmene av nasjonen i møtet med utgrupper. Utgruppene er andre nasjoner som inngruppen nødvendigvis vil sammenlikne seg med.

En postmaterialistisk tilnærming til relasjonene mellom nasjonal økonomi og nasjonal identitet tilsier derimot at den nasjonale identiteten vil bli lavere med økonomisk suksess (Inglehart 1989, 1997). Fra dette synspunktet vil mennesker først søke å dekke sine mest grunnleggende behov, for deretter å ta tilfredsstillelsen for gitt mens de deretter vil søke å få dekket nye, estetiske, sosiale og kunnskapsorienterte mål (Maslow 1954). Dette betyr at når økonomien er i vekst vil mennesker begynne å ta den for gitt, og heller finne stolthet ved andre faktorer. Jeg fremmer derfor hypotesen som tilsier at:

Hypotese 5: Individer som lever i nasjoner med en sterk nasjonal økonomi vil uttrykke lavere idrettsnasjonalisme enn individer som lever i nasjoner med en svak nasjonal økonomi.

Det er også interessant å undersøke hvordan personlig økonomisk status påvirker den nasjonale identifikasjonen på individnivå, samt om det er noen strukturelle sammenhenger mellom

nasjonal og individuell økonomisk status på tvers av nasjoner. I forskningen benyttes gjerne rational choice teori for å forklare sammenhengen mellom preferanser for nasjonal identifikasjon og individuell inntekt. Gjennom rational choice teori kan det foreslås at økonomisk konkurranse fremmer etnisk antagonisme, som driver frem forsøk på enten å ekskludere minoritetsgrupper fra arbeidsmarkedet eller begrense konkurranse gjennom segregerte arbeidsdelinger (Kunovich 2009). Når denne innfallsvinkelen benyttes i henhold til nasjonal identitet, tilsier dette at individer med lavere inntekt vil favorisere etniske former for nasjonal identitet som spesielt vil begrense immigranternes tilgang til statlige ressurser. Den etniske formen for nasjonal identitet er i litteraturen definert som sterkere i styrke enn den sivile, og dermed vil også lavere inntekt medføre en økning i nasjonal identitet.

Resultater fra empirisk forskning viser visse sammenfallende tendenser i analyserte data fra ulike forskningsprosjekter i forhold til nasjonal identitet og individuell sosioøkonomisk status. Tidligere studier har vist at høyere husholdningsinntekt kan assosieres med en lavere tilslutning til nasjonal identitet (Jones & Smith 2001a; Kunovich 2009). Hvis man setter dette i relasjon til kryssnasjonale forskjeller i nasjonale økonomier, kan man fremme hypotesen som tilsier at:

Hypotese 6: Individer med høy inntekt som lever i nasjoner med en sterk nasjonal økonomi vil uttrykke lavere idrettsnasjonalisme enn individer med høy inntekt som lever i nasjoner med en svakere nasjonal økonomi.

5.4 Alder og nasjonal identifikasjon

Flere studier har vist at forholdet mellom alder og nasjonal identitet varierer på tvers av nasjoner (se for eksempel Kunovich 2009; Evans & Kelley 2002; Jones & Smith 2001:a). Jeg forventer derfor å finne forskjeller mellom nasjoner i forhold til alder og idrettsnasjonalisme. Det kan derimot være vanskeligere å anta noen systematiske forskjeller, fordi alle nasjoner har unike historiske bakgrunner, kanskje spesielt knyttet til krigserfaringer. Mange av mytologiene, symbolene og nasjonalhistoriene som utgjør Hobsbawms (1991) konstruerte tradisjoner, og som fungerer som samlingsentre for Andersons (1991) forestilte fellesskap av nasjonen, relaterer seg til krigføring. Nasjonalsanger og flagg har ofte en ekte eller mytisk krigsrelatert historie. Typiske nasjonale skikkelser er ofte mystifiserte krigsskikkelser som presenteres i en romantisert form (Hedetoft 1993). Som Hedetoft påpeker, "All nations in their historical process towards national

awareness and national sovereignty have been engaged in martial combat with like-minded entities and have built up a legacy pride, honor, will-power, etc. – often tempered by memories of shame and defeat as well. And, precisely because national histories *differ* in this respect,(...)the mentality of war looks very differently into different national identities” (Hedetoft 1993:281).

Smith og Kim (2006) rapporterer at det er en sterk statistisk sammenheng mellom alder og nasjonal stolthet, hvor det er de eldre aldersgruppene som opplever den sterkeste graden av nasjonal identifikasjon. De rapporterer i likhet med flere andre studier at nasjonal identitet reduseres for hver generasjon (Smith & Kim 2006; Smith & Jarkko 1998; Evans & Kelley 2002). Det er nærliggende å knytte dette til den andre verdenskrig. Krigen kan ha vært med på å forsterke den nasjonale identiteten, hvorpå den gradvis har sunket etter krigens slutt. I tillegg til en jevn nedgang i nasjonal identitet på grunn av krigføring, har også generelle globaliseringsprosesser og politisk integrasjon i Europa redusert både generell og stedsspesifikk nasjonal identitet (Smith & Kim 2006).

I forhold til idrettsnasjonalisme er derimot ikke empirien like tydelig i sine funn. Evans og Kelley (2002) finner i sin studie at eldre er mer stolte av nasjonen sin enn yngre aldersgrupper i forhold til forskning og teknologi, kunst, litteratur og økonomi, men i forhold til sport og idrett rapporteres det ingen forskjeller mellom yngre og eldre. Den samme tendensen finner Smith og Jarkko (1998) i sin analyse av nasjonal stolthet, hvor yngre og eldre er like stolte ved nasjonale idrettsprestasjoner. De finner heller ingen forskjeller i forhold til yngre og eldre i relasjonen mellom nasjonal stolthet og idrett på tvers av landegrenser.

Tidligere studier har altså vist at signifikante sammenhenger mellom alder og nasjonal identitet, men ikke i forhold til idrett. Summert forventer jeg uansett at jo eldre en er, desto høyere er graden av idrettsnasjonalisme. Det vil eksistere forskjeller mellom nasjoner i henhold til alder og idrettsnasjonalisme, men det vil være vanskelig å anta noen systematiske forskjeller fordi hver enkelt nasjons historie er unik, kanskje spesielt i forhold til den respektives nasjons erfaringer med den andre verdenskrig. Jeg fremmer dermed hypotesene:

Hypotese 7: Jo eldre en blir desto større grad av idrettsnasjonalisme vil man uttrykke.

Hypotese 8: Det eksisterer forskjeller mellom nasjoner i forhold til individuell idrettsnasjonalisme, men nasjonenes unike historie – spesielt i forhold til krigføring – gjør det vanskelig å finne systematiske variasjoner.

5.5 Kjønn: Nasjonen som et maskulint prosjekt?

Walby (1996) argumenterer for at det hun omtaler som ”det nasjonale prosjekt”¹⁵ påvirker menn og kvinner på ulike måter. Walby mener at kvinners deltakelse i nasjonale affærer avhenger av hvor godt kvinner høres når det skal defineres hva det nasjonale prosjekt faktisk er. Walby påpeker at kvinner blir viet mindre oppmerksomhet enn menn når denne drøftingen finner sted. Menn dominerer den nasjonale diskurs, og dette påvirker kvinners entusiasme til fenomenet. Walby trekker frem blant annet militarisme og nasjonal politikk som nasjonale karakteristikk som henvender seg spesielt til menn. Samtidig mener Walby at kvinner er mer lokale enn nasjonale, samt mer internasjonale enn nasjonale sammenliknet med menn. I tillegg vil spesifikke faktorer kunne forsterke denne oppfatningen, for eksempel dersom nasjonen har en historie med krigføring (Walby 1997). På liknende måte skriver Cynthia Enloe i boken *Bananas, beaches, and bases* (1990:45) at ”nationalism has typically sprung from masculinized memory, masculinized humiliation and masculinized hope”. Hun argumenterer for at kvinner blir henvist til en underordnet og ofte symbolsk rolle i nasjonale bevegelser og konflikter. De virkelige utøverne er mennene som beskytter deres frihet, deres ære, deres hjemland og deres kvinner.

På samme måte som nasjonen, tolkes idretten som et maskulint prosjekt. Noen av de mest sentrale elementene i idretten er relasjonene til maskulinitet, med høyt verdsatte og synlige ferdigheter, samt en aksept for bruken av aggresjon, makt og vold (Bryson 1987). De nasjonale utøverne i idretten er de samme individene Enloe beskriver som beskyttere av nasjonens (og kvinnenens) frihet, ære og hjemland. Atletene entrer arenaen som individer som skal forsvare nasjonen og dens interesser mot andre nasjoner i en form for konkurranse som etterlikner, eller er en symbolsk metafor for krigføring. Som Stempel (2006:83) påpeker, ”[the] resemblance between sports and war leads to a (...) masculinist interpretation of sports and a readiness to go to war to defend one`s national interests”.

¹⁵ Med begrepet ”det nasjonale prosjekt” henviser Walby til ”a range of collective strategies oriented towards the perceived needs of a nation which include nationalism, but may include others” (Walby 1996: 242). Det nasjonale prosjekt referer altså til kollektive strategier som søker å dekke en nasjons oppfattede behov, deriblant nasjonalisme.

Tidligere studier viser noe varierende resultater i forhold til sammenhengen mellom kjønn og nasjonal identitet. Jones og Smith finner gjennom to studier både ingen forskjeller og signifikante forskjeller mellom kjønn, i forhold til nasjonal identitet (Jones & Smith 2001a; Jones & Smith 2001b). Det ene studiet viser ingen forskjeller på menn og kvinner i forhold til nasjonal identitet (Jones & Smith 2001a), mens det andre viser at kvinner i større grad enn menn har preferanser for den sivile formen for nasjonal identitet (Jones og Smith 2001b). Kunovich (2009) finner at menn har sterkere preferanser for både sivile og etniske former for nasjonal identitet enn kvinner. Kvinner, på den annen side, foretrekker sivil nasjonal identitet over en etnisk form, men styrken på denne sammenhengen er halvparten av overnevnte i forhold til sammenhengen mellom kjønn og nasjonal identitet. På bakgrunn av teori og empiri fremsettes hypotesen:

Hypotese 9: Kvinner vil uttrykke lavere idrettsnasjonalisme enn menn.

5.6 Religion, idrett og nasjonen

Idrett og religion har mye til felles. Man finner mange likheter mellom disse to fenomenene, blant annet idolisering, ordlegging og språk, pilegrimsferder, fanatisk troende, vitnesbyrd, mirakler, regler, domlegging og mystisisme (Sage 1993).

Både idretten og religionen har liknende samlingsprosesser på gruppenivå. De er samlingsarenaer for store menneskegrupper, og de benytter seg av mange av de samme elementene for å oppnå gruppesamhold. De er *samfunn*, med *sosiale funksjoner*, hvor sosiale funksjoner refererer til hvordan idrett og religion benyttes for å opprettholde menneskelige samfunn (Sage 1993).

På individnivå argumenteres det for at religiøse erfaringer møter psykiske krav ved at religionen tilbyr emosjonell støtte i en usikker verden. På gruppenivå fungerer religionen som en form for menneskelig tilknytningsredskap. Religionen samler et samfunn av troende ved å bringe dem sammen til ulike seremonier og ritualer, hvor delte verdier og tro danner gruppedlemskap. På nasjonalt nivå kan religionen fungere som et verktøy for sosial kontroll. Religiøse prinsipper styrer handlingsvalg i samfunnet ved å holde befolkningen innenfor normene og verdiene som er gjeldende for det enkelte samfunn. Religionen promoterer også integrasjon: sosiale vaner, folkeskikk og praksiser blir symbolsk hevet opp til den hellige verden. Ved å uttrykke felles

oppfatninger om det overnaturlige, og ved å delta i felles tilbedelsesaktiviteter, blir samfunnet brakt nærmere sammen og sammenkoplet med en felles nasjonal historie (Sage 1993).

Idretten og religionen har de siste 150 årene vært nært knyttet sammen. Mennesker med visse religiøse oppfatninger har benyttet idrett for å oppnå religiøse mål, mens mennesker involvert i idretten har benyttet ulike religiøse faktorer for å oppnå idrettslige mål (Coakley 2001). På individnivå fremmer både religionen og idretten emosjonelle tilknytninger, samt at de tilbyr personlige meninger til mange menneskers liv og aktiviteter (Coakley 2001). Som sosial funksjon kan det argumenteres for at både idrett og religion er nasjonale bindingsfaktorer som knytter mennesker innenfor en nasjon sammen. Dermed,

Hypotese 10: Individuer som deltar ofte på religiøse tilstelninger vil uttrykke sterkere grad av idrettsnasjonalisme enn individer som deltar sjeldnere på religiøse tilstelninger.

5.7 Idrettsdeltakelse – Deltakelse i idrett som sosial integrasjonsprosess

Idrettsdeltakelse kan ha innvirkning på den *sosiale integrasjonen*. Integrasjon kan forstås som prosesser som gjør individer til medlemmer av et fellesskap, et samfunn. Integrasjon har innenfor sosiologien vært et av de sentrale temaer siden Emile Durkheim utformet sine teorier på slutten av 1800-tallet. Relasjoner mellom idrett og integrasjon er blitt forsket på, blant annet gjennom idrettslag som arena for sosial integrasjon (Seippel 2002).

Ved å studere relasjoner mellom idrettsdeltakelse og integrasjon i et strukturelt perspektiv, kan man undersøke hvordan idrettsdeltakelse bidrar til samfunnsintegrasjon på et generelt nivå. Man kan for eksempel undersøke hvordan deltakelsen kan bidra til at individer integreres inn i et nasjonalt fellesskap. Dette kan undersøkes blant annet ved å se på hvordan individer som deltar i idrett opplever at dette gir dem tilknytning til andre institusjoner (Seippel 2002).

Goksøyr (1994) viser blant annet til hvordan den norske befolkning fra midten av 1850-tallet og frem til i dag sosialiseres inn i en norsk idretts- og aktivitetskultur som er tett knyttet sammen med naturen som uttrykk for det særnorske. Fra 1850-tallet ble aktivitet i naturen - og særlig skigåing - en felleskapsegenskap ved det norske folk som strakk seg over blant annet klasseskiller. Naturen ble oppfattet som *noe historisk*. Som Goksøyr (1994: 185) påpeker, ”*Den nasjonale identiteten kunne sees og oppleves i landskapet.*”

Idrett, hvor begrepet ”idrett” må forstås i sin mest generelle betydning, ser ut til å være en av de sterkeste uttrykksformene for nasjonal identitet (Kolstad 2002). Det er nærliggende å forvente at deltakelse i idrett, både i kraft av å fungere som sosial integrasjonsarena og idrettens uttrykkskraft for det nasjonale fellesskap, vil øke den nasjonale identifikasjonen hos individet. Dermed,

Hypotese 11: Høy fysisk aktivitet medfører økt idrettsnasjonalisme.

5.8 Den sportsinteresserte tilskueren

Moderne massetilskueridretter kan gi vanlige mennesker en følelse av identifikasjon og en følelse av deltakelse i det ”forestilte fellesskap” til deres respektive nasjoner. Eric Hobsbawm skriver blant annet i boka *Nations and Nationalism since 1780* (1991) at idrettskonkurranser har hjulpet til med å minske gapet mellom den private og offentlige sfære for befolkningen. Dette har skjedd ved at idretten har en egen evne til å frembringe følelser, spesielt hos den mannlige delen av befolkningen, ved at ”even the least political or public individuals can identify with the nation as symbolized by young persons excelling at what practically every man wants, or at one time in his life has wanted, to be good at”. Med god hjelp av massemedia har stjerneatleter og nasjonale lag siden 1918 i økende grad tjent som konkrete uttrykk for ”[the] imagined communities of millions” (Hobsbawm 1991:143).

På liknende måte vektlegger flere amerikanske forskere hvordan internasjonale idrettskonkurranser fremskaffer et sett av delte erfaringer, som har hjulpet med å forme ”consciousness of national identity” ved å skape ”a collective awareness that those people who constitute the nation are essentially different from other whom they encounter” (Smith & Porter 2004: 35). Idretten fremmer ”a sense of citizenship, fostering a sense of social bonds, and serving as an unashamed celebration of nationalism and patriotism”, slik at lag og individuelle atleter ”represent, and in many respects becomes extensions of our national identity” (Jackson 1998: 229-230)

Empiriske undersøkelser som tar for seg tilskuerens identifisering med lag eller utøver, tar ofte utgangspunkt i sosial identitetsteori. Innenfor sosial identitetsteori defineres identitet gjerne som ”the individual`s knowledge that he (or she) belongs to certain groups together with some

emotional and value significance to him (or her) of this group membership” (Tajfel 1972: 31). Dannelsen av identitet skjer via to prosesser, selvkategorisering og sosial sammenlikning. Selvkategorisering kan forstås som prosessen hvor vi kategoriserer andre individer med utgangspunkt i oss selv. På denne måten kategoriserer man andre individer som enten å tilhøre samme gruppe (inngruppe) eller en annen gruppe (utgruppe). Sosial sammenlikning foregår ved at en evaluerer egen gruppe ved å sammenlikne den i møtet med andre relevante grupper. På denne måten sammenlikner en inngruppen med utgruppen, og ofte maksimerer man forskjellene på de punkter hvor inngruppen står sterkt. Selvkategorisering og sosial sammenlikning resulterer i at man stereotyper og diskriminerer utgruppe og favoriserer egen gruppe.

Som Mehus (2002:4-5) påpeker ligger det i relasjonen mellom idrett og sosial identitetsteori ”en forståelse av tilskuernes identifisering med utøvere, med utgangspunkt i de psykologiske prosessene kategorisering og sosial sammenlikning. Kategorisering av seg selv og andre i forbindelse med utøverne gjør tilskuerne til medlemmer av sosiale grupper. At laget vinner fremstiller tilhengerne positivt i forhold til grupper man sammenlikner seg med, som igjen resulterer i mer positiv selvvurdering”.

Det er nærliggende å forvente at de psykologiske prosessene med selvkategorisering og sosial sammenlikning er gjeldende for sportskonsumenten. Når nasjonallaget eller utøveren gjør det bra i konkurranser, er også konsumentene deltakende – de tilhører samme gruppe. Den samme tendensen kan også forklares i mer ”banale” termer: Dersom man er interessert i å se på idrett som tilskuer, tilsier dette gjerne at man har en genuin *interesse* for dette. Det vil således være naturlig at man også fatter interesse for nasjonale idrettsprestasjoner og vurderer disse positivt. Når konkurransen avholdes på nasjonalt nivå vil den sosiale sammenlikningen finne sted mellom nasjoner, og dermed vil den positive vurderingen kunne tenkes å rettes mot egen inngruppe, som i dette tilfellet vil være sportskonsumentens respektive nasjon. Den siste hypotesen som settes frem sier dermed,

Hypotese 12: Individer med et høyt sportskonsum vil uttrykke sterkere grad av idrettsnasjonalisme enn individer med et lavt sportskonsum.

6. Resultater

I dette kapittelet vil jeg begynne med å beskrive den avhengige variabelen, idrettsnasjonalisme. Jeg vil vise hvordan respondenter fordeler seg på svarkategoriene, og også hvordan gjennomsnittelig idrettsnasjonalisme varierer mellom nasjoner. Videre beskrives bivariate sammenhenger mellom nivå-2 variablene (nasjonale kjennetegn) og idrettsnasjonalisme. I det neste avsnittet forklares variablenes samlede innvirkning på idrettsnasjonalisme. Videre presenteres den stegvise flernivåanalytiske regresjonsanalysen. Analysen består av fem modeller, hvor den siste inneholder alle uavhengige variabler (hovedmodellen). Kapittelet avsluttes med et avsnitt om hver enkelt variabls effekt, interaksjonseffekter, og en oppsummering av effekten variablene har på idrettsnasjonalisme.

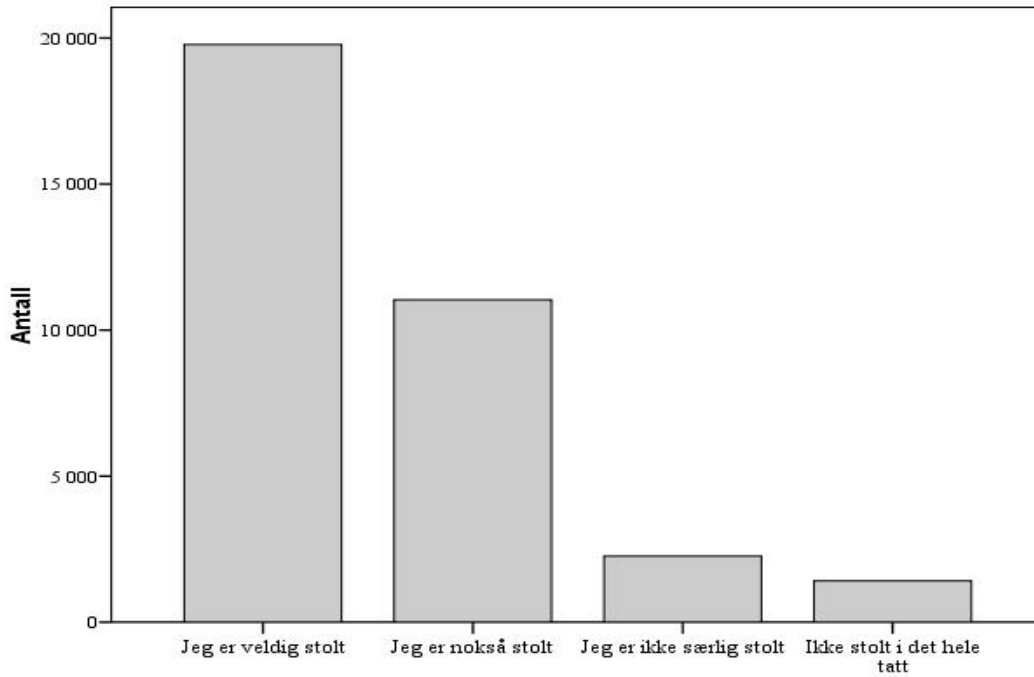
6.1 Idrettsnasjonalisme

Den avhengige variabelen i denne analysen er "Idrettsnasjonalisme". Jeg har tatt utgangspunkt i spørsmålet fra ISSP-undersøkelsen som lyder *Hvor stolt er du når [nasjon] gjør det bra i en internasjonal sportskonkurranse eller spillturnering?* Svaralternativene er *Svært stolt, nokså stolt, ikke særlig stolt, ikke stolt i det hele tatt og vet ikke*¹⁶. Totalt i utvalget svarer 53,9 prosent "Svært stolt", 30,1 prosent "Nokså stolt", 6,2 prosent "Ikke særlig stolt" og 3,9 prosent har svart "Ikke stolt i det hele tatt". 5,9 prosent har svart "Vet ikke" eller har levert ufullstendige besvarelser. I forhold til det opprinnelige spørsmålet er variabelen uforandret, med unntak av at "Vet ikke"-besvarelsene er blitt fjernet, samt at svarkategoriene er snudd slik at "Svært stolt" gir verdi 4 (i stedet for 1 som i det opprinnelige datasettet), "Nokså stolt" gir verdi 3, "Ikke særlig stolt" verdi 2 og "Ikke stolt i det hele tatt" verdi 1. Dette er gjort fordi det gir mer substansiell mening at høy grad av idrettsnasjonalisme gir høy svarverdi. Figur 1 viser hvordan respondentene i hele utvalget fordeler seg på variabelen¹⁷, mens figur 2 og tabell 2 viser hvordan gjennomsnittelig idrettsnasjonalisme er fordelt på nasjonene i utvalget. Det er tydelig at det er en sterk relasjon mellom idrett og nasjonal identitet, ved at de aller fleste respondentene uttrykker at de er "nokså stolt" eller "veldig stolt" (53,9 % + 30,1 % = 84 %) av nasjonale idrettsprestasjoner.

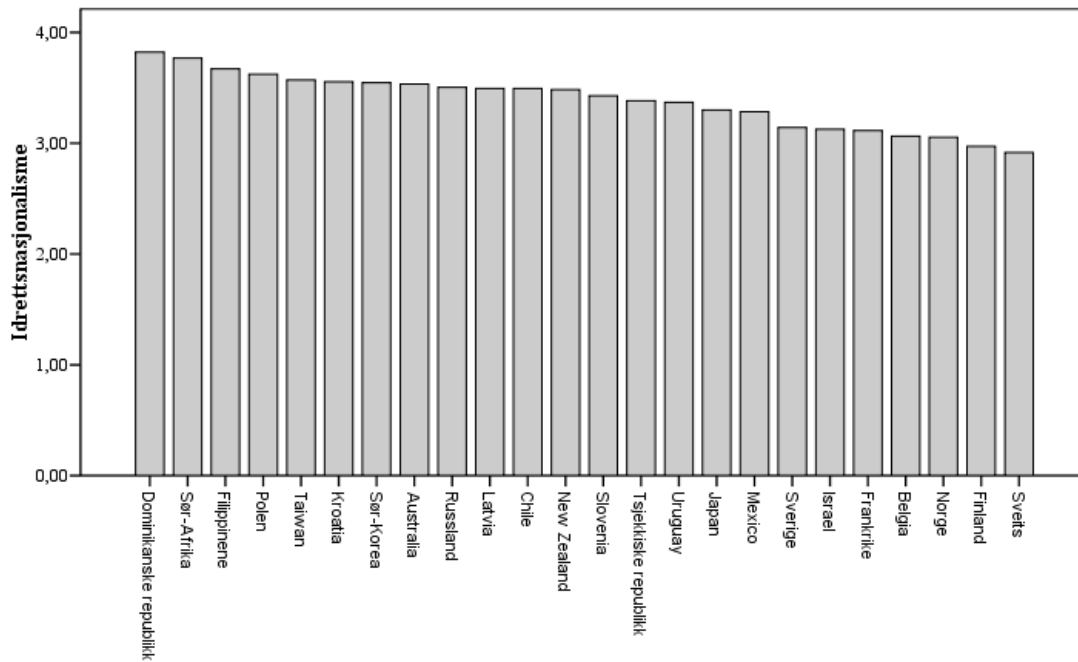
¹⁶ Spørsmålet er hentet fra den norske utgaven. Til de respektive nasjoner som inngår i analysen er spørsmålene stilt på morsmålet for deretter å bli oversatt til engelsk.

¹⁷ Se tabell 5 i vedlegg for en oversikt over hvordan de ulike nasjonene fordeler seg på idrettsnasjonalisme.

Figur 1: Oversikt over idrettsnasjonalisme. Antall og fordeling på svarkategorier.



Figur 2: Gjennomsnittlig idrettsnasjonalisme fordelt på nasjon.



Tabell 2: Idrettsnasjonalisme sortert etter nasjoner. Gjennomsnitt og varians.

Nasjon	Verdi	Varians	Nasjon	Verdi	Varians
Dominikanske Rep.	3.823	0,23	Slovenia	3.428	0,50
Sør-Afrika	3.769	0,31	Tsjekiske Rep.	3.383	0,65
Filippinene	3.672	0,40	Uruguay	3.369	0,83
Polen	3.623	0,31	Japan	3.301	0,51
Taiwan	3.570	0,59	Mexico	3.285	0,92
Kroatia	3.556	0,54	Sverige	3.141	0,72
Sør-Korea	3.546	0,42	Israel	3.126	0,90
Australia	3.535	0,46	Frankrike	3.114	0,70
Russland	3.505	0,49	Belgia	3.064	0,65
Latvia	3.495	0,51	Norge	3.053	0,69
Chile	3.494	0,68	Finland	2.977	0,68
New Zealand	3.484	0,51	Sveits	2.917	0,78

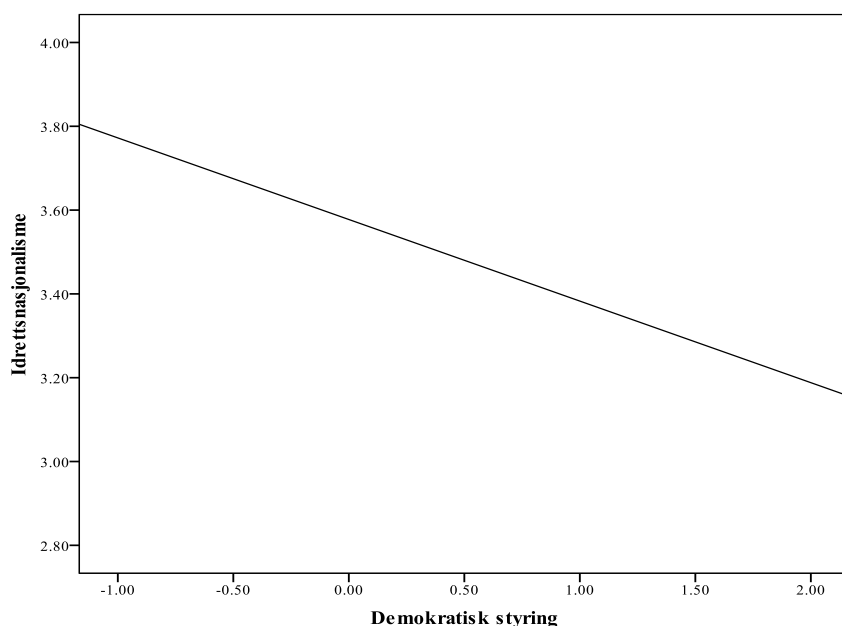
Merk: Tabelloppføringer markerer idrettsnasjonalisme for hver nasjon, målt med en firepunkts skalaverdi.

6.2 Demokratisk styring

Demokratisk styring består av mål på frie valg og uavhengig presse, politisk stabilitet, statlig effektivitet, regulativ kvalitet, rettsjustis og korrupsjonskontroll. Disse faktorene bruker jeg i håp om å kunne måle institusjonelle styrken på demokrati som styreform, og benyttes for å se om individer som lever i demokratisk sterke nasjoner opplever forskjeller i idrettsnasjonalisme, sammenliknet med individer som lever i nasjoner hvor demokratiet står svakere. Når jeg undersøker hvorvidt nasjonale kontekster kan ha innvirkning på idrettsnasjonalisme, er det

interessant å kontrollere for hvor stor grad av forklart varians disse makrovariablene har på den avhengige variabelen. Den forklarte variansen (R^2) forteller oss hvor mye av variasjonen i konstanten som kan tilskrives forklaringsvariabelen. Det betyr at jo større den forklarte variansen er, desto større effekt har makrovariabelen som nasjonalt kjennetegn på individuell idrettsnasjonalisme. Dersom makrovariabler har høy forklart varians og stor spredning på koeffisientverdier mellom nasjonene, innebærer dette at sannsynligheten øker for å finne individuelle variasjoner i idrettsnasjonalisme mellom nasjoner. I bivariate sammenhenger, som her mellom makrovariablene og idrettsnasjonalisme, tilsvarer den forklarte variansen den kvadrerte korrelasjonskoeffisienten for makrovariabelen og idrettsnasjonalisme (Skog 2007). Figur 3 viser sammenhengen mellom idrettsnasjonalisme og nasjoners demokratiske styring.

Figur 3: Sammenhengen mellom idrettsnasjonalisme og demokratisk styring.



$X^2=5194,91$ $df=69$ ($p=0,000$) Total $N=34499$ Missing= 2181 (5,9 %) ¹⁸

Figuren viser at det kan se ut som individer som lever i nasjoner med en sterk demokratisk styring er mindre nasjonalistiske enn individer i nasjoner med svakere demokratisk styring. Sammenhengen har en R-square på 0,318. R-square er et mål på hvor god modellen er. R^2 viser hvor mange prosent av variansen i den avhengige variabelen som kan forklares av uavhengige

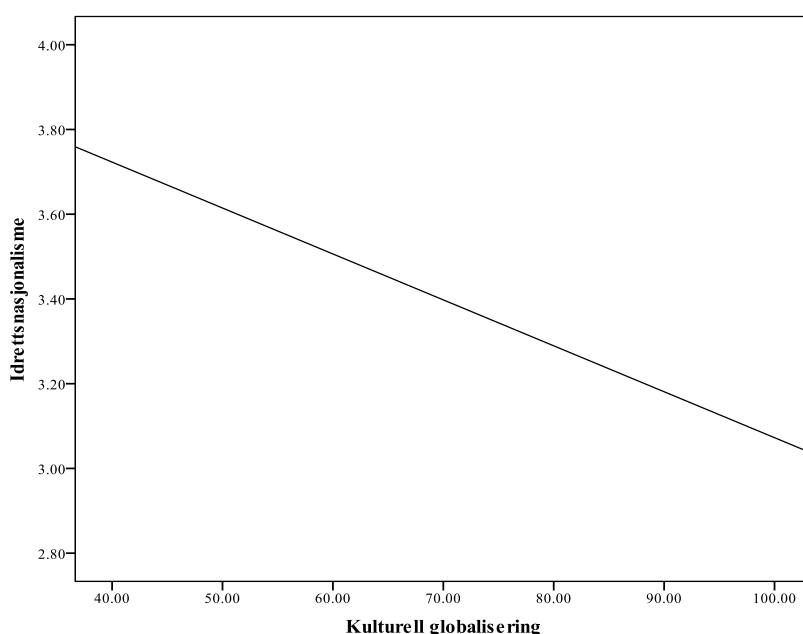
¹⁸ Mangler tall for Taiwan.

variabler. R^2 går fra 0 til 1, og modellene er bedre jo høyere R^2 er (Eikemo & Clausen 2007). En R^2 verdi på 0,318 er en høy verdi, og den forteller at 31,8 % av variansen i konstanten kan forklares ved hjelp av variabelen demokratisk styring.

6.3 Kulturell globalisering

Kulturell globalisering består av mål på personlig kontakt, informasjonsflyt og kulturell tilgjengelighet. Begrepet måler eksponering av eksterne kulturelle krefter. Jeg benytter dette begrepet for å undersøke om individer som lever i nasjoner som er under press av eksterne kulturelle krefter uttrykker lavere grad av idrettsnasjonalisme, sammenliknet med individer som ikke opplever et liknende kulturelt press. Figur 4 viser sammenhengen mellom idrettsnasjonalisme og grad av kulturell globalisering.

Figur 4: Sammenhengen mellom idrettsnasjonalisme og kulturell globalisering.



$X^2=5019,331$ $df=66$ ($p=0,000$) Total $N=32461$ Missing= 4219 (11,5 %) ¹⁹

Figuren viser at individer som lever i nasjoner med en sterk kulturell globalisering ser ut til å være mindre nasjonalistiske enn individer i nasjoner med mindre grad av kulturell globalisering. På samme måte som med demokratisk styring, har også denne bivariate sammenhengen en høy

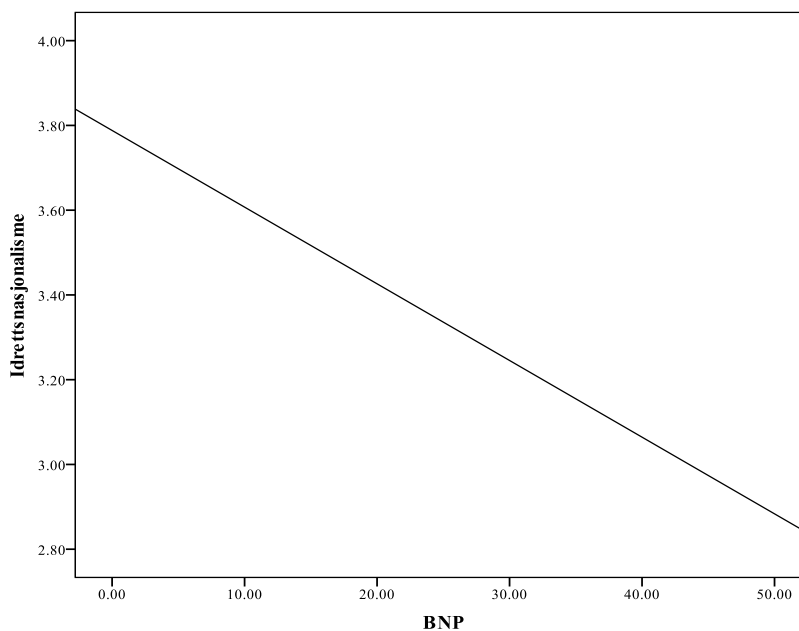
¹⁹ Mangler tall for Taiwan.

R² verdi på 0,438. Dette gir en forklart varians på 43,8 %.

6.4 Brutto nasjonalprodukt (BNP)

Brutto nasjonalprodukt eller BNP er et begrep som danner et bilde av nasjoners økonomiske tilstand. Statistisk sentralbyrå definerer BNP som ”en indikator for samlet verdiskapning i et land, og gir samtidig uttrykk for opptjent bruttoinntekt fra innenlandsk produksjonsaktivitet”²⁰. I denne oppgaven benyttes BNP-begrepet for å undersøke om individer som lever i økonomisk velstående nasjoner er mindre idrettsnasjonalistiske enn individer som lever i økonomisk svakere stilte nasjoner. Figur 5 viser sammenhengen mellom idrettsnasjonalisme og nasjoners økonomiske tilstand.

Figur 5: Sammenhengen mellom idrettsnasjonalisme og brutto nasjonalprodukt (BNP).



X²=5019,331 df=66 (p=0,000) Total N=32461 Missing=4219 (11,5 %)

Figuren viser at individer som lever i nasjoner med en sterk nasjonal økonomi er mindre nasjonalistiske sammenliknet med individer i nasjoner med en svakere nasjonal økonomi. Av alle de tre nivå-2 variablene er det denne sammenhengen som har den høyeste R² verdien med

²⁰ Se <http://www.ssb.no/metadata/conceptvariable/vardok/1743/nb> for utdypende informasjon om BNP, blant annet i forhold til målemetoder.

0,54. Dette gir en forklart varians på 54 %.

6.5 Variablenes samlede påvirkning på idrettsnasjonalisme

Den stegvise flernivåanalysen gir en fremstilling av hvordan variablene samlet påvirker idrettsnasjonalisme. Analysen består av fem modeller. I modell én presenteres nivå-1 variablene (individuelle kjennetegn), som består av alder, kjønn, utdanning, inntekt, religiøs deltakelse, idrettsdeltakelse og ”se idrett live”. På grunn av at nivå-2 variablene korrelerer så kraftig med hverandre²¹ at deres respektive effekt blir påvirket av hverandre, blir disse variablene lagt til én etter én i modell 2-4. På denne måten kan man se effekten hver enkelt makrovariabel har på idrettsnasjonalisme, separat fra påvirkningen av de to andre nivå-2 variablene (og interaksjonseffektene for kulturell globalisering og BNP). Modell fem presenterer den endelige analysen med alle variabler.

²¹ Tabell 6 i vedlegg viser Pearsons korrelasjonstest mellom BNP, demokratisk styring og kulturell globalisering.

Tabell 3: Mål av effekt og varianskomponenter i en flernivåanalyse av individuelle og nasjonale kjennetegn ved idrettsnasjonalisme.

Variabler	1	2	3	4	5
<i>Mikronivåeffekter:</i>					
Konstant	3.274 (0.055)**	3.279 (0.043)**	3.276 (0.042)**	3.270 (0.035)**	3.277 (0.035)**
Alder	0.027 (0.009)**	0.027 (0.009)**	0.025 (0.010)*	0.025 (0.010)*	0.025 (0.010)*
Kjønn (Mann=1)	-0.015 (0.010)	-0.015 (0.010)	-0.008 (0.011)	-0.008 (0.011)	-0.008 (0.011)
Utdannelse	-0.028 (0.004)**	-0.028 (0.004)**	-0.031 (0.004)**	-0.032 (0.004)**	-0.031 (0.004)**
Kulturell interaksjon	-	-	-0.002 (0.0002)**	-	-0.002 (0.0003)**
Inntekt	0.017 (0.004)**	0.017 (0.004)**	0.013 (0.004)**	0.014 (0.004)**	0.013 (0.004)**
Nasjonaløkonomisk interaksjon	-	-	-	-0.002 (0.0003)**	-0.001 (0.0004)**
Religiøs deltakelse	0.022 (0.004)**	0.022 (0.004)**	0.022 (0.004)**	0.022 (0.004)**	0.022 (0.004)**
Idrettsdeltakelse	0.013 (0.004)**	0.013 (0.004)**	0.012 (0.004)**	0.011 (0.004)**	0.012 (0.004)**
Se på idrett	0.224 (0.011)**	0.224 (0.011)**	0.226 (0.011)**	0.230 (0.011)**	0.227 (0.011)**
<i>Makronivå effekter:</i>					
Demokratisk styring	-	-0.233 (0.061)**	-	-	0.035 (0.089)
Kulturell globalisering	-	-	-0.011 (0.003)**	-	-0.001 (0.003)
BNP	-	-	-	-0.020 (0.003)**	-0.018 (0.005)**
<i>Varianskomponenter:</i>					
Konstant	0.069 (0.020)**	0.042 (0.013)** (39%)	0.037 (0.012)** (47%)	0.025 (0.008)** (64%)	0.025 (0.008)** (64%)
Alder	0.002 (0.0006)**	0.002 (0.0006)**	0.002 (0.0006)**	0.002 (0.0006)**	0.002 (0.0006)**
-2*Log Likelihood	49746.775	49735.525	45998.358	46021.359	45972.424

Merk: Nindivider = 36680; Nnasjoner = 24. Standardfeil er markert i parenteser. * $p < .0,5$ ** $p < .0,01$ (tohalet)

Resultatene viser at alle signifikante variabler på nivå 1 (mikrovariabler), med unntak av utdanning, har en positiv effekt på idrettsnasjonalisme. Utdanning er den eneste signifikante variabelen med negativ effekt på idrettsnasjonalisme. Konstanten viser at effekten av disse mikrovariablene varierer mellom nasjoner.

Alle makrovariablene som viser til nasjonale kjennetegn og som inkluderes i modell 2-5 gir en signifikant svekkelse av idrettsnasjonalisme, samt at verdiene på konstanten reduseres.

Konstanten under *variansekomponenter* representerer variasjonen i individuell idrettsnasjonalisme mellom nasjoner, mens det kontrolleres for forskjeller i forhold til alder, kjønn, utdanning, inntekt, religiøs deltakelse, idrettsdeltakelse, ”se på idrett”, nasjoners demokratiske styring, nasjoners grad av kulturell globalisering, nasjoners BNP, samt interaksjonen mellom utdanning og kulturell globalisering og mellom inntekt og BNP. Når varianseverdien i konstanten under variansekomponenter reduseres med inkluderingen av makrovariablene, indikeres det at disse nasjonale kjennetegnene forteller oss at det er forskjeller i idrettsnasjonalisme mellom nasjoner, og at nasjonale kjennetegn er noen av årsakene.

Begge interaksjonseffektene er konstruert med en mikrovariabel og en makrovariabel. Med slike interaksjoner kan man undersøke om effekten av individuelle kjennetegn (mikrovariabel) er større eller svakere i ulike nasjoner i forhold til det nasjonale kjennetegnet man kontrollerer for (makrovariabel). Interaksjonen mellom utdanning og kulturell globalisering forteller oss at stigningstallet for utdanning er betinget av nasjonens grad av kulturelle globalisering, hvor effekten av høy utdanning er mer negativ i kulturelt globaliserte nasjoner. Interaksjonseffekten mellom inntekt og BNP viser at effekten av høy inntekt er mer negativ i rike nasjoner.

I forhold til variansekomponentene kan vi lese at variansen på konstanten er 0,025 i den endelige modellen. I modell 1 som kun har inkludert mikrovariabler var den 0,069. Vi har altså fått redusert variansen med 64 % ved å inkludere makrovariablene kulturell globalisering og BNP (demokratisk styring er testet alene i modell 2, og den er ikke signifikant sammen med de to andre makrovariablene som vist i modell 5. I modell 2 ser vi derimot at den også er signifikant og reduserer variansen i konstanten med 39 %). Vi kan også lese at modellen blir signifikant bedre med inkluderingen av makrovariablene og interaksjonseffekter, hvor $-2 \times \text{Log likelihood}$ reduseres fra 49746,775 i modell 1 til 45972,424 i modell 5.

Den randomiserte aldersvariabelen forteller oss at alder varierer signifikant mellom nasjoner i forhold til idrettsnasjonalisme. Den endrer seg heller ikke med inkluderingen av makrovariabler i modell 2-5. Med andre ord er ikke makrovariablene som er inkludert i analysen i stand til å redusere variasjonene mellom nasjoner i forhold til alder og idrettsnasjonalisme.

Oppsummert viser det seg altså at det er fem individuelle kjennetegn som har betydning for idrettsnasjonalisme. Disse er alder, utdanning, inntekt, religiøs deltakelse, idrettsdeltakelse og ”se idrett live”, og alle har positiv effekt på idrettsnasjonalisme, utenom utdanning. Når man lar konstanten variere mellom nasjoner, viser det seg at nivået av idrettsnasjonalisme varierer mellom nasjoner, og at individuell variasjon påvirkes av de nasjonale kjennetegnene, som er demokratisk styring, kulturell globalisering og BNP. Interaksjonseffekter viser dessuten at effekten av individuelle kjennetegn som utdanning og inntekt slår ulikt ut, avhengig av nasjonalt tilholdssted.

7. Diskusjon

Kort oppsummert viser resultatkapittelet at idrettsnasjonalisme varierer signifikant mellom nasjoner når det kontrolleres for både individuelle og nasjonale faktorer. Alle individuelle faktorer har en positiv effekt på idrettsnasjonalisme, med unntak av utdannelse, hvor effekten er negativ. Det er ingen signifikant sammenheng mellom kjønn og idrettsnasjonalisme.

Makrovariablene som beskriver nasjonale kjennetegn, forteller oss at sterkere demokratisk styring, kulturell globalisering og BNP har en signifikant negativ sammenheng med idrettsnasjonalisme. De har i likhet med nivå 1-variablene forklaringskraft i henhold til forklart varians på tvers av nasjonale grenser. Interaksjonseffektene viser at stigningstallene for utdannelse og inntekt er betinget av nasjonenes grad av henholdsvis kulturell globalisering og BNP. Effekten av høyere utdannelse og inntekt er mer negativ i nasjoner som skårer høyt på disse nasjonale kjennetegnene. Effekten av alder varierer på tvers av nasjonale grenser, uten at noen av makrovariablene som er inkludert i analysen har klart å redusere denne variasjonen.

7.1 Demokratisk styring

Den første hypotesen som ble presentert i hypotesekapittelet sa at *Individer som lever i nasjoner med sterke demokratier vil uttrykke lavere grad av idrettsnasjonalisme enn individer som lever i nasjoner med svakere demokratier*. Analysen viser at det er en signifikant negativ sammenheng mellom demokratisk styring og idrettsnasjonalisme. Variabelen inkluderer frie valg og uavhengig presse, politisk stabilitet, statlig effektivitet, regulativ kvalitet (fravær av markedsfiendtlige poliser, eksempelvis utilstrekkelig bankoppsyn), rettsjustis og korrupsjonskontroll. Variabelen beskriver med dette kjennetegn på demokratiske institusjoner, et av fundamentene i den sivile nasjonalismen. Når demokratiet vokser seg sterkere argumenterer Nodia (1994) for at det vil skje en endring i nasjonalismen, fra etnisk nasjonalisme til den sivile formen, og at dette medfører en reduksjon i nasjonalismens styrke. Resultatene i denne oppgaven ser ut til å bekrefte denne oppfatningen.

Som nevnt i hypotesekapittelet vil en styrking av demokratiet også rette søkelyset mot dette systemets *mangler*. I denne sammenhengen vil nasjoner nødvendigvis måtte strekke seg ut over landegrenser til internasjonale organiseringer for å kunne operere med et velfungerende

demokrati. Lovbestemmelser vil eksempelvis ofte være tilknyttet internasjonale reguleringer. I sum vil slike mangler ved det nasjonale styringsorganet føre til at nasjonen får et sterkere internasjonalt preg. Man kan si at begrepet ” det forestilte fellesskap” av Anderson (1991) utvides, slik at nasjonale enheter ikke opererer uavhengig av hverandre, men i større grad går sammen og utgjør et ”makrofellesskap” av nasjoner, eksempelvis i form av internasjonale nasjonsorganiseringsorganer som det Europeiske fellesskap (EU). På denne måten utvides grensene for gruppedlemskap. I en idrettslig sammenheng kan det tenkes at uttrykket av ”det nasjonale” dermed kan minske i styrke hos individer i sterkt demokratisk styrte nasjoner ved at de i større grad har tilegnet seg et internasjonalt livssyn. Dette samsvarer dårlig med nasjonalidretten, hvor rivalisering mellom nasjoner er det sentrale elementet i konkurranseprinsippet som regjerer i internasjonale idrettskonkurranser. I motsetning til i nasjonalidretten ser sterke demokratier ut til å oppmuntre til internasjonalt *samarbeid* i stedet for *konkurranse*. Dette kan også medføre at befolkningen tilegner seg et mer internasjonalt livssyn og ser mindre verdi i konstruksjonen av nasjonale stereotypier, som i idretten som er ment å skille individer fra ulike nasjoner fra hverandre.

7.2 Kulturell globalisering

Den andre hypotesen jeg presenterte i kapittel fem sa at *Individer som lever i nasjoner med høy grad av kulturell globalisering vil uttrykke lavere idrettsnasjonalisme enn individer som lever i nasjoner med lav grad av kulturell globalisering.*

Resultatene viser at dersom en nasjon blir utsatt for økt kulturell globalisering reduserer dette idrettsnasjonalismen til nasjonens innbyggere. En mengde empiri har undersøkt hvordan kulturell globalisering kan ha påvirkning på nasjonal identitet. Kunovich (2009) finner i sin studie at økt kulturell globalisering kan assosieres med lavere grad av nasjonal identifikasjon, samt en vektlegging av sivil over etnisk nasjonalisme. I motsetning til den ledende oppfatningen i nasjonalismelitteraturen, fant Shulman (2002) at mennesker som levde i vesteuropeiske nasjoner (som ofte tilskrives sivil nasjonalisme) hadde sterke kulturelle identiteter, mens mennesker i østeuropeiske nasjoner (som ofte blir tilskrives etnisk nasjonalisme) hadde sterke sivile nasjonale identiteter.

Dette kan tyde på at det ligger en dualisme i denne globaliseringsprosessen i forhold til nasjonal identitet og nasjonalisme; På den ene siden fører presset av ytre kultur til en svekkelse av nasjonal identitet og nasjonalisme. Som Castells (1996) påpeker mobiliserer dette presset derimot også et mottrykk, og en ekstra oppmerksomhet mot det som oppfattes som autentisk, nasjonal kultur og identitet. Dette kan forklare hvorfor kulturell globalisering ikke har større negativ gjennomslagskraft på idrettsnasjonalisme enn hva resultatene i denne oppgaven viser.

Gellners (1983) og Hobsbawms (Hobsbawm & Ranger 1983) teoretiseringer tilsier at sosial homogenisering av befolkningen som styres av nasjonale eliter, fremmer kulturell homogenitet, som igjen fremmer nasjonalisme. En av forklaringene på den negative sammenhengen mellom kulturell globalisering og idrettsnasjonalisme kan være at kulturell globalisering utsetter nasjoner for en form for kultur som retter seg mot individer som medlemmer av et flernasjonalt fellesskap, og fremmer på denne måten *internasjonal* kulturell homogenitet. Den nasjonale elite (som Gellner og Hobsbawm definerer som den sentrale aktøren for utbredelse av nasjonalisme gjennom kultur) erstattes dermed av en internasjonal elite, og dette skaper en negativ sammenheng med nasjonalidretten (som i større grad er en nasjonalkulturell identitetsmarkør). Denne forskjellen på kulturelle formidlere utgjør en trussel for individuell nasjonal identitet ved at de kulturnasjonale identitetsmarkørene individet omgir seg med og som er med på å definere karakteristikker av individets nasjonale medlemskap, erstattes eller kommer i konflikt med kjennetegn som promoterer internasjonale medlemskap. Som Hobsbawm (1991) påpeker kan den nasjonale idretten tolkes som en av de nasjonale kulturelle identitetsmarkørene som er med på å definere hva som er essensen i den nasjonale identiteten, og som er under press fra kulturelle globaliseringsprosesser.

7.3 Utdannelse

Resultatene fra analysen viser at utdanning har en signifikant negativ effekt på idrettsnasjonalisme. Dette kan tolkes i lys av den kognitive ferdighetsmodellen, som tilsier at individer med høyere utdanning har lettere for å føle tilhørighet med større grupper enn individer med lavere grad av utdanning. Samtidig er det viktig å kunne skille mellom de ulike formene for nasjonalisme i dette henseende. Det er nærliggende å forvente at sivil nasjonalisme

er mer utbredt blant individer med høy utdanning enn etnisk nasjonalisme (Kunovich 2009). Ulike former for nasjonalisme gir også ulike uttrykksformer. Hvorvidt idrett evner å henvende seg og være en uttrykksform for begge disse formene for nasjonalisme, er et åpent spørsmål. Med hypotese tre antok jeg at *Jo mer utdanning individer har, jo lavere vil deres idrettsnasjonalisme være*. En av forklaringene til at resultatene i analysen ser ut til å forsterke hypotesen om at foreligger et slikt forhold, er at høyere utdanning gjør at individer ser ut til å kunne forestille seg å være medlem av større grupper. Men som vist over er effekten av utdanning også betinget av nasjoners kulturelle globalisering: Den fjerde hypotesen jeg presenterte sa at *I samspill vil høy utdanning ha en større negativ effekt på idrettsnasjonalisme hos individer i nasjoner som kjennetegnes ved høy kulturell globalisering, sammenliknet med individer i nasjoner med lav grad av kulturell globalisering*.

Ut fra resultatene kan de se ut som både utdanning og kulturell globalisering ser ut til å fremme *internasjonalisme* i form av henholdsvis et mer internasjonalt livssyn og en kulturell homogenisering av befolkningen, og denne antagelsen forsterkes når vi kan lese at den negative effekten av høy utdanning på idrettsnasjonalisme forsterkes for høyt utdannede i høyt kulturelt globaliserte nasjoner.

7.4 Økonomi

Jo høyere inntekt en har, desto høyere idrettsnasjonalisme uttrykker man. Dette ser fremfor alt ut til å fortelle at med rikdom kommer også et ønske om å identifisere seg med eliten, altså nasjonen. Flere studier har vist hvordan økonomi påvirker individers nasjonale identitet. Jones og Smith (2001 a) fant i sin studie at individer med høyere husholdningsinntekt kan assosieres med en lavere tilslutning til nasjonal identitet. Den samme tendensen fant Kunovich (2009) i sin studie²².

I forhold til nasjonal økonomi presenterte jeg hypotese 5 som sa at *Individer som lever i nasjoner med en sterk nasjonal økonomi vil uttrykke lavere idrettsnasjonalisme enn individer som lever i nasjoner med en svak nasjonal økonomi*. Resultatene viser at individer i nasjoner med høyere

²² Jones og Smiths (2001 a) og Kunovich (2009) sine studier opererer med en avhengig variabel som måler en "generell" oppfatning av nasjonal identitet, og som er tenkt å skille mellom sivil og etnisk nasjonalisme. Den avhengige variabelen i denne oppgaven retter seg derimot mot nasjonal identitet i en idrettslig kontekst.

BNP vil ha større sannsynlighet for å være mindre nasjonalistiske, sammenliknet med individer som lever i nasjoner med svakere BNP. Tar man i betraktning tidligere funn som viser en motsatt tendens (se for eksempel Evans & Kelley 2002; Smith & Jarkko 1998), kan dette indikere at økonomi har en viss effekt på nasjonalisme frem til økonomien frembringer et visst velstandsnivå (Inglehart 1989, 1997). Frieden og Rogowski (1999) viser i sin studie til at en nasjons økning av internasjonal økonomisk aktivitet reduserer innenlandsk økonomisk aktivitet. I nasjoner hvor dette gir avkastning i form av en sterkere nasjonal økonomi, kan det hende at internasjonalisme og økonomisk interaksjon med andre nasjoner vurderes positivt av nasjonens innbyggere. En effekt av dette kan være at innbyggere i nasjoner med en sterk nasjonal økonomi får et mer internasjonalt (i stedet for nasjonalt) livssyn, og at dette resulterer i en lavere interesse for nasjonalidrettens vektlegging av inn- og utgruppediskriminering, hvor en av hensiktene er å forsterke den unike nasjonale identitet. Dermed kan det se ut som den industrielle vekst, som Anderson (1991) mente var hovedårsaken til nasjonale samlingsprosesser, har utviklet seg i takt med økende transnasjonal økonomisk aktivitet. Andersons ”forstilte felleskap”, som i utgangspunktet utvidet lokale samfunn til nasjonale, kan i denne sammenhengen tolkes som en videreutvikling fra nasjonale til internasjonale samlingsprosesser, som har grobunn i økonomisk aktivitet.

I motsetning til de overnevnte studiene i dette kapittelet har jeg valgt å undersøke om det eksisterer en interaksjon mellom personlig og nasjonal økonomi. På denne måten kontrollerer man om effekten av individuell inntekt i forhold til idrettsnasjonalisme er betinget av nasjonal økonomi. Interaksjonseffekten mellom personlig inntekt og BNP viser at økonomi påvirker idrettsnasjonalisme på tvers av landegrenser, hvor effekten av personlig inntekt ser ut til å bety mindre jo rikere nasjonen er: desto mindre eksklusivt det er å være rik, desto mindre rolle spiller man i forhold til nasjonen. Dette resultatet er i tråd med Hobsbawms (1991) tese, hvor han argumenterer for at nasjonen vokste frem som den viktigste arenaen for høykulturen for å opprettholde sosial kontroll. Dersom økonomiske ressurser mister sin posisjon som kjennetegn for innpass i den gitte nasjonale høykultur, vil muligens dens effekt på interesser for det nasjonale prosjekt også svekkes.

Man kan også benytte en mer psykososial tilnærming for å forklare hvorfor individuell økonomisk rikdom ser ut til å bety mindre i rike nasjoner. Jones og Smith (2001 a) argumenterer i sin studie for at individer med høyere inntekt lettere kan se for seg å være medlem av større grupper enn individer med lavere inntekt, som har et mer snevert syn på gruppedlemskap. Det vil det være nærliggende å foreslå at personlig rikdom hos individer i rike nasjoner fører til et mer internasjonalt utsyn (i motsetning til et nasjonalt). Korrelasjonstester viser at det er en sterk sammenheng mellom BNP, kulturell globalisering og demokratisk styring (se tabell 6 i vedlegg). Det ser derfor ut som det er samvariasjon mellom disse variablene, de er mål som uttrykker noe av det samme. Samvariasjonen mellom variablene er faktisk så stor at alle korrelasjonene har en pearsons korrelasjonsskåre på over 0,6 (fra 0,675 til 0,846), slik at det er vanskelig å identifisere deres unike forhold til idrettsnasjonalisme. En mulig tolkning er at effekten av nasjonal økonomi må ses i lys av de andre makrovariablene; høye verdier på demokratisk styring, kulturell globalisering og BNP er alle kjennetegn som kan tilskrives vesteuropeiske nasjoner – på samme måte som sivil nasjonalisme tilskrives de samme nasjonene i nasjonalismelitteraturen, og som også beskrives som svakere i styrke enn den etniske formen for nasjonalisme (Shulman 2002). Kunovich (2009) finner liknende resultater i sin studie som analysene i denne oppgaven viser. Han konkluderer med at en økning i BNP, kulturell globalisering og demokratisk styring alle gir lavere grad av nasjonal identitet, men høyere grad av sivil nasjonalitet (sammenliknet etnisk nasjonalisme).

Interaksjonskoeffisienten tyder dermed på at rike i vestlige nasjoner i kraft av høyere BNP, men også større grad av kulturell globalisering og demokratisk styring, generelt sett har mindre interesse i nasjonale gruppedlemskaper ved at man lever i vestlige demokratiske nasjoner med et sterkere internasjonalt utsyn og en mindre særegen kultur. Den sjettede hypotesen jeg presenterte sa at *Individer med høy inntekt som lever i nasjoner med en sterk nasjonal økonomi vil uttrykke lavere idrettsnasjonalisme enn individer med høy inntekt som lever i nasjoner med en svakere nasjonal økonomi*. Det kan se ut som at når det er mindre eksklusivt å være rik, spiller man også en mindre rolle i forhold til nasjonen. Dette kan være en indikasjon på at personlig inntekt har en svak posisjon som elitistisk trekk i nasjoner med sterke økonomier.

7.5 Alder og idrettsnasjonalisme

Jo eldre en blir, desto høyere grad av idrettsnasjonalisme uttrykker man. I forholdet mellom alder og idrettsnasjonalisme, presenterte jeg den syvende hypotesen som sa at *Jo eldre en blir desto større grad av idrettsnasjonalisme vil man uttrykke*. Det kan være flere årsaker til at resultatene i analysen ser ut til å forsterke denne hypotesen. Norris (1999) mener blant annet at den territorielle tilknytningen til nasjonen blir sterkere med økende alder. Eldre mennesker har blant annet en lengre nasjonal fortid å reflektere over enn yngre mennesker. Dette illustrerer Renans (1990) poengtering av at fra et historisk perspektiv foregår det en kontinuerlig prosess med å fremheve hendelser som setter nasjonen i et positivt lys. Idretten er et redskap som kan benyttes til dette, og denne erindringsprosessen får naturligvis et større register jo eldre en blir. Dette kan forsterke grad av idrettsnasjonalisme. Samtidig kan det tenkes at yngre mennesker er mer fremtidsrettet enn eldre mennesker, og bruker mindre tid på å reflektere over tidligere idrettsprestasjoner som retter oppmerksomheten mot nasjonen.

I en studie av Smith og Jarkko (2001) fremmer de to forklaringer på den sterke positive sammenhengen mellom alder og nasjonal identifikasjon de finner i sine resultater: For det første peker de på at en generell nedgang i nasjonal identifikasjon kan henge direkte sammen med fremveksten av globalisering og multilateralisme de seneste tiår (Cammilleri & Falk 1992; Craige 1996). Individuer som vokser opp i dag er mye mer eksponert for utenlandsk kultur enn tidligere. Det er nærliggende å argumentere for at avstanden fra det lokale til det nasjonale og internasjonale har gjennomgått prosesser hvor mennesker er kommet nærmere hverandre, og kommuniserer mer med hverandre enn tidligere. Det globale miljøet skaper et nytt kollektiv som en mer eller mindre upersonlig instans hvor individet er medlem, og som påvirker hans/hennes identitet. En global identitet betyr at folk utvikler en form for tilhørighet ved å tilegne seg praksiser og informasjon som er del av en global kultur (Arnett 2002). Som en illustrasjon på hvordan avstanden mellom det lokale, nasjonale og internasjonale har minsket i idretten de siste 50 årene, eller mellom nye og eldre generasjoner, kan man se til engelsk fotball: En nyskapt interesse for det lokale laget innebærer i større grad enn tidligere også en oppmerksomhet mot internasjonale forhold, ved at selve fundamentet i klubben, *laget - de 11* – er utgjort av distinkt forskjellige kulturelle identiteter. Fra 1992 til 2000 fikk man en dobling i antall utenlandske spillere i den engelske toppligaen, og en økning fra 11 ikke-britiske spillere i 1992 til hele 250 i

2007 (Doczi & Toth 2009). Til sammenlikning var rekrutteringen av ikke-engelske spillere til den engelske toppserien i perioden fra 1946 til slutten av 1970-tallet begrenset til spillere som hadde britiske pass eller som hadde rett til å jobbe i England uten arbeidstillatelse (i praksis mennesker fra den Irske Republikk etter 1948) (McGovern 2002).

For det andre kan nedgangen i nasjonal identifikasjon ifølge Smith og Jarkko (2001) henge sammen med den forrige generasjons nasjonalistiske ekstremisme fra andre verdenskrig (Rose 1985; Topf, Mohler & Heath 1989). For den tapende part i andre verdenskrig (Tyskland), viser Smith og Jarkko (2001) en nedgang i det de omtaler som ”generell nasjonal identifikasjon”, men som ikke har noen særlig påvirkning på spesifikke nasjonale bragder, som blant annet omfatter sportsspesifikk nasjonal identifikasjon. Dette kan være en indikasjon på at sportsspesifikk nasjonalisme og nasjonal identitet ikke nødvendigvis trenger å være relatert til en mer generell oppfatning av nasjonalisme, eller nasjonalisme som relaterer seg til andre domener, som eksempelvis krig.

Den åttende av hypotesene jeg presenterte i hypotesekapittelet sa at *Det eksisterer forskjeller mellom nasjoner i forhold til individuell idrettsnasjonalisme, men nasjonenes unike historie – spesielt i forhold til krigføring – gjør det vanskelig å finne systematiske variasjoner*. Resultatene i denne oppgaven viser at det er en signifikant sammenheng mellom alder og idrettsnasjonalisme på tvers av landegrenser, og ingen av makrovariablene som er inkludert i analysen reduserer denne variasjonen. Det er nærliggende å foreslå at forholdet mellom alder og nasjonalisme (og også idrettsnasjonalisme) avhenger av hver enkelt nasjons unikhhet, kanskje spesielt i forhold til krigføring, som er sterkt knyttet sammen med nasjoners bakgrunn og historie. Dette forholdet har denne analysen ikke klart å fange opp. En mulig årsak kan være at variablene jeg har inkludert som tar for seg nasjonale kjennetegn ikke er i stand til å reflektere nasjoners unikhhet, slik som det kan tenkes at for eksempel krigføring er i stand til å gjøre. De er i større grad konstruert for å vise til *fellesstrekk* ved nasjoner som kjennetegnes ved sivil nasjonalisme. At jeg har utelatt krigføring som nasjonalt kjennetegn kan derfor tolkes som en metodisk svakhet i analysen, da dette er en faktor Smith og Jarkko (2001) mener kan forklare hvorfor eldre er mer nasjonalistiske enn yngre. I senere studier vil det kunne være hensiktsmessig å inkludere en variabel som tar for seg krigføring, for å se om denne kan forklare variasjoner mellom nasjoner i forhold til

idrettsnasjonalisme og alder.

7.6 Kjønn

Kjønn var den eneste uavhengige variabelen som ikke var statistisk signifikant i analysen. Tidligere studier har vist ulike resultater i forhold til kjønn og nasjonal identitet: Jones og Smith har i en av sine studier vist at det ikke er noen statistisk signifikant sammenheng mellom kjønn og nasjonal identitet (Jones & Smith 2001a), mens de i en annen studie har funnet at kvinner i større grad enn menn har preferanser for en sivil over etnisk nasjonal identitet (Jones & Smith 2001b). Kunovich (2009) har i sin studie funnet at menn har sterkere preferanser for både sivile og etniske former for nasjonal identitet enn kvinner.

Tilgjengelig teori om forholdet mellom kjønn og nasjonal identitet er derimot forholdsvis tydelig på at nasjonen er et prosjekt av og for menn (Walby 1996). Nasjonen og nasjonalisme er et maskulint domene, blant annet ved at militarisme og nasjonal politikk er nasjonale karakteristikk som henvender seg spesielt til menn (Walby 1996). Samtidig sier teori at også idretten er et maskulint prosjekt, ved at de mest sentrale elementene i idretten er høyt verdsette fysiske ferdigheter, samt en aksept for bruken av aggresjon, makt og vold (Bryson 1987). Jeg har tidligere i oppgaven presentert hypotesen som sa at *Kvinner vil uttrykke lavere idrettsnasjonalisme enn menn*. I resultatene i denne oppgaven er det ingen signifikant sammenheng mellom kjønn og idrettsnasjonalisme. En måte å tolke dette resultatet på er at nasjonen og nasjonalidretten ikke nødvendigvis henvender seg spesielt til menn. Eksempelvis kan det tenkes at det er elementer i idretten og nasjonen som også henvender seg til kvinner, men disse er annerledes (og muligens oversett) de som henvender seg til menn. En annen tolkning er at likestillingsprosesser har ført til at elementene i idretten og nasjonen, som litteraturen hevder henvender seg spesielt til menn, også er i ferd med å rette seg mer mot til kvinner.

7.7 Religiøs deltakelse

Den tiende hypotesen som ble presentert i hypotesekapittelet sa at *Individer som deltar ofte på religiøse tilstelninger vil uttrykke sterkere grad av idrettsnasjonalisme enn individer som deltar sjeldnere på religiøse tilstelninger*. Antagelsen var i stor grad bygd opp rundt Sages (1993)

argumentasjon om at både idretten og religionen innebefatter praksiser som til en viss grad er overlappende: Idolisering, ordlegging og språk, pilegrimsferder, fanatisk troende, vitnesbyrd, mirakler, regler, domlegging og mystisisme er alle elementer som kan identifiseres i både de fleste idretter og religioner. I både idretten og religionen er dette praksiser som har en overordnet funksjon, hvor de fungerer som samlingsprosesser, og frembringer gruppesamhold. I forhold til nasjonalisme mente Benedict Anderson (1991) at nasjonalismen er en sekulær måte å konseptualisere og forstå virkeligheten og i forhold til det *hellige*. Den sentrale forskjellen mellom religion og nasjonalisme er at *det hellige* ikke er troen på Gud – det er troen på nasjonen som en enhet, det Anderson omtaler som ”det forestilte fellesskap”. Praksisene for å hylle både Gud og nasjonen er ofte svært like - også i idretten. Dette indikerer fremfor alt at idretten gjennom aktiviteter som er svært like de vi finner i religionen, kan fungere som et nasjonalt samlingspunkt, slik som Anderson foreslår. De mange praksisene og ritualene nasjonalidretten har til felles med religionen kan oppfattes som en naturlig del av rammene rundt aktiviteten og konkurransene som avholdes. Dette illustrerer idrettens evne til å produsere og reprodusere nasjonalisme i form av en følelse av samhold, som virker både på et bevisst og ubevisst plan (Billig 1995). Det er derfor ikke overraskende at individer som deltar ofte på religiøse tilstelninger uttrykker høyere grad av idrettsnasjonalisme sammenliknet med individer som deltar sjeldnere.

7.8 Idrettsdeltakelse

I forhold til idrettsdeltakelse sa den ellefte hypotesen at *Høy fysisk aktivitet medfører økt idrettsnasjonalisme*. Resultatene fra analysen viser at jo mer fysisk aktiv en er, desto høyere grad av idrettsnasjonalisme uttrykker man. Hypotesen bygde blant annet på Seppels (2002) argumentasjon om at deltakelse i idrett har en integrerende funksjon. Resultatene i denne analysen er i tråd med en slik tankegang, hvor deltakelse i idrett fører til økt idrettsnasjonalisme. Dette kan være en indikasjon på at i kraft av at individet føler seg mer integrert som en del av et større fellesskap, er man også tilbøyelig til å se nasjonal idrett som et uttrykk for dette fellesskapet man er sosialisert inn i. Sosialisering inn i idretten kan også tolkes som en prosess som fremmer kulturell unikhet, lik den som skisseres i primordialistisk nasjonalismelitteratur. Dette skjer ved at individet kan tenkes å bli integrert inn i idretter og aktiviteter som er tett

knyttet med naturen som nasjonal uttrykksform, for eksempel rollen skiidretten har som et kulturelt uttrykk for Norge som nasjon (Goksøyr 1994). Dermed kan det tenkes at denne integreringsprosessen gjør at individet sosialiseres inn i et nasjonalt fellesskap hvor man oppfatter nasjonalidretten som en viktig nasjonalkulturell uttrykksform. Det ligger naturligvis også en grunnleggende interesse inne i bildet som er med på å forklare hvorfor idrettsdeltakelse viser en positiv signifikant sammenheng med idrettsnasjonalisme, hvor individer som driver med idrett er sannsynligvis mer interessert enn gjennomsnittet også i nasjonale idrettsutøvere og lag.

7.9 Se på idrett

I motsetning til den aktive utøveren ligger det en viss ønskelig distanse mellom tilskueren og aktivitetene som observeres. På samme måte som ved individet som deltar i idrett, vil tilskueren ha en ekstra form for interesse for idrettsprestasjoner, om enn i større grad enn respondenter som bedriver idrett. Den siste hypotesen jeg presenterte i hypotesekapittelet, sa at *Individer med et høyt sportskonsum vil uttrykke sterkere grad av idrettsnasjonalisme enn individer med et lavt sportskonsum*. Det er nærliggende å trekke frem identifikasjonsprosesser når man diskuterer årsaker til hvorfor individer som ser idrett har en så sterk positiv sammenheng med idrettsnasjonalisme som resultatene viser; tilskueren identifiserer seg med lag og utøvere i sterk grad. Når disse lagene og atletene oppfattes som et aktivt og sterkt uttrykk for nasjonen, vil individer som har interesse av å beskue deres prestasjoner uttrykke høyere grad av idrettsnasjonalisme, sammenliknet med individer som konsumerer mindre idrett. Denne identifikasjonsprosessen med nasjonen gjennom idretten, viser fremfor alt hvordan idretten spiller på de fleste faktorer som diskuteres i nasjonalismelitteraturen, og hvordan idretten appellerer til nasjonalisme. Idretten er et samlingspunkt for nasjonen, den knytter befolkningen sammen som "et forestilt fellesskap" (Anderson 1991) gjennom rituelle konkurranser mellom nasjoner som kan observeres av tilskuere, både på stadion og i tv-skjermen. Som sosial identitetsteori vektlegger, fremmer konkurransene også et klart skille mellom "vår" nasjon og "de andre", hvor utfallet ofte er en favorisering av egen gruppe eller nasjon. Konkurransene (eksempelvis verdenscupen i ski, nasjonale fotballturneringer og golden league i friidrett) følger bestemte årstider, datoer og år. De er dermed forutsigbare, kontinuerlige produksjoner og reproduksjoner av nasjonalisme, og opptrer som en naturlig del i mange menneskers hverdagsliv

(Billig 1995). Mange av idrettene som utøves inneholder elementer, som kanskje spesielt i den primordialistiske litteraturen, holdes frem som sentrale for nasjonalisme. Det mest fremtredende er det etniske elementet i idretten: idrettskonkurranser bygger på konkurranse, hvor atletene utøver fysiske (utholdenhet, styrke, fart og så videre) og moralske kvaliteter (vågemot, aggresjon, lederskap, selvkontroll, initiativ, viljekraft, selvoppofrelse) som knytter dem til naturen, og som er viktige for fysisk overlevelse.

Det kan se ut som det er flere mekanismer som gjør at det å se på idrett øker den nasjonale identifikasjonen til individet. Hovedforklaringene finner vi i idrettens utbredelse som knytter mennesker i nasjonen sammen, idrettens fremste kjennetegn som konkurranse mellom nasjoner, og hvordan idretten evner å la individer identifisere og kategorisere seg med laget eller nasjonen.

7.10 Metodiske og teoretiske betraktninger

Når det gjelder bedømmelse av validitet og reliabilitet i oppgaven, er det flere aspekter som bør belyses. Spørreskjemaet er utformet av andre, og de empiriske dataene som oppgaven baserer seg på, er samlet inn og registrert av andre. Jeg har derfor ikke hatt noen kontroll eller mulighet til å påvirke disse delene av undersøkelsen. Som jeg viste i avsnitt 4.1, 4.3 og 4.4 i metodekapittelet, har spørreskjemaet en del variasjoner i forhold til svarprosent, aldersfordelinger og språkutfordringer i nasjonene i utvalget. Likevel har datamaterialet i undersøkelsen *Leisure time and sports* gode forutsetninger for å kunne finne et generelt svar på hvordan det står til med nasjonalisme knyttet til idrett i en internasjonal sammenheng. En av utfordringene har vært arbeidet med å koble relevant teori til datamaterialet. For variablene som beskriver nasjonale kjennetegn, har jeg måttet gå ut over den opprinnelige undersøkelsen og hentet inn eksterne data. Av nasjonale kjennetegn kunne det også vært hensiktsmessig å inkludere en variabel som tok for seg krigføring. Jeg har ikke klart å operasjonalisere en god variabel til dette, og dermed har dette nasjonale kjennetegnet manglet i analysene.

Leisure time and sports har et utvalg på 36680 respondenter. Dette kan by på utfordringer i forhold til å trekke statistiske generaliseringer. Selv om man frembringer statistisk signifikante resultater, betyr ikke dette automatisk at resultatene er sterke og substansielt betydningsfulle. Med en så stor utvalgsstørrelse som jeg har i datasettet, kan det være at jeg har fått resultater med

svake sammenhenger, som likevel har vist seg å være statistisk signifikante. Med andre kan man ikke blindt stole på at statistisk signifikante resultater nødvendigvis trenger å være av noen spesiell betydning.

Frafallsprosenten varierer også noe i de uavhengige variablene, og spesielt inntektsvariabelen har et høyt frafall med 34,4 %. Det kan hende at mange av respondentene ikke har vært komfortabel med å oppgi hvor mye man tjener, kanskje spesielt dersom oppfatter seg selv som lavtlønnet. Det kan ha kunnet gå ut over resultatenes validitet dersom det høye frafallet er selektivt og har gitt en skjevhet i utvalget.

I forhold til den avhengige variabelen er denne noe skjevfordelt (se figur 8 i vedlegg). En slik skjevfordeling kan gå ut over analysens pålitelighet. Innvirkningen en slik skjevfordeling kan ha på den substansielle tolkningen av resultatene er derimot større i små enn i store utvalg (Eikemo & Clausen 2007). SPSS 17.0 har kun støtte for å bruke kontinuerlige avhengige variabler i flernivåanalysefunksjonen. Hadde jeg brukt et annet statistisk program, kunne jeg ha dikotomisert variabelen. Dikotome flernivåmodeller kan derimot gi større skjevfordelinger og gjennomsnittelige standardfeil enn lineære flernivåmodeller (Patrick 2001).

Jeg har benyttet faktor- og reliabilitetsanalyse i konstruksjonen av indeksvariablene kulturell globalisering og demokratisk styring. Begrepene er konstruert med bakgrunn i teoretiske begrunnelser og tidligere studier (se Kunovich 2009). Man kan være kritisk når man slår sammen variabler til et felles begrep. En del informasjon forsvinner, og man kan risikere å miste en del interessante detaljer. På samme måte som teoretiseringen som skiller mellom sivil og etnisk nasjonalisme, forsøker disse variablene å beskrive en helhetlig tendens. De er abstrakte begreper som beskriver stereotyper som er teoretisk og empirisk anvendbare, men man må ta forbehold ved generaliseringer til den virkelige verden.

Det er også gjort omkodinger på de uavhengige variablene utdanning, inntekt, religiøs deltakelse og "se idrett live". Utdanning og inntekt er omkodet slik at variablene er mest mulig normalfordelt for hver nasjon, og deretter gitt en samlet kategorisering uavhengig av nasjonalt tilholdssted. Religiøs deltakelse og "se idrett live" er også blitt kodet om for å forbedre

normalfordeling. Som med indeksvariablene diskutert over, kan også disse omkodingene ha medført et tap av informasjon og spesifisering.

Man kan også spørre seg om konteksten undersøkelsen blir gjennomført i påvirker respondentenes svar. De fleste av besvarelsene til *Leisure time and sports* er blitt gjennomført som intervjuer ansikt til ansikt, mens noen respondenter har besvart pr. post. Svarer respondentene det samme, uavhengig av omstendigheter? Dersom de ulike kontekstene har påvirket respondentenes besvarelser, kan det foreligge systematiske forskjeller i svarene som uttrykkes med bakgrunn i settingen undersøkelsen gjennomføres i.

8. Oppsummering og etterord

En av utfordringene når man gjennomfører flernivåanalyser er å finne teoretisk substansielle argumenter i utvelgelsen av variabler (Bickel 2007). Hvilke variabler på nasjonalt nivå skal inkluderes? Hvilke variabler skal analyseres som randomiserte komponenter? Hvordan kan man på best mulig måte velge ut og operasjonalisere variabler som tar for seg nasjonalisme og nasjonal identitet i en idrettslig kontekst med flernivåanalyse som metode, et hittil utforsket område? Variablene som er inkludert i den endelige flernivåanalysen i denne oppgaven er valgt ut og konstruert med bakgrunn i mine forskningsspørsmål, samt relevant teori og tidligere studier.

For å oppsummere resultatene i forhold til forskningsspørsmålene jeg stilte i innledningskapittelet, samt hypotesene fremmet i kapittel fem, viser det seg at det er systematiske forskjeller i idrettsnasjonalisme mellom nasjoner, som bygger både på individuelle og nasjonale kjennetegn.

Litteratur som tar for seg relasjonene mellom idrett og nasjonalisme foreslår at idrett er en viktig uttryksform for det nasjonale, både tolket fra et nasjonalt (Bairner 2001; Hargreaves 1992) og individuelt ståsted (Hobsbawm 1991; Smith & Porter 2004; Kolstad 2002). Den høye gjennomsnittsverdien på den avhengige variabelen i denne analysen styrker denne oppfatningen om at idrettsnasjonalisme er et utbredt fenomen, hvor nasjonalidretten ser ut til å henvende seg og bli oppfattet positivt av store deler av befolkningen. Det kan se ut som idretten er et sterkt uttrykk for det nasjonale fellesskap, slik som Hobsbawm (1991) argumenter for. Det er et gjennomgående høyt gjennomsnittelig nivå av idrettsnasjonalisme i alle nasjonene i utvalget (se figur 2, side 58), men vi kan også observere forskjeller mellom nasjoner.

Analyseresultater viser at alle individuelle kjennetegn som er statistisk signifikante er positive, utenom utdannelse som er negativ. Individuelle kjennetegn ser ut til å kunne forklare forskjeller i idrettsnasjonalisme ved blant annet: økte kognitive ferdigheter øker individets evne til å se for seg å tilhøre større grupper (utdannelse); individets ønske om å tilhøre eliten (inntekt); de mange rituelle likhetene mellom idrett og religion (religiøs deltakelse); en gradvis nedgang i nasjonalisme og territorielle tilknytninger etter 2. verdenskrig (alder); integrasjons- og

sosialiseringprosesser inn i det nasjonale prosjekt (idrettsdeltakelse); og identifikasjon med nasjonale utøvere og lag (se på idrett).

Når vi ser forskjeller mellom nasjoner i forhold til idrettsnasjonalisme, kan det være en indikator på at nasjonale kontekster har en påvirkning på individuell idrettsnasjonalisme. Resultatene viser at en høy skåre på nasjonale kjennetegn som BNP, kulturell globalisering og demokratisk styring, som teoretiseres som kjennetegn på sivil nasjonalisme og som mest utbredt i industrialiserte nasjoner i vest (Shulman 2002; Smith 2001), ser ut til å redusere idrettsnasjonalisme. Dette indikerer at en svekkelse av nasjonalkulturell egenart og økt kontakt med andre nasjoner resulterer i at befolkningen i disse nasjonene tilegner seg et mer internasjonalt livssyn som til dels bryter med prinsippet om nasjonal rivalisering og forsterkning av nasjonale stereotypier vi finner i nasjonalidretten. Det kan se ut som Andersons (1991) ”forestilte fellesskap” utvides, slik at individer i nasjoner som kjennetegnes ved sivil nasjonalisme ikke bare oppfatter seg som medlemmer av et nasjonalt fellesskap, men også som en del av et internasjonalt fellesskap. Hvor Gellner (1983) og Hobsbawm (Hobsbawm & Ranger 1983) argumenterer for at kulturell homogenitet fremmer nasjonalisme, ser kulturell globalisering ut til å fremme en internasjonal kulturell homogenitet som reduserer nasjonalisme. Effekten av nasjonalidretten som forfekter av nasjonalkulturell unikhet ser altså ut til å bli lavere jo sterke nasjoner er preget av kulturell globalisering. I forhold til økonomi ser det ut som transnasjonal økonomisk aktivitet er en viktig indikator på internasjonalisme. Hvor Anderson (1991) mente at industriell vekst var hovedforklaringen på nasjonale samlingsprosesser, kan det se ut som økonomisk aktivitet fremmer internasjonale samlingsprosesser. Den samme tendensen er gjeldende i forhold til demokratiske sterke nasjoner, hvor internasjonalisme fremmes ved at nasjoner i større og større grad er deltakende i ”makrofellesskap” av nasjoner, gjennom blant annet internasjonale organisasjoner (som EU). I motsetning til i nasjonalidretten kjennetegnes denne deltakelse i større grad på samarbeid enn konkurranse.

Interaksjonseffektene viser at effekten av individuelle kjennetegn er betinget av nasjonale kjennetegn. Effekten av inntekt og utdanning varierer mellom nasjoner i henhold til nasjonal økonomi og grad av kulturell globalisering: Effekten av personlig inntekt på idrettsnasjonalisme reduseres desto rikere nasjonen er. I forhold til utdanning kan man lese at den negative effekten

utdannelse har på idrettsnasjonalisme, forsterkes hos individer som lever i sterkt kulturelt globaliserte nasjoner. Knytter man disse resultatene opp mot nasjonalismelitteraturen, kan det se ut som effekten av enkelte individuelle kjennetegn er avhengig av om man tilhører nasjoner som kjennetegnes med sivil eller etnisk nasjonalisme. Det kan se ut som høy inntekt er viktigere i forhold til idrettsnasjonalisme for individer i nasjoner som kjennetegnes med etnisk nasjonalisme, sammenliknet med individer i nasjoner som kjennetegnes med sivil nasjonalisme. Dette kan komme av at høy inntekt er et sterkere elitistisk trekk i nasjoner som kjennetegnes ved etnisk nasjonalisme, sammenliknet med nasjoner med sivil nasjonalisme. Har man høy inntekt spiller man på denne måten en viktigere rolle for det nasjonale prosjekt. Samtidig ser det ut som det negative forholdet mellom høy utdannelse og idrettsnasjonalisme er sterkere for individer i nasjoner som kjennetegnes ved sivil nasjonalisme. En årsak kan være at nasjoner som kjennetegnes ved sivil nasjonalisme i større grad samsvarer med at høyere utdannelse ser ut til å kunne gi individer et mer internasjonalt livssyn.

Ved hjelp av eksisterende teori og empiri har jeg klart å finne flere forklaringer på individuelle forskjeller i idrettsnasjonalisme, samt hvorfor man finner systematiske forskjeller på dette forholdet mellom nasjoner. Noen spørsmål står likevel fortsatt ubesvarte. Flere studier med gode data knyttet til idrett, nasjonalisme og nasjonal identitet, vil kunne gi flere forklaringer og svar på spørsmål knyttet til kryssnasjonale forskjeller i sammenhengen mellom individuell nasjonal identitet og idrett. En inkludering av flere makrovariabler vil kunne være interessante bidrag til et spennende og relativt lite utforsket forskningsfelt. De mange likhetene mellom idrett og krigføring (Stempel 2006) og de teoretiske argumentasjonene som sier at det er en sammenheng mellom nasjonal identitet, krigføring og alder (se for eksempel Smith & Jarkko 1998), gjør dette nasjonale kjennetegnet spesielt interessant å inkludere i videre studier. Mens man har flere studier som har tatt for seg Øst-Vest distinksjoner i nasjonal identitet på tvers av landegrenser (eksempelvis Kunovich 2009; Jones & Smith 2001a), er det få eller ingen studier som har bygget opp fleranalytiske modeller som spesifikt retter seg mot idrett. For fremtiden vil det derfor være essensielt å få frem flere flernivåanalytiske studier som er konstruert spesifikt for å undersøke relasjoner mellom idrett, nasjonalisme og nasjonal identitet.

Referanser

Anderson, B. (1991), *Imagined Communities*, London: Verso.

Arnett, J.J. (2002), The psychology of globalization, *American psychologist*, Vol. 57, No. 10, pp. 774-783.

Armstrong, G., Hognestad, H.K. (2003), We`re not from Norway: Football and civic pride in Bergen, Norway. *Identities: Global studies in culture and power*, Vol. 10, No. 4, pp. 451-475.

Bairner, A. (2001), *Sport, Nationalism and Globalization: European and North American perspectives*, State University of New York Press.

Berger, P.L. (2002), Introduction: The cultural dynamics of globalization, i Berger, P.L., Huntington, S.P. (red.), *Many globalizations: Cultural diversity in the contemporary world*. Oxford: Oxford University Press.

Bickel, R. (2007), *Multilevel analysis for applied research: It`s just regression*. New York: Guilford Press.

Billig, M. (1995), *Banal nationalism*, London: Sage.

Bond, R., McCrone, D., Brown, A. (2003), National identity and economic development: reiteration, recapture, reinterpretation and repudiation, *Nations and nationalism*, Vol. 9, No. 3, pp. 371-391.

Brace, N., Kemp, R., Snelgar, R. (2006), *SPSS for psychologists*. New York: Palgrave Macmillan.

Bryson, L. (1987), Sport and the maintenance of masculine hegemony, *Women`s studies international forum*, Vol. 10, No. 4, pp. 349-360.

Calhoun, C. (1997), *Nationalism*, Buckingham: Open University press.

Camilleri, J.A., Falk, J. (1992), *The end of sovereignty? The politics of a shrinking and fragmenting world*. Aldershot: Edward Elgar.

Castells, M. (1996), *The information age: economy, society and culture*. Oxford: Blackwell.

- Coakley, J. (2001), *Sport in society. Issues and controversies*. New York: McGraw Hill, 7.
- Conversi, D. (1997), *The Basques, the Catalans and Spain. Alternative Routes to Nationalist Mobilisation*, London: Hurst.
- Craige, B.J. (1996), *American patriotism in a global society*. Albany: SUNY Press.
- Crane, G.T. (1998), Economic nationalism: Bringing the nation back in, *Millennium: Journal of international studies*, Vol. 27, No. 1, pp. 55-75.
- Doczi, T., Toth, K.A. (2009), Football fandom in England: Old traditions and new tendencies, *International quarterly of sport science*, No. 2.
- Eikemo, T.A., Clausen, T.H. (2007), *Kvantitativ analyse med SPSS*. Trondheim: Tapir akademisk forlag.
- Enloe, C. (1990), *Bananas, beaches, and bases: Making feminist sense of international politics*. Berkeley: University of California Press.
- Erez, M., Gati, E. (2004), A dynamic, multi-level model of culture: From the micro level of the individual to the macro level of a global culture, *Applied sociology: An international review*, Vol. 56, No. 4, pp. 583-598.
- Evans, M.D.R., Kelley, J. (2002), National pride in the developed world: Survey data from 24 nations, *International journal of public opinion research*, Vol. 14, No.3, pp. 303-338.
- Featherstone, M. (1990), Global culture: An introduction, pp. 1-14, i *Global culture: Nationalism, globalization and modernity*, av Featherstone, M. (red.). London: Sage publications.
- Frieden, J.A., Rogowski, R. (1999), The impact of the international economy on national policies: An analytical overview, i Keohane, R.O., Milner, H.V. (red.), *Internationalization and domestic politics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Geertz, C. (1973), *The interpretation of cultures: Selected essays*. New York: Basic Books.

- Geertz, C. (1967), *Old societies and new states: The quest for modernity in Asia and Africa*, New York: Free press.
- Gellner, E. (1983), *Nations and nationalisms*, Oxford: Blackwell.
- Gellner, E. (1993), Nationalism. i Outhwaite, W., Bottomore, T. (red.), *Blackwell dictionary of twentieth-century thought*. Oxford: Basil Blackwell.
- Giddens, A. (1999), *Runaway world: How globalization is reshaping our lives*. London: Profile Books.
- Giulianotti, R. (2002), Supporters, followers, fans, and flaneurs: A taxonomy of spectator identities in football, *Journal of sport and social issues*, Vol. 26, No. 1, pp. 25-46.
- Goksøy, M. (2008), *Historien om norsk idrett*, Oslo: Abstrakt forlag.
- Goksøy, M. (1994), Nasjonal identitetsbygging gjennom idrett og friluftsliv, *Nytt Norsk Tidsskrift*, Vol.11, No. 2, pp. 182-193.
- Goksøy, M. (1998), The popular sounding board: Nationalism, “the people” and sport in Norway in the inter-war years, i Meinander, H., Mangan, J.A. (red.), *The Nordic world: Sport in society*. London: Frank Cass Publishers.
- Guttmann, A. (2003), Sport, politics and the engaged historian, *Journal of contemporary history*, Vol. 38, No. 3, pp. 363-375.
- Hargreaves, J. (1992), Olympism and nationalism: some preliminary considerations, *International review for the sociology of sport*, Vol. 27, No. 2, pp. 119-135.
- Haslam, S.A. (2008), *Psychology in organizations: The social identity approach*. London: Sage Publications Ltd.
- Hedetoft, U. (1993), National identity and mentalities of war in three EC countries, *Journal of peace research*, Vol. 30, No. 3, pp. 281-300.

Hedetoft, U. (1999), The nation-state meets the world: national identities in the context of transnationality and cultural globalization, *European Journal of social theory*, Vol. 2 No. 1, pp. 71-94.

Hibbs, D.A. (1979), The mass public and macroeconomic performance: The dynamics of public opinion toward unemployment and inflation, *American journal of political science*, Vol. 23, No. 4, pp. 705-731.

Hobsbawm, E. (1991), *Nations and nationalism since 1780. Programme, myth, reality*. Cambridge: Press Syndicate.

Hobsbawm, E., Ranger, T. (1983), *The invention of tradition*. Cambridge: Cambridge University Press.

Hoberman, J. (1993), Sport and ideology in the post-communist age. I Alison, L. (red.), *The changing politics of sport*. Manchester: Manchester University Press.

Holt, K. (1974), *Kappløpet*. Oslo: Gyldendal.

Houlihan, B. (1997), Sport, national identity and public policy, *Nations and nationalism*, Vol. 3, No.1, pp. 113-137.

Inglehart, R. (1989), *Culture shift in advanced industrial society*. Princeton: Princeton University Press.

Inglehart, R. (1997), *Modernization and postmodernization*. Princeton: Princeton University Press.

Jackson, S.J., Andrews, D.L., Cole, C. (1998), Race, nation and authenticity: Interrogating the “Everywhere” Man (Michael Jackson) and the “Nowhere Man” (Ben Johnson), i Cronin, M. og Mayall, D. (red) *Sporting nationalisms*. Portland, OR: Frank Cass.

Jackson, S.J. (1998), Life in the (mediated) fast lane: Ben Johnson, national affect and the 1988 crises of Canadian identity, *International review for the sociology of sport*, Vol. 33, No. 3, pp. 227-238.

Jarvie, G. (2003), Internationalism and sport in the making of nations, *Identities: global studies in culture and power*, Vol. 10, No. 4, pp. 537-551.

Jarvie, G., Walker, G. (1994), *Scottish sport in the making of the nation*. London: Leicester University Press.

Jones, F. L., Smith, P. (2001a), Individual and societal bases of national identity: a comparative multi-level analysis, *European sociological review*, Vol. 17, No. 2, pp. 103-118.

Jones, F.L., Smith, P. (2001b), Diversity and commonality in national identities: An exploratory analysis of cross-national patterns, *Journal of sociology*, Vol. 37, No.1, pp. 45-63.

Jönsson, K. (2007), *Idrottsfilosofiska introduktioner*. Lund: Mediatryck.

Klausen, A.M. (1999), *Olympic games as performance and public event: the case of the XVII winter olympic games in Norway*, New York: Berghahn Books.

Kolstad, A. (2002), Når nasjonen vinner – om underholdningsidrettens betydning for moderne nasjonalisme, *Foredrag på Norges forskningsråds brukerseminar*. (Online) www.forskningsradet.no.

Kotnik, V. (1999), Sport and nation in anthropological perspective: Slovenia as land of skiing nationhood, *Antropologija*, Vol. 7.

Krauth, J., Lienert, G.A. (1973), *Die konfigurationsfrequenzanalyse (KFA)*. Freiburg/München: Karl Alber Verlag.

Kreft, I., De Leeuw, J. (1998), *Introducing multilevel modelling*. London: Sage.

Kunovich, R. (2009), The sources and consequences of national identification, *American Sociological review*, Vol. 74, No. 4, pp. 573-593.

Leoussi, A.S. (2001), *Encyclopaedia of nationalism*. New Jersey: Transaction Publishers.

Lever, J. (1983), *Soccer Madness*. Chicago: University of Chicago Press.

Mansfield, E.D., Snyder, J. (2005), *Electing to fight: Why emerging democracies go to war*. Cambridge, MA: MIT press.

- Maslow, A. (1954), *Motivation and personality*. New York: Harper.
- McGovern, P. (2002), Globalization or internationalization? Foreign footballers in the English League, 1946-95, *Sociology*, Vol. 36, No. 1, pp. 23-42.
- Mehus, I. (2002), Underholdningsidrett og tilskuerne, *Innlegg til forskerseminar, program for idrett og samfunn og frivillig organisering*, 6.-7. mai. (Online) www.forskningradet.no.
- Moskalenko, S., McCauley, C., Rozin, P. (2006), Group Identification under Conditions of Threat: College Students' Attachment to Country, Family, Ethnicity, Religion, and University Before and After September 11, 2001, *Political Psychology*, Vol. 27, No. 1, pp. 77-98.
- Naisbitt, J. (1994), *Global paradox*. New York: Avon.
- Nagel, J. (1998), Masculinity and nationalism: Gender and sexuality in the making of nations, *Ethnic and racial studies*, Vol. 21, No. 2, pp. 242-269.
- Nodia, G. (1994), Nationalism and democracy, pp. 3-22 i *Nationalism, ethnic conflict, and democracy*, av Diamond, L., Plattner, M., F. (red.). Baltimore: The Johns Hopkins University Press.
- Norris, P. (1999), Cosmopolitans, nationalists and parochials: Globalization and cultural change, *John F. Kennedy visions of governance for the twenty-first century*.
- Patrick, W.J. (2001), Estimating first-year student attrition rates: An application of multilevel modeling using categorical variables, *Research in higher education*, Vol. 42, No. 2, pp. 151-170.
- Putnam, R.D. (1995), Bowling alone: America's declining social capital, *Journal of Democracy*, Vol. 6, No.1, pp. 66-78.
- Renan, E. (1990), What is a nation?, i Bhabha, H.K. (red.), *Nation and narration*. London: Routledge.
- Ringdal, K. (2001), *Enhet og mangfold. Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.
- Robidoux, M.A. (2002), Imagining a Canadian identity through sport: a historical interpretation of lacrosse and hockey, *The journal of American folklore*, Vol. 115, No. 456, pp. 209-225.

- Rooney, J.F. (1974), *The geography of American sport*. Reading: Addison Wesley Publishers, 1974
- Rose, R. (1985), National pride in cross-national perspective, *International social science journal*, No. 37, pp. 85-96.
- Sack, A. L., Suster, Z. (2000), Soccer and croatian nationalism: A prelude to war, *Journal of sports and social issues*, Vol. 24, No. 3, pp. 305-320.
- Sage, G.H. (1993), Sport and religion, i Eitzen, S.D (red) *Sport in contemporary society*. New York: St. Martin`s Press.
- Seippel, Ø. (2002), Idrett og sosial integrasjon, *Institutt for samfunnsforskning*, Rapport 2002:9.
- Shulman, S. (2002), Challenging the Civic/Ethnic and West/East Dichotomies in the Study of Nationalism, *Comparative political studies*, Vol. 35, No. 5, pp. 554-585.
- Shulman, S. (2004), The contours of civic and ethnic national identification in Ukraine, *Europe-Asia studies*, Vol. 56, No. 1, pp. 35-56.
- Skog, O.J. (2009), *Å forklare sosiale fenomener: En regresjonsbasert tilnærming*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Smith, A.D. (1995), *Nations and nationalism in a global era*. Cambridge: Polity Press.
- Smith, A.D. (1996), Culture, community and territory: The politics of ethnicity and nationalism, *International affairs*, Vol. 72, No. 3, pp. 445-458.
- Smith, A.D. (2001), *Nationalism: Theory, ideology, history*. Cambridge: Polity.
- Smith, A., Porter, D. (red.) (2004), *Sport and national identity in the post-war world*, London: Routledge.
- Smith, T.W., Jarkko, L. (1998), National pride: A cross-national analysis, *GGI Cross-national report*, No. 19.
- Smith, T.W., Jarkko, L. (2001), National pride in cross-national perspective, *National opinion research center*.

Smith, T.W., Kim, S. (2006), World opinion: National pride in comparative perspective: 1995/96 and 2003/04, *International journal of public opinion research*, Vol. 18, No.1, pp. 127-136.

Snyder, J. (1993), Nationalism and the crisis of the post-Soviet state, pp. 79-101, i *Ethnic conflict and international security* av Brown, M.E., Princeton: Princeton University Press.

Stankovic, P. (2004), Sport, Nationalism and the Shifting Meanings of Soccer in Slovenia, *European Journal of cultural studies*, Vol. 7, No. 2, pp. 237-253.

Stempel, C. (2006), Televised sports, masculinist moral capital, and support for the U.S. invasion of Iraq, *Journal of sport and social issues*, Vol. 30, No. 1, pp. 79-106.

Sugden, J., Tomlinson, A. (2000), Football, resentment and resistance in the break-up of the former Soviet union, *Sport in society*, Vol. 3, No. 2, pp. 89-108.

Sutton, W.A., McDonald, M.A., Milne, G.R. (1997), Creating and fostering fan identification in professional sports, *Sport Marketing Quarterly*, Vol. VI, No. 1, pp. 15-22.

Tajfel, H. (1972), La catégorisation sociale, in Moscovici, S. (red), *Introduction à la psychologie sociale*. Paris: Larouse.

Tajfel, H., Turner, J.C. (1979), An integrative theory of intergroup conflict, pp. 33-47, i Austin, W.G., Worchel, S. (red.), *The social psychology of group relations*. Monterey: Brooks-Cole.

Tomlinson, J. (2003), Globalization and cultural identity, pp.269-277 i *The global transformations reader: an introduction to the globalization debate*, av Held, D., McGrew, A.G. (red.). Cambridge: Polity Press.

Topf, R., Mohler, P., Heath, A. (1989), Pride in one`s country: Britain and West Germany, i *British social attitudes: Special international report*, av Jowell, R., Witherspoon, S. og Brook, L. (red.), Aldershot: Gower.

van den Berghe, P.L. (1981), *The ethnic phenomenon*. New York: Elsevier.

van den Berghe, P.L. (1995), Does race matter?, *Nations and nationalism*, Vol. 1, No. 3, pp. 357-368.

Vrcan, S. (2002), The curious drama of the president of a republic versus a football fan tribe. A symptomatic case in the post-communist transition in Croatia, *International review for the sociology of sport*, Vol. 37, No. 1, pp. 59-77.

Walby, S. (1997), *Gender Transformations*. London: Routledge.

Walby, S. (1996), Woman and nation, i Balakrishnan, G. (red) *Mapping the nation*. London: Verso.

Worsley, P. (1984), *The three worlds: Culture and world development*. London: Weidenfeld & Nicholson.

Zürn, M. (1998), Democratic governance beyond the nation state, *InIIS-arbeitspapier*, No. 12.

Özkirimli, U. (2000), *Theories of Nationalism: A critical introduction*, New York: Palgrave.

Tabell- og figurliste

Tabell 1: Oversikt over alle variabler i analysen. Gjennomsnittsverdi, Standardavvik, Min-Maxverdi og N.

Tabell 2: Idrettsnasjonalisme sortert etter nasjoner. Gjennomsnitt og varians.

Tabell 3: Mål av effekt og varianskomponenter i en flernivåanalyse av individuelle og nasjonale kjennetegn ved idrettsnasjonalisme.

Tabell 4: Beskrivelse av faktorladninger, alpha hvis fjernet, egenverdi, prosent av varians og Cronbachs alpha hos demokratisk styring og kulturell globalisering.

Tabell 5: Oversikt over idrettsnasjonalisme fordelt over nasjoner. Prosent og N.

Tabell 6: Pearsons korrelasjonstest mellom BNP, demokratisk styring og kulturell globalisering.

Figur 1: Oversikt over idrettsnasjonalisme. Antall og fordeling på svarkategorier.

Figur 2: Gjennomsnittelig idrettsnasjonalisme fordelt på nasjon.

Figur 3: Sammenhengen mellom idrettsnasjonalisme og demokratisk styring.

Figur 4: Sammenhengen mellom idrettsnasjonalisme og kulturell globalisering.

Figur 5: Sammenhengen mellom idrettsnasjonalisme og brutto nasjonalprodukt (BNP).

Figur 6: Oversikt over mikrovariablenes normalfordeling i nasjonene i utvalget.

Figur 7: Oversikt over varians i mikrovariablene for hver nasjon. Predikerte verdier og residualer.

Figur 8: Oversikt over variablenes normalfordeling.

Vedlegg

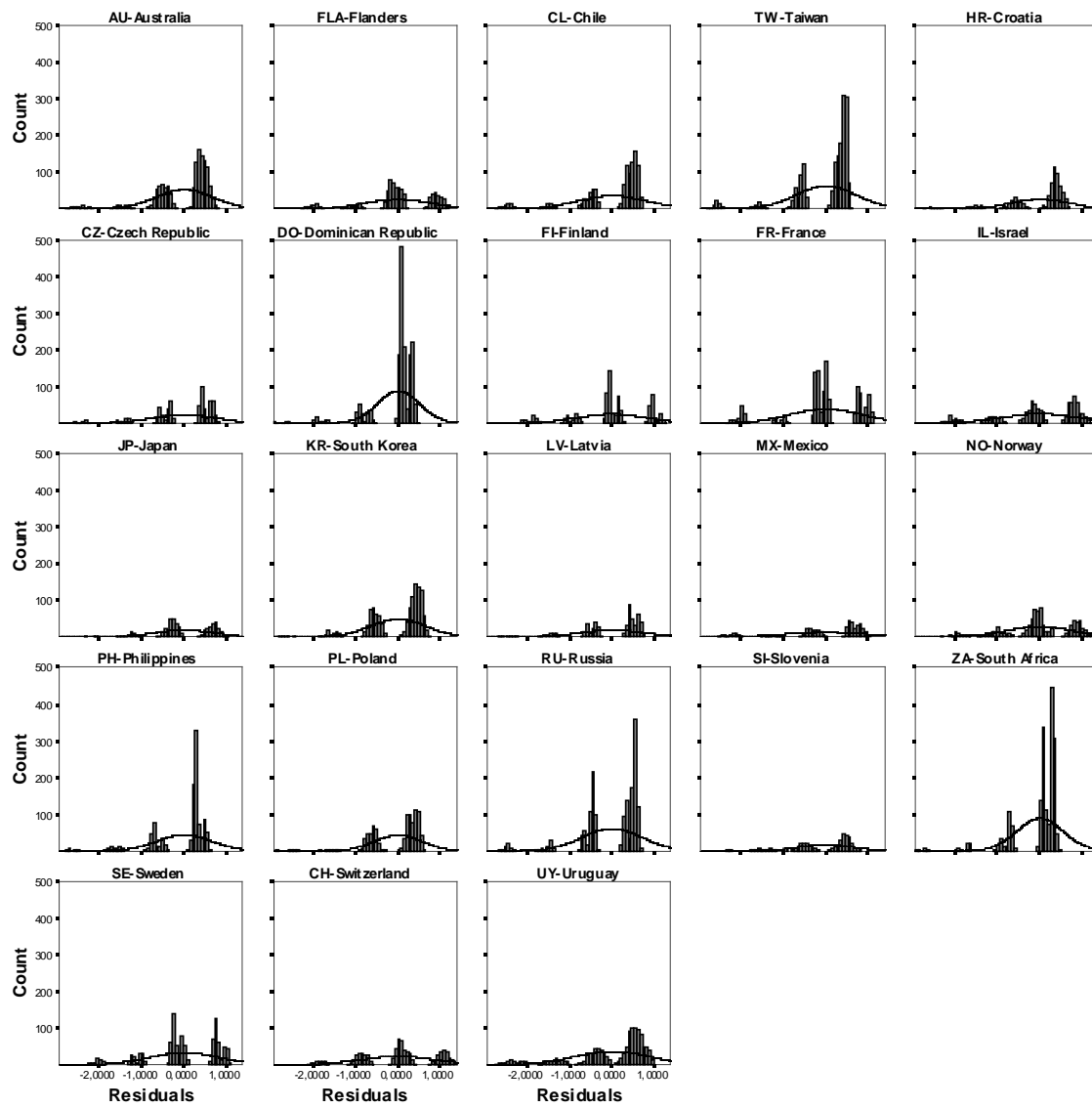
Tabell 4: Beskrivelse av faktorladninger, alpha hvis fjernet, egenverdi, prosent av varians og Cronbachs alpha hos demokratisk styring og kulturell globalisering.

Variabel	Demokratisk styring	Kulturell globalisering	Alpha hvis fjernet
Fri stemmegivning og pålitelighet	0,915		0,960
Politisk stabilitet	0,626		0,977
Statlig effektivitet	0,923		0,956
Regulativ kvalitet	0,884		0,961
Rettsjustis	0,974		0,952
Korrupsjonskontroll	0,948		0,957
Personlig kontakt		0,772	0,722
Informasjonsflyt		0,829	0,696
Kulturell tilgjengelighet		0,699	0,839
Egenverdi	5,271	2,301	
Prosent av varians	87,86	76,68	
Cronbachs alpha	0,967	0,811	

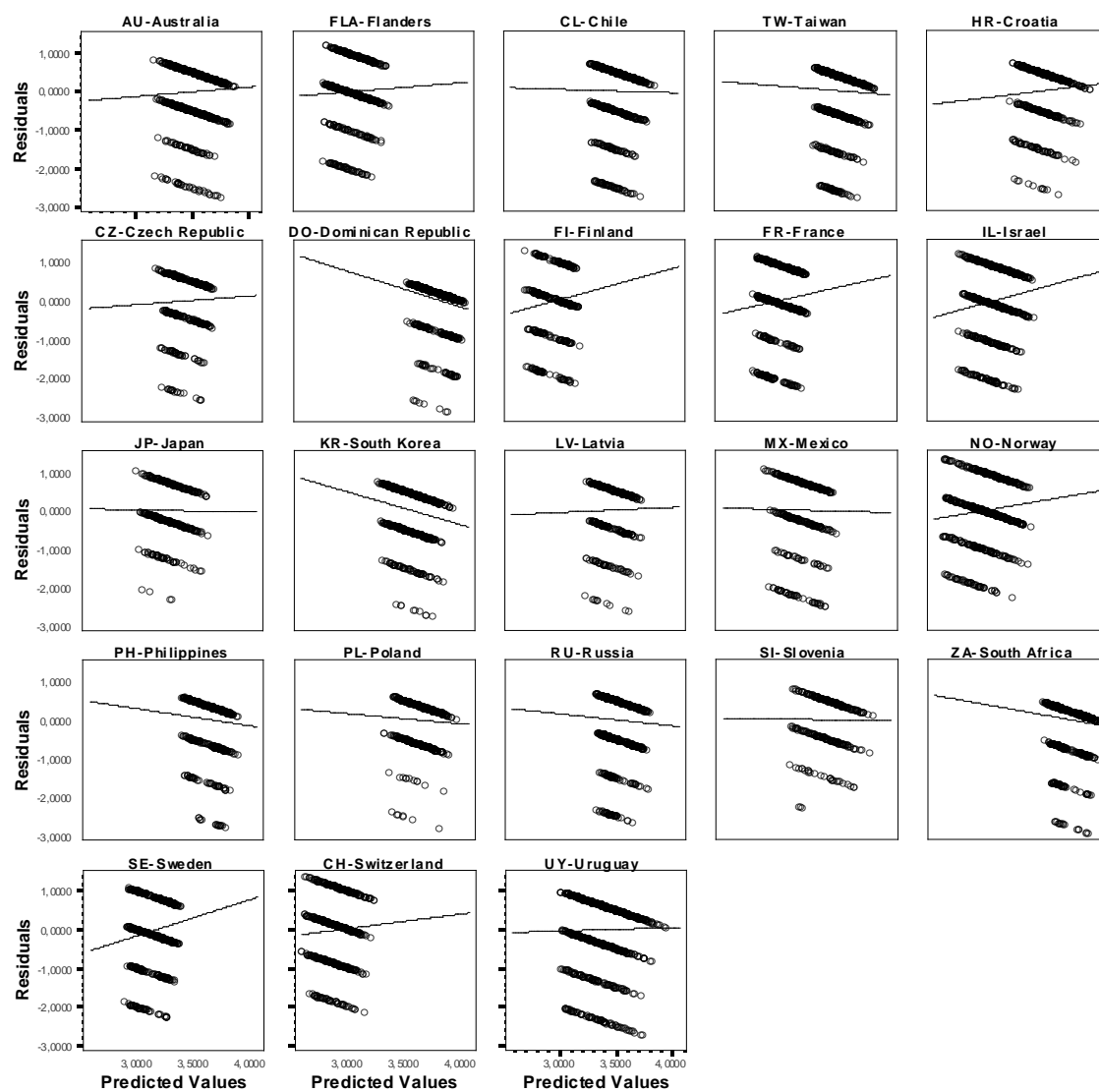
Tabell 5: Oversikt over idrettsnasjonalisme fordelt over nasjoner. Prosent og N.

Nasjon	Ikke stolt i det hele tatt	Ikke særlig stolt	Nokså stolt	Veldig stolt	N
Australia	2,4	3,6	32,2	61,8	2668
Belgia	6,9	8,8	55,4	28,9	1117
Chile	5,5	5,0	24,0	65,5	1461
Taiwan	4,4	3,9	22,1	69,6	2038
Kroatia	2,0	8,7	21,0	68,3	1157
Tsjekiske republikk	4,3	7,5	33,8	54,4	1142
Dominikanske	0,6	2,5	11,0	85,9	2164
Finland	7,4	13,3	53,9	25,4	1266
Frankrike	8,6	4,2	54,3	32,8	1743
Israel	9,2	12,0	35,8	43,0	1216
Japan	1,9	9,1	46,0	43,0	1181
Sør-Korea	0,8	6,1	31,0	62,2	1418
Latvia	2,0	7,1	30,4	60,5	904
Mexico	10,0	5,9	29,7	54,4	1467
New Zealand	3,2	3,6	34,9	58,3	948
Norge	6,5	12,6	50,1	30,8	1054
Filippinene	1,5	4,3	19,7	74,5	1190
Polen	0,8	1,1	33,1	65,0	1216
Russland	2,7	4,1	33,3	59,9	1848
Slovenia	1,4	8,6	35,6	54,3	972
Sør-Afrika	1,4	2,5	14,1	82,0	2734
Sverige	5,9	12,4	43,4	38,3	1224
Sveits	7,2	22,0	42,8	28,1	973
Uruguay	7,1	8,4	25,0	59,5	1398
Totalt	4,1	6,6	32,0	57,3	34499

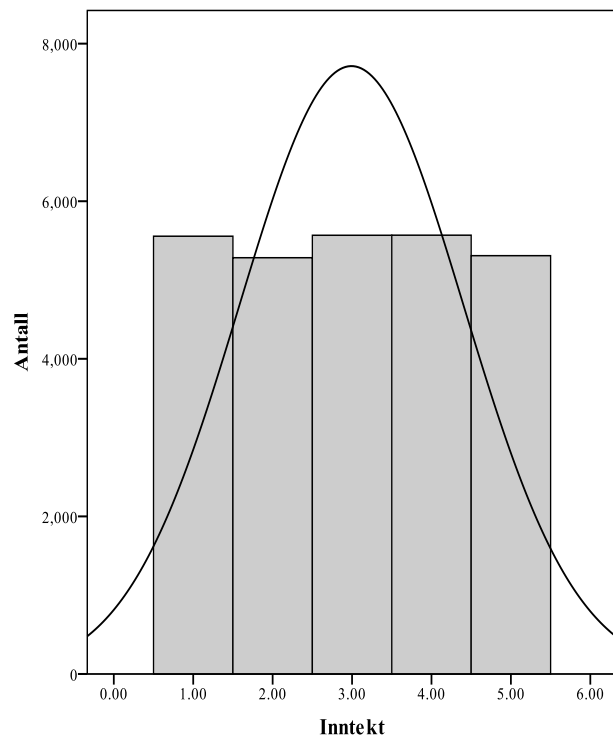
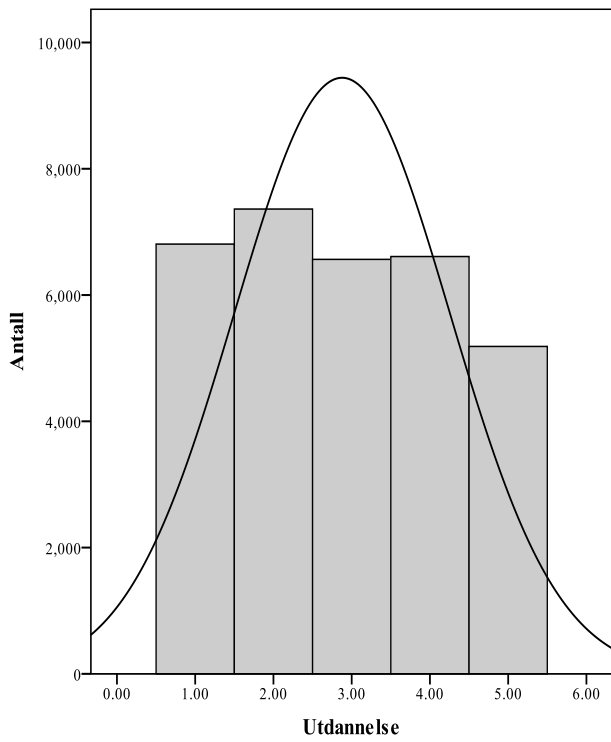
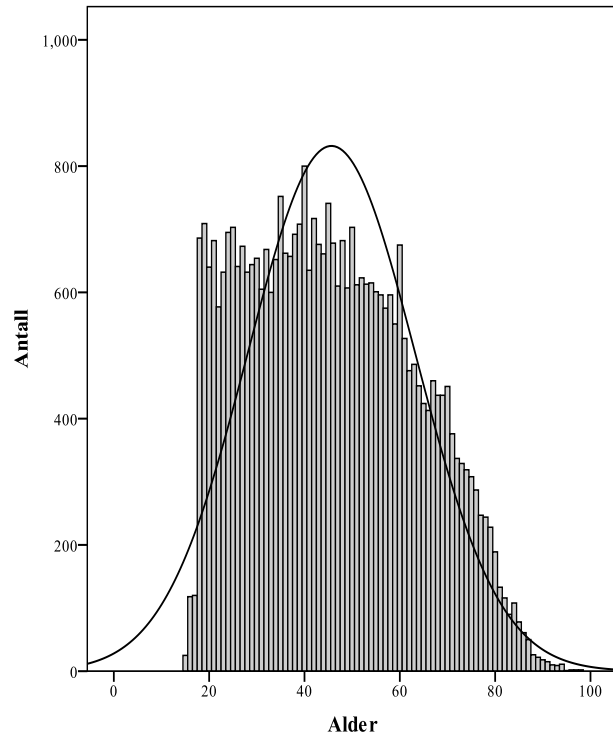
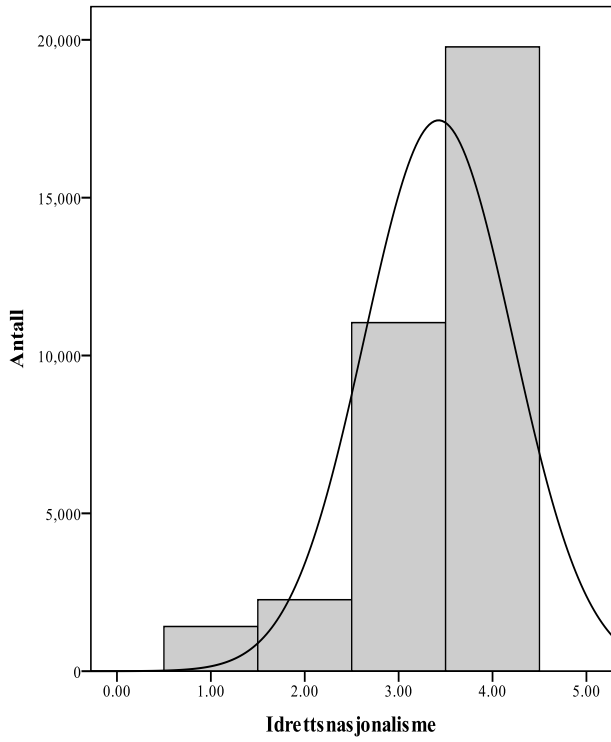
Figur 6: Oversikt over mikrovariablenes normalfordeling i nasjonene i utvalget.

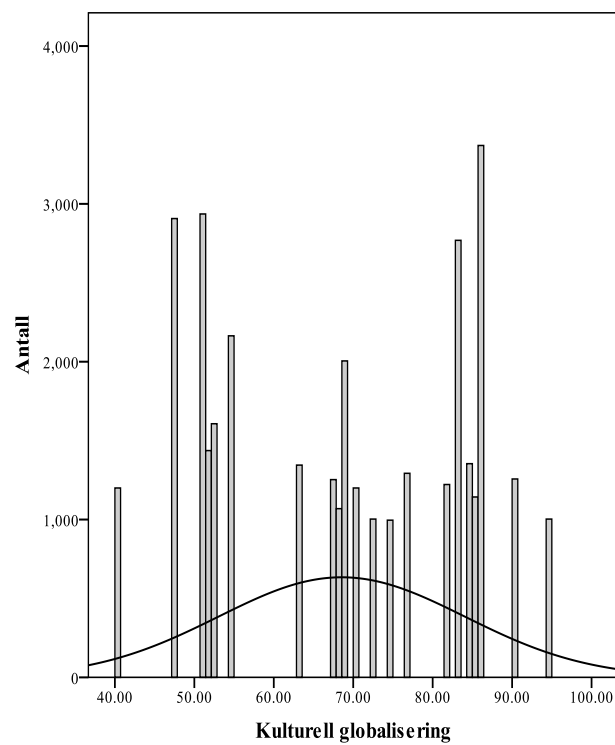
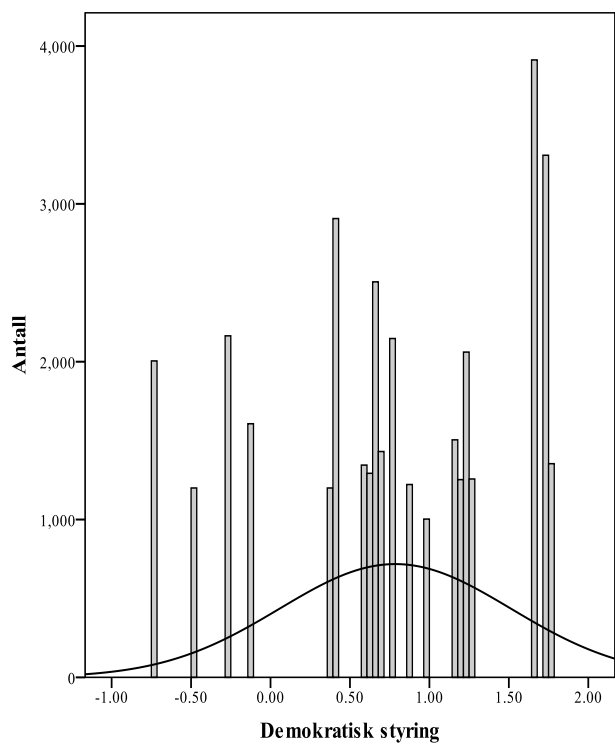
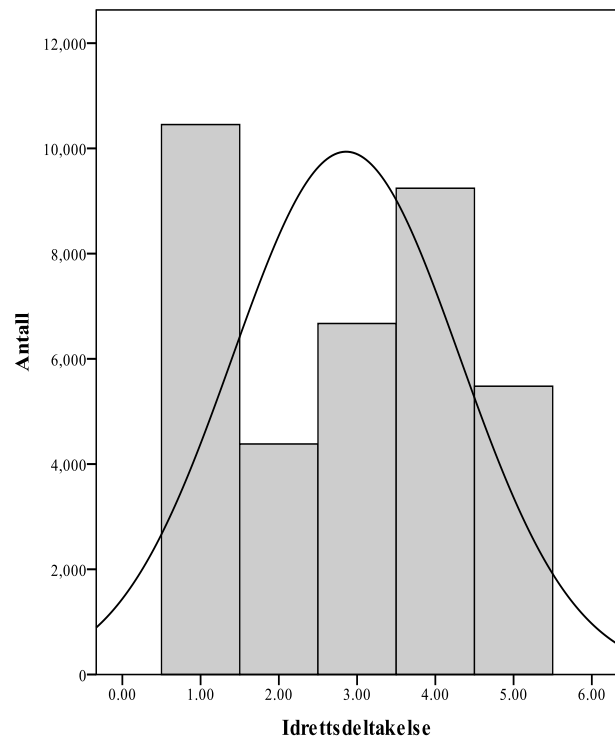
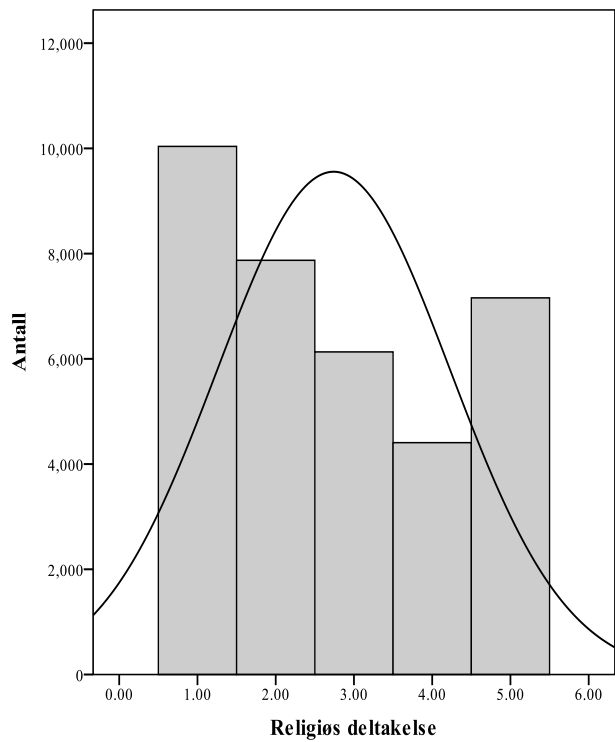


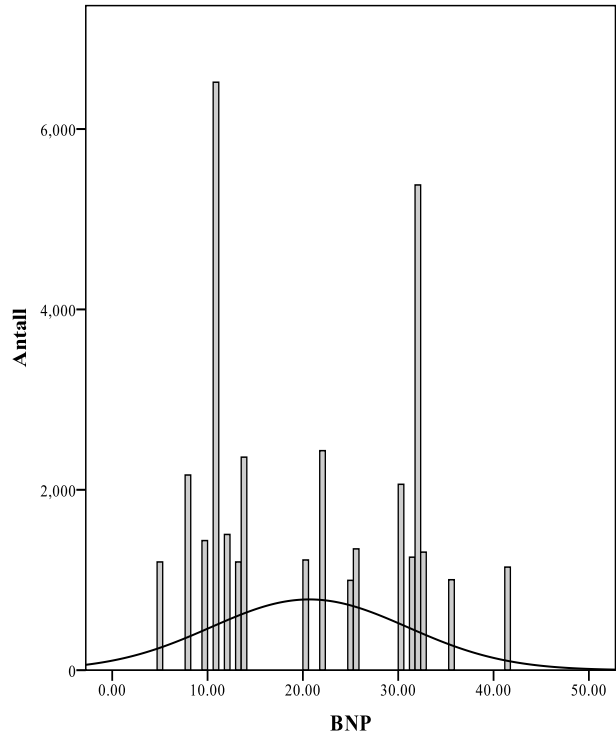
Figur 7: Oversikt over varians i mikrovariablene for hver nasjon. Predikerte verdier og residualer.



Figur 8: Oversikt over variablenes normalfordeling.







Tabell 6: Pearsons korrelasjonstest mellom BNP, demokratisk styring og kulturell globalisering.

Variabel	BNP	Demokratisk styring	Kulturell globalisering
BNP	1	0,846 (0,000)	0,814 (0,000)
Demokratisk styring	0,846 (0,000)	1	0,675 (0,000)
Kulturell globalisering	0,814 (0,000)	0,675 (0,000)	1

Tohalet signifikansverdi er markert i parentes.